

PLAN ROZWOJU LOKALNEGO GMINY NĘDZA

ZAMAWIAJĄCY:

Gmina Nędza

**Urząd Gminy: ul. Sobieskiego 5
47-440 Nędza**

Wykonawca opracowania:

EKO-LAND CONSULTING

Bielsko-Biała

ul. Andrychowska 3/96

43 – 300 Bielsko – Biała

tel. 600-086-976, 502-268-223

e-mail: eko-land@inside.net.pl

www.eko-land.inside.net.pl

NIP: 547-104-14-84; REGON 072350942

Autor opracowania:

Inż. Ewa Miszczyk

SPIS TREŚCI

1	Obszar i czas realizacji Planu Rozwoju Lokalnego	4
2	Aktualna sytuacja społeczno-gospodarcza na obszarze objętym wdrażaniem Planu	5
2.1	Położenie	5
2.2	Powierzchnia	6
2.3	Ludność	7
2.3.1	Zasoby ludzkie	7
2.3.2	Gospodarka mieszkaniowa	9
2.3.3	Infrastruktura społeczna	11
2.4	Środowisko przyrodnicze	12
2.5	Turystyka sport i rekreacja	15
2.6	Zagospodarowanie przestrzenne	18
2.6.1	Uwarunkowania ochrony środowiska naturalnego	18
2.6.2	Infrastruktura techniczna oraz stan środowiska naturalnego	18
2.6.2.1	Gospodarka wodna	18
2.6.2.2	Gospodarka ściekowa	19
2.6.2.3	Hydrologia	19
2.6.2.4	Gospodarka odpadami	28
2.6.2.5	Ochrona powierzchni ziemi i gleb	29
2.6.2.6	Ochrona powietrza	30
2.6.2.7	Ochrona przed hałasem	31
2.6.3	Stan obiektów dziedzictwa kulturowego	31
2.6.4	Identyfikacja problemów	35
2.7	Gospodarka	36
3	Zadania polegające na poprawie sytuacji na danym obszarze	39
3.1	Lista zadań	40
4	Realizacja zadań i projektów	42
5	Powiązanie projektów z innymi działaniami realizowanymi na terenie gminy, powiatu, województwa	47
6	Oczekiwane wskaźniki osiągnięć Planu Rozwoju Lokalnego	51
7	Plan finansowy na lata 2004-2006 i na następne planowane lata	54
7.1	Ogólna sytuacja finansowa gminy Nędza.	60
8	System wdrażania i monitorowania Planu	68
9	Sposoby oceny i komunikacji społecznej	72

SPIS TABEL

Tabela 2-1 Zasoby mieszkaniowe gminy Nędza w latach 1995-2002	10
Tabela 2-2 Ludność gminy Nędza w wieku 13 lat i więcej według poziomu wykształcenia	11
Tabela 2-3 Planowany przebieg trasy rowerowej	16
Tabela 2-4 Elementy infrastruktury wodociągowej	19
Tabela 2-5 Jakość gruntów ornych w powiecie raciborskim według klas bonitacyjnych, według stanu na 1.01.2000 rok	30
Tabela 2-6 Opad pyłu na terenie gminy Nędza w latach 2001-2002 roku	31
Tabela 2-7 Opad metali na terenie gminy Nędza w latach 2001-2002 roku (stanowisko w Szymocicach)	31
Tabela 3-1 Cele rozwoju gminy Nędza	39
Tabela 6-1 Przykładowe rodzaje wskaźników dla różnych rodzajów zadań oraz sposób ich pomiaru	51
Tabela 7-1 Nakłady finansowe ZPORR na przedsięwzięcia inwestycyjne w obszarze ochrony środowiska (mln euro)	57
Tabela 7-2 Zestawienie priorytetów środowiskowych proponowanych do wsparcia z Funduszu Spójności w ramach NPR 2004-2006	59
Tabela 7-3 Podstawowe formy publiczno-prywatnego partnerstwa w sektorze usług komunalnych	60
Tabela 7-4 Sytuacja finansowa gminy Nędza w latach 2002, 2003 oraz prognoza przepływów pieniężnych do roku 2009 (w zł.)	61
Tabela 7-5 Zestawienie planowanych wydatków inwestycyjnych gminy Nędza z planowanymi nakładami na realizację Planu Rozwoju Lokalnego.	63

SPIS RYSUNKÓW

Rysunek 1 Lokalizacja gminy Nędza na tle powiatu raciborskiego	5
Rysunek 2 Połączenia komunikacyjne Gminy z większymi miastami regionu	6
Rysunek 3 Ludność gminy Nędza w latach 1995-2004	7
Rysunek 4. Gęstość zaludnienia w gminie Nędza w latach 1995-2004.	7
Rysunek 5 Wpływ przyrostu naturalnego oraz salda migracji na liczbę mieszkańców gminy Nędza	8
Rysunek 6 Ekonomiczne grupy wiekowe mieszkańców gminy Nędza w latach 1995-2002	9
Rysunek 7 Dynamika liczby mieszkań oraz powierzchni użytkowych w gminie Nędza (1996-2002)	10
Rysunek 8 Struktura użytkowania gruntów na terenie Gminy Nędza	12
Rysunek 9 Rezerwat przyrody Łęczczok	14
Rysunek 10 Projektowana trasa rowerowa	17
Rysunek 11 Lokalizacja punktów pomiarowo-kontrolnych jakości wód powierzchniowych w 2002 roku	21
Rysunek 12 Klasyfikacja Odry w latach 2001-2002; 1 – fizykochemiczna, 2 – bakteriologiczna, 3 – ogólna	21
Rysunek 13 Klasyfikacja jakości wód w 2002 roku na podstawie parametrów BZT ₅ , CHZT _{Cr} , CHZT _{Mn} (środkowa i południowa część województwa śląskiego)	22
Rysunek 14 Klasyfikacja jakości wód w 2002 roku na podstawie kryterium fizykochemicznego i bakteriologicznego (wg metody statystycznej Nesmeraka w=90)	23
Rysunek 15 Klasyfikacja jakości wód w 2002 roku na podstawie związków biogenych bez azotu azotynowego (wg metody statystycznej Nesmeraka w=90)	23
Rysunek 16 Klasyfikacja jakości wód w 2002 roku na podstawie związków mineralnych (wg metody statystycznej Nesmeraka w=90)	24
Rysunek 17 Zawartość azotu azotanowego w wodach podziemnych województwa śląskiego w 2002 roku	27
Rysunek 18 Zawartość żelaza ogólnego w wodach podziemnych województwa śląskiego w 2002 roku	27
Rysunek 19 Jednostki zarejestrowane w systemie REGON na terenie gminy Nędza	37
Rysunek 20 Stopa bezrobocia w Polsce w latach 1990-2004	37
Rysunek 21 Wizja i priorytety rozwoju województwa śląskiego	50
Rysunek 22 Pomoc strukturalna UE przyznana Polsce na lata 2004-2006 (mld euro)	54
Rysunek 7-23 Udział poszczególnych źródeł finansowania dla Sektorowego Programu Operacyjnego (w mln euro)	56
Rysunek 7-24 Udział poszczególnych źródeł finansowania dla Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego (w mln euro)	57

1 Obszar i czas realizacji Planu Rozwoju Lokalnego

Obszarem realizacji Planu Rozwoju Lokalnego Gminy Nędza będzie gmina wiejska Nędza. Plan rozwoju lokalnego obejmuje lata 2004 – 2013, przy czym został on podzielony na dwa okresy: lata 2004 – 2006 oraz lata 2007 – 2013.

Do zakresu działania gminy należą wszystkie sprawy publiczne o znaczeniu lokalnym, niezastrzeżone ustawami na rzecz innych podmiotów - taki zapis zawarty został w ustawie o samorządzie gminnym. By skutecznie realizować zadania przypisane gminie należy przygotować i wprowadzić w życie plan wyznaczający działania samorządu w określonym przedziale czasowym.

Plan Rozwoju Lokalnego gminy Nędza na lata 2004 - 2006 przygotowany został w celu stworzenia możliwości pozyskiwania środków pozabudżetowych pochodzących z funduszy krajowych i funduszy strukturalnych Unii Europejskiej oraz innych programów dostępnych w ramach budżetu Unii Europejskiej. Planem objęta została Gmina Nędza na lata 2004 – 2006.

Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Nędza na lata 2004 – 2006 przygotowany został w oparciu o „Strategię Rozwoju Gminy Nędza do 2011 roku”. Przedział czasowy został dostosowany do Narodowego Planu Rozwoju na lata 2004 – 2006, Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego na lata 2004 – 2006 oraz Sektorowych Programów Operacyjnych.

Zgodnie z przyjętymi w Strategii założeniami, działania władz i aktywność mieszkańców winna zostać ukierunkowana na zapewnienie zrównoważonego rozwoju społeczno – gospodarczego całej Gminy.

Plan Rozwoju Lokalnego to dokument łączący w sobie założenia przyjęte w Strategii rozwoju Gminy Nędza do roku 2011, Wieloletnim Programie Inwestycyjnym dla Gminy Nędza, Wieloletnim Programie Inwestycyjnym dla Powiatu Raciborskiego oraz Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego.

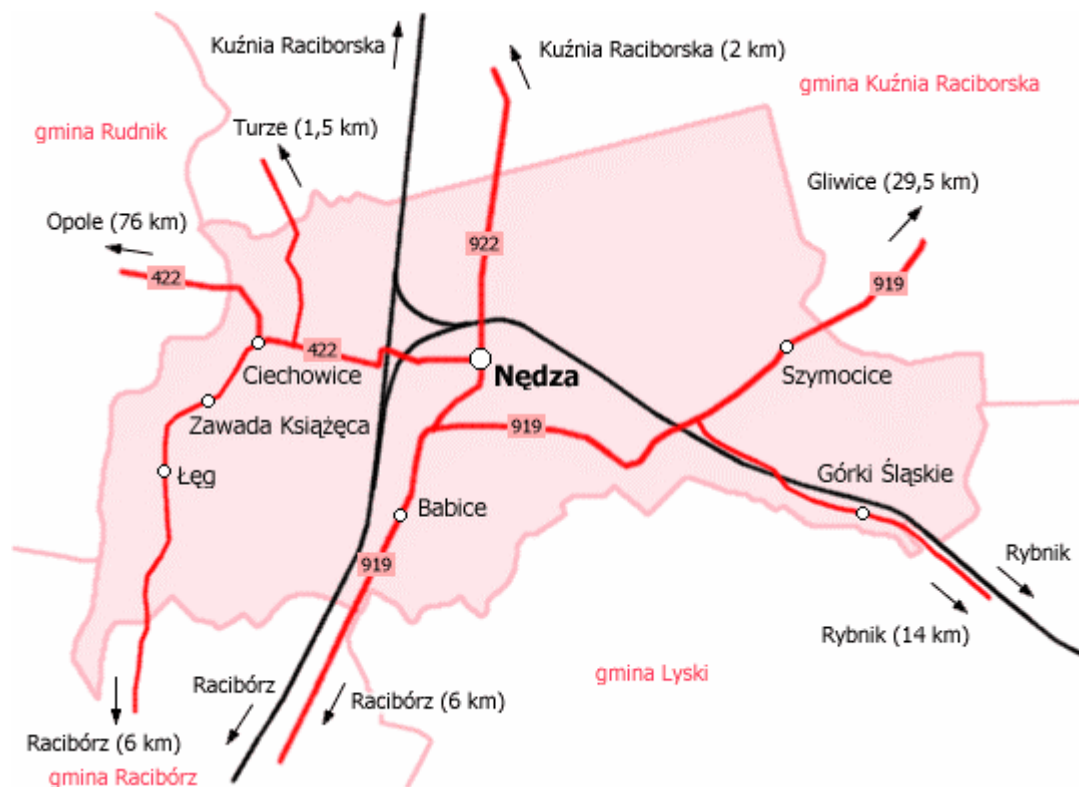
Powodem powiązania z wyżej wymienionymi dokumentami jest fakt, iż rozwój Gminy Nędza w perspektywie regionalnej jest nierozdzielnie związany z rozwojem powiatu raciborskiego i całego województwa śląskiego. Niezbędne jest zatem stworzenie warunków umożliwiających wykorzystanie szerokiego spektrum dokumentów programujących rzeczywistość regionalną.

Plan Rozwoju Lokalnego to zbiór celów strategicznych, celów szczegółowych i zadań realizacyjnych przeznaczonych do wprowadzenia w życie w celu poprawy sytuacji społeczno – gospodarczej Wspólnoty Lokalnej. To Plan umożliwiający pozyskanie środków finansowych, które zostaną przeznaczone na realizację wyznaczonych w nim zadań. Środków pochodzących ze źródeł lokalnych, regionalnych, krajowych i zagranicznych (w tym przede wszystkim środków Unii Europejskiej).

Działania niezbędne by wprowadzić w życie plan programujący rozwój Wspólnoty Lokalnej, takie jak: planowanie strategiczne, perspektywiczna ocena sytuacji społecznej, gospodarczej i finansowej, wieloletnie planowanie inwestycyjne oraz planowanie finansowe, monitorowanie i ocena wykonania przewidzianych zadań, zostały w niniejszym dokumencie uwzględnione.

Kotliny Raciborskiej. Wschodnia część Gminy położona jest na Płaskowyżu Rybnickim, należącym do Wyżyny Śląskiej.

Obszar Gminy przecinają dwie linie kolejowe relacji Racibórz – Kędzierzyn i Rybnik – Kędzierzyn. Ponadto istnieją dogodnie połączenia drogowe ze wszystkimi większymi miastami w regionie drogami krajowym nr 422, 919 i 922.

Rysunek 2 Połączenia komunikacyjne Gminy z większymi miastami regionu¹

2.2 Powierzchnia

Gmina Nędza zajmuje obszar o powierzchni ok. 57,14 km² i obejmuje swym zasięgiem siedem sołectw:

1. Nędza,
2. Zawada Książęca,
3. Babice,
4. Górki Śląskie,
5. Ciechowice,
6. Szymocice,
7. Łęg.

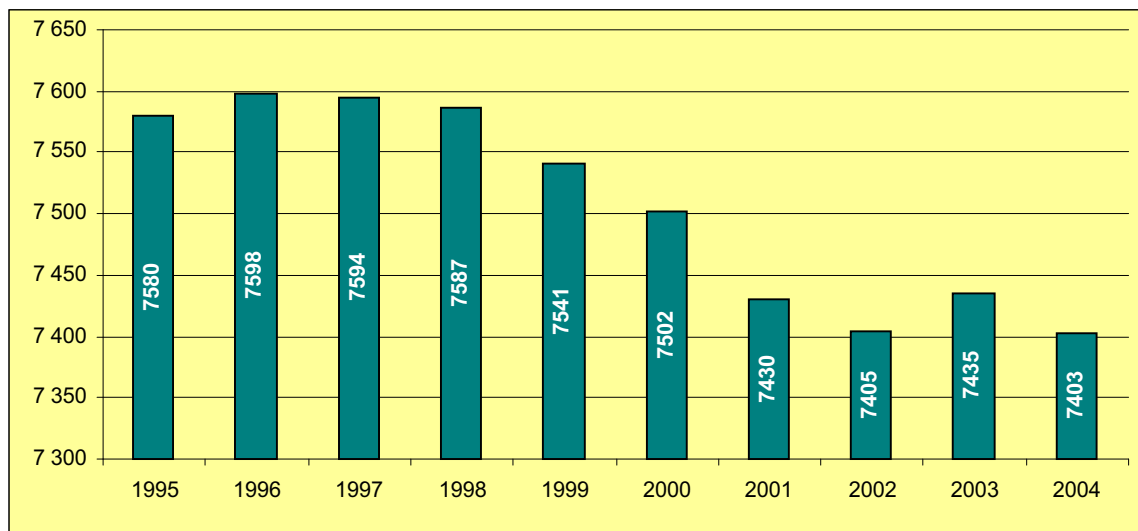
W czerwcu 2004 roku gminę Nędza zamieszkiwało ok. 7 403 mieszkańców. Średnia gęstość zaludnienia wynosi obecnie ok. 129 osób na 1 km².

¹ Źródło: www.nedza.pl

2.3 Ludność

2.3.1 Zasoby ludzkie

W 2004 roku gmina Nędza liczyła 7 403 mieszkańców, z czego ok. 50% stanowiły kobiety.

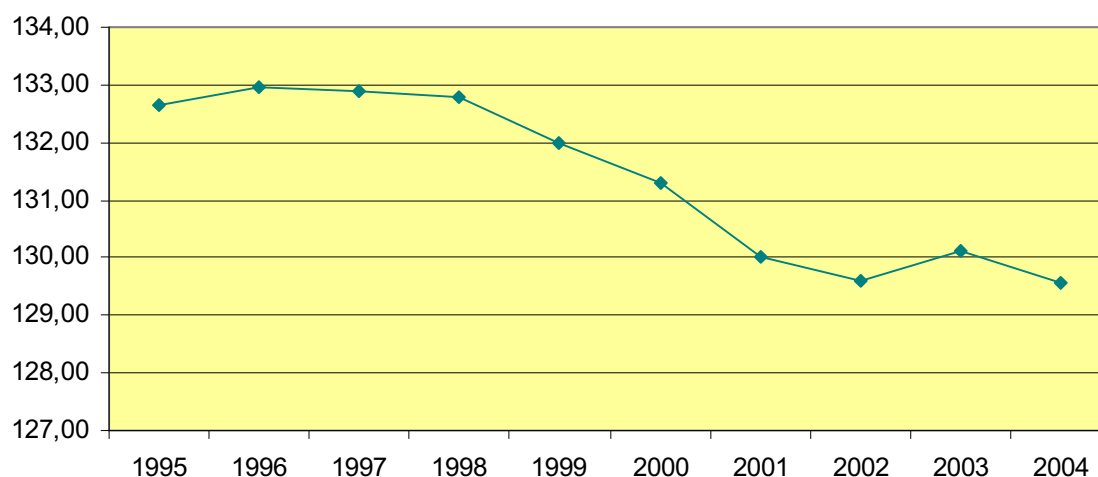
Rysunek 3 Ludność gminy Nędza w latach 1995-2004

Źródło: UG Nędza

Z przedstawionych danych oraz danych GUS za lata poprzednie wynika, iż do roku 1996 obserwowano wzrost liczby mieszkańców. W roku 2004 odnotowano zmniejszenie stanu ludności gminy Nędza o ok. 0,4% w stosunku do roku poprzedniego. W relacji do roku 1995 liczba mieszkańców badanego obszaru zmniejszyła się o ok. 2,3%.

Ogólna liczba ludności gminy Nędza w 2002 roku stanowiła około:

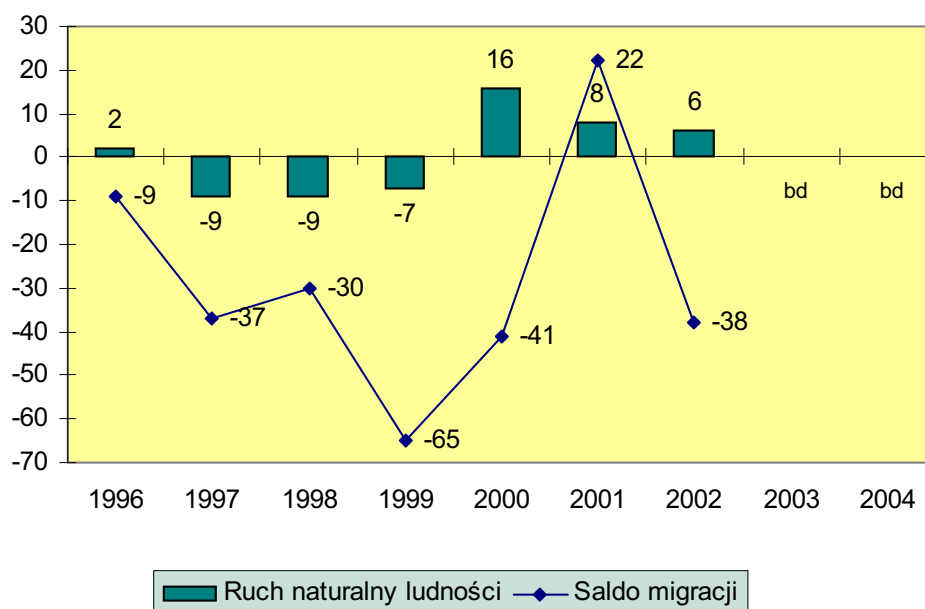
- 6,5% liczby ludności powiatu raciborskiego,
- 0,15% liczby ludności województwa śląskiego,
- 0,03 % liczby ludności kraju.

Rysunek 4. Gęstość zaludnienia w gminie Nędza w latach 1995-2004.

Źródło: Obliczenia własne

Gęstość zaludnienia (liczba mieszkańców na km²) w Gminie w 2004 roku nieznacznie spadła w stosunku do roku poprzedniego i wynosiła średnio 129,5. Gęstość zaludnienia liczona dla całego województwa wyniosła 393.

Rysunek 5 Wpływ przyrostu naturalnego oraz salda migracji na liczbę mieszkańców gminy Nędza

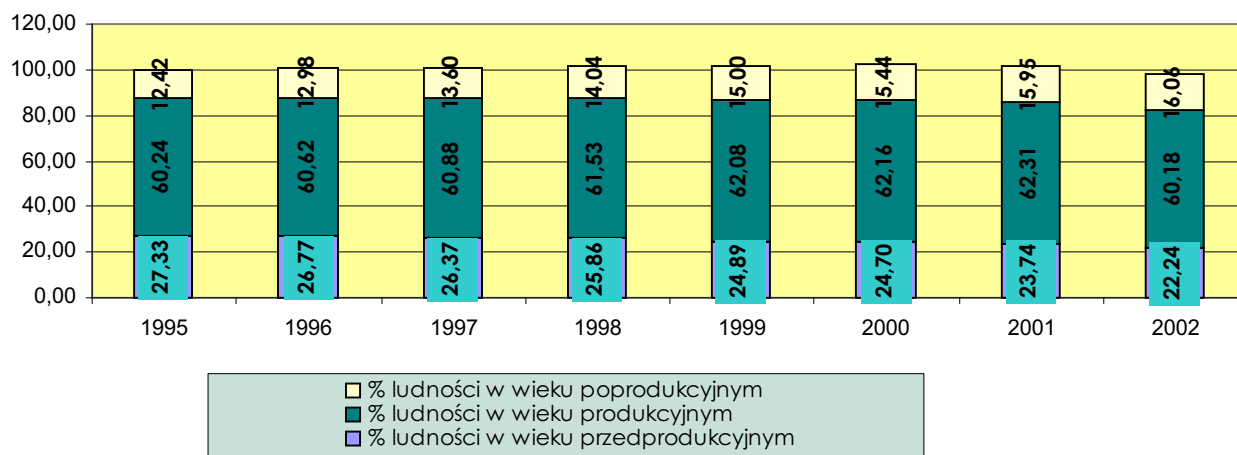
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Analizę ruchu naturalnego ludności oparto na współczynniku przyrostu naturalnego będącego bilansem dwóch składowych tego procesu, tj. poziomu urodzeń i wielkości zgonów. Z zestawienia danych na Rysunku 5 wynika, że Gmina Nędza w rozpatrywanym okresie odznaczała się stosunkowo niedużym, ujemnym (w latach 1996-1999) oraz również niedużym dodatnim (2000-2002) przyrostem naturalnym ludności.

Kolejnym po ruchu naturalnym, czynnikiem determinującym poziom wzrostu bądź spadku liczby ludności na danym obszarze jest ruch „wędrowniczy”. Analiza bilansu tych przemieszczeń (napływu i odpływu ludności) w postaci salda migracji za lata 1996-2002 wskazuje na fakt, iż obszar ten charakteryzuje ujemne saldo migracji i postępujący spadek liczby ludności na terenie Gminy.

Z powyższego zestawienia wynika, że bardzo wysokie ujemne saldo migracji nie jest wystarczająco bilansowane przez dodatni przyrost naturalny (lata 2000-2002). Obszar ten odznacza się na ogół wyraźnie postępującym spadkiem liczby ludności.

Dane dotyczące struktury wiekowej ludności gminy Nędza wykazują, że na 7 405 mieszkańców Gminy w 2002 roku, osób w wieku przedprodukcyjnym było 1 647, co stanowi 22,2% ogółu mieszkańców, osób w wieku produkcyjnym było 4 456 (60,2% ogółu mieszkańców), a osób w wieku poprodukcyjnym było 1 189 (16% ogółu mieszkańców). Strukturę wiekową ludności Gminy na przestrzeni ostatnich 8 lat przedstawia Rysunek 6.

Rysunek 6 Ekonomiczne grupy wiekowe mieszkańców gminy Nędza w latach 1995-2002

Źródło: GUS

Z przedstawionych danych wynika, że struktura wiekowa ludności w analizowanych latach ulegała zmianom. Udział ludności w wieku produkcyjnym i poprodukcyjnym generalnie wzrastał na niekorzyść ludności w wieku przedprodukcyjnym.

2.3.2 Gospodarka mieszkaniowa

Jednym z rozstrzygających kryteriów atrakcyjności miejscowości jest relacja między poziomem osiąganych dochodów osobistych a poziomem kosztów utrzymania. Im ta relacja jest korzystniejsza na rzecz dochodów osobistych, tym atrakcyjność lokalizacyjna miejscowości wzrasta. Obecnie w dużych miastach w Polsce ta relacja kształtuje się niekorzystnie, przede wszystkim ze względu na bardzo wysokie koszty zamieszkania, wynikające z niedostatecznego tempa rozwoju i drogiego cenowo budownictwa mieszkaniowego. Tylko osoby o wysokich dochodach mogą w obecnej sytuacji zbudować, kupić lub wynająć mieszkanie lub dom. Występuje zaś znaczny niedobór mieszkań tańszych (do kupienia lub na wynajem). Jest to jedna z głównych przyczyn zahamowania tempa migracji ludności do miast. Jednocześnie w przyległych do miast gminach notuje się wzrost liczby ludności, będący wynikiem zwiększonych ruchów migracyjnych. Motywami decyzji migracyjnych są m.in.:

- lepsze warunki zamieszkiwania (domy jednorodzinne na dużych działkach - typ rezydencjalny zabudowy oraz mieszkania lub domy w średniointensywnej zabudowie w małych zespołach o wysokim standardzie użytkowym) o względnie dobrej dostępności komunikacyjnej, głównie przez własny samochód (osób o najwyższych dochodach),
- możliwość budowy, kupna mieszkania lub domu po niższym koszcie niż w miastach (niższa cena za 1 m² powierzchni działki oraz niższe koszty budowlane) o względnie dobrej dostępności komunikacyjnej (własny samochód oraz środki komunikacji publicznej) - dotyczy to osób o ponadprzeciętnych dochodach; dla tej kategorii osób relacja między uzyskiwanymi dochodami a kosztami utrzymania jest korzystniejsza na obszarach podmiejskich.

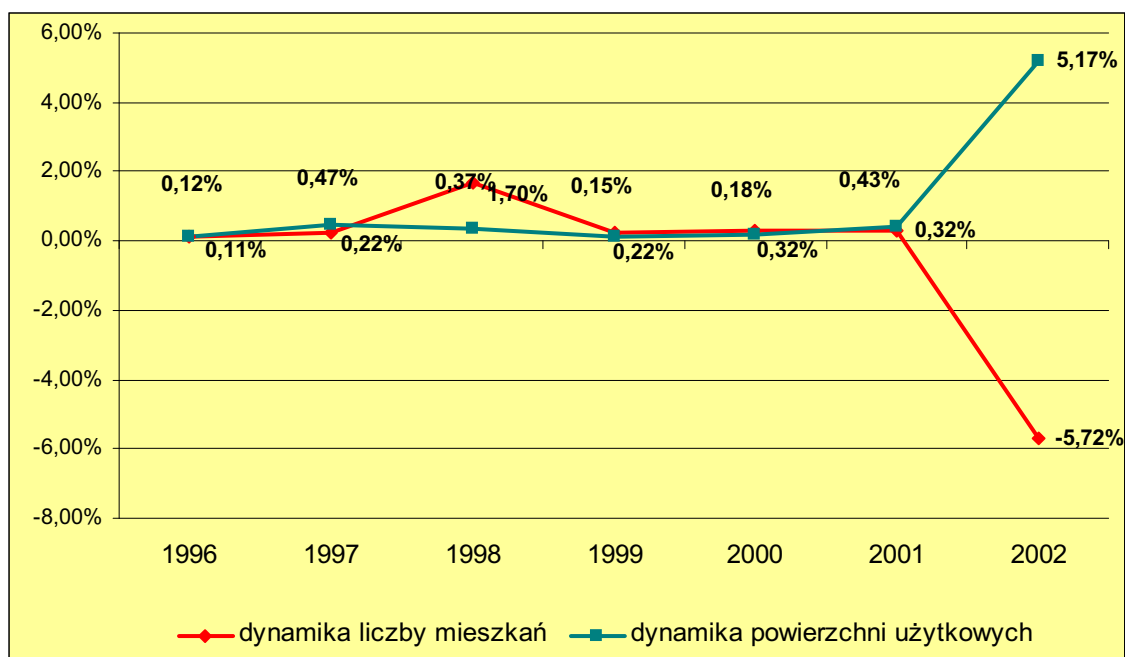
Podobna sytuacja może mieć miejsce również w przypadku gminy Nędza. Na proces ten główny wpływ może mieć atrakcyjność lokalizacji Gminy pod względem mieszkaniowym (bezpośrednie sąsiedztwo z dużymi aglomeracjami miejskimi w połączeniu z niższymi kosztami lokalowymi oraz dużymi walorami krajobrazowymi i turystycznymi). Co prawda w ostatnich latach odnotowano zmniejszenie stanu ludności gminy Nędza, nie oznacza to jednak trwałej tendencji.

Tabela 2-1 Zasoby mieszkaniowe gminy Nędza w latach 1995-2002

Wyszczególnienie	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Liczba mieszkań								
Gmina Nędza	1819	1821	1825	1856	1860	1866	1872	1765
Powiat raciborski	33451	33466	33612	33681	33694	33716	33801	33096
Liczba izb								
Gmina Nędza	9014	9030	9054	9240	9253	9291	9329	9730
Powiat raciborski	137890	138019	138587	138980	139078	139226	139539	143147
Powierzchnia użytkowa mieszkań								
Gmina Nędza	169084	169427	170151	174123	174374	175196	176384	190195
Powiat raciborski	2506740	2509782	2521581	2531036	2534746	2539365	2550367	2682223
Liczba mieszkań oddanych do użytku								
Gmina Nędza	6	3	4	31	4	6	7	15
Powiat raciborski	45	42	170	73	59	44	109	120
Liczba izb oddanych do użytku								
Gmina Nędza	28	19	24	185	13	38	41	84
Powiat raciborski	240	211	683	407	297	234	414	632
Mieszkania oddane do użytku - powierzchnia użytkowa								
Gmina Nędza	758	415	724	3963	251	822	1268	2293
Powiat raciborski	5881	5041	14134	9836	7173	6886	13460	18466

Źródło: GUS

Analizując przedstawione dane, należy stwierdzić, że w ostatnim czasie, z roku na rok wzrasta liczba mieszkań oddawanych do użytku. Rekordowym pod tym względem był rok 1998, w którym oddano 31 nowych mieszkań (wobec 4 w roku poprzednim). Należy również zwrócić uwagę na fakt, iż tempo wzrostu powierzchni użytkowych mieszkań przewyższa tempo wzrostu liczby mieszkań na terenie gminy Nędza. Oznacza to, iż poprawie uległy warunki lokalowe mieszkańców Gminy.

Rysunek 7 Dynamika liczby mieszkań oraz powierzchni użytkowych w gminie Nędza (1996-2002)

2.3.3 Infrastruktura społeczna

Jednym z podstawowych czynników wpływających na poziom życia ludności jest infrastruktura społeczna, a więc instytucje świadczące usługi dla ludności w zakresie oświaty i wychowania, ochrony zdrowia i opieki społecznej, kultury i sztuki oraz turystyki i rekreacji.

Oświata

Na terenie gminy Nędza funkcjonuje 6 przedszkoli, 4 szkoły podstawowe oraz 1 gimnazjum.

Tabela 2-2 Ludność gminy Nędza w wieku 13 lat i więcej według poziomu wykształcenia

Wyszczególnienie	Wyższe	Policealne	Średnie ogólnokształcące	Średnie zawodowe	Zasadnicze zawodowe	podstawowe ukończone	podstawowe nieukończone i bez wykształcenia szkolnego
Liczba osób	217	69	211	927	1678	1760	122
% udział w liczbie ludności pow. 13 roku życia	3,4%	1,1%	3,3%	14,7%	26,6%	27,9%	1,9%

Źródło: Narodowy Spis Powszechny 2002

Ochrona zdrowia

Opieką medyczną na terenie gminy Nędza zajmuje się Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej MEDICUS. Zakład ten świadczy usługi zdrowotne w Ośrodku Zdrowia w Nędzy, w Punkcie Lekarskim w Zawadzie Książęcej oraz w siedzibie Zakładu w Raciborzu.

W Ośrodku Zdrowia w Nędzy wykonywane są usługi specjalistyczne w ramach poradni: ogólnej, dziecięcej, neurologicznej, ginekologicznej i medycyny pracy. W Punkcie Lekarskim w Zawadzie Książęcej działa poradnia ogólna i dziecięca. W siedzibie Zakładu, w Raciborzu przy ul. Piastowskiej 29 świadczone są porady w zakresie specjalizacji dermatologicznej, kardiologicznej, laryngologicznej, neurologicznej i medycyny pracy.

Kultura i sztuka

Działalność kulturalną na obszarze Gminy prowadzą gminne Świetlice w: Nędzy, Szymocicach, Zawadzie Książęcej, Górkach Śląskich oraz Towarzystwo społeczno-kulturalne Niemców województwa śląskiego.

Działalność kulturalna świetlicy w Nędzy opiera się na prowadzeniu stałych, cotygodniowych zajęć kółek zainteresowań oraz na organizowaniu imprez kulturalnych, edukacyjnych i rekreacyjnych dla dzieci i młodzieży. Przy świetlicy działają dwa zespoły muzyczne: Mini Beatles i Czerwone Gitarki oraz zespół wokalo-taneczny Efekt. Jest tu także klub miłośników gry Magic, kółko redaktorskie, szkółka gry na gitarze, szkółka gry na keyboardzie, szkółka tenisa stołowego, liga stołowej piłki nożnej, techniczne kółko modelarstwa lotniczego. Od kilku lat świetlica uczestniczy m.in. w organizacji ogólnogminnej akcji Lato, skierowanej do młodych ludzi spędzających wakacje w domu. Co roku program tej akcji jest bardzo urozmaicony i obejmuje wycieczki autokarowe do Krakowa, wycieczki rowerowe, występy artystów cyrkowych, spektakle teatralne i kinowe, turnieje sportowe, warsztaty techniczne i plastyczne.

Działalność świetlic w Szymocicach i Górkach Śląskich opiera się na prowadzeniu stałych zajęć kulturalno-rekreacyjnych oraz organizowaniu okazjonalnych imprez kulturalnych dla dzieci i młodzieży.

W świetlicy w zawadzie książęcej prowadzone są stałe, cotygodniowe zajęcia kółek zainteresowań oraz organizowane są okazjonalne imprezy kulturalne i zajęcia sportowo-rekreacyjne dla dzieci i młodzieży. Odbývają się tutaj spotkania amatorskiej orkiestry dętej. Przy świetlicy działa ludowy zespół taneczny.

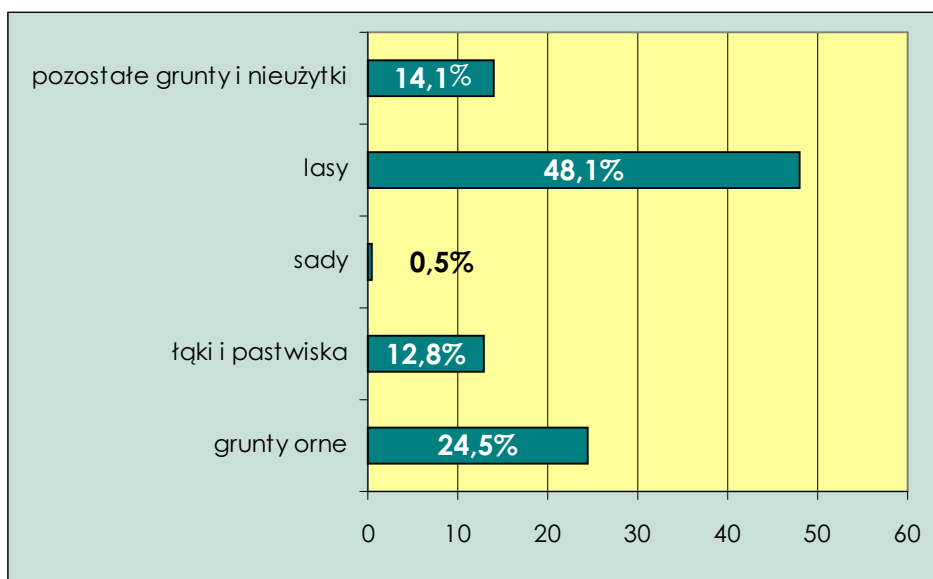
Towarzystwo społeczno-kulturalne Niemców województwa śląskiego w swych szeregach skupia ludność pochodzenia niemieckiego. Jako główne zadania swojej działalności przyjęło

nawiązanie do tradycji kulturowych oraz nauczanie języka niemieckiego dzieci szkolnych i przedszkolnych.

2.4 Środowisko przyrodnicze

Ze wszystkich gmin wiejskich powiatu raciborskiego gmina Nędza wyróżnia się najwyższym stopniem lesistości i jednocześnie najniższym procentem użytków rolnych. Wszystkie lasy Gminy mieszczą się w granicach Parku Krajobrazowego Cysterskie Kompozycje Rud Wielkich. Lasy otaczające stawy rybne położone w południowej części Gminy stanowią rezerwat przyrody Łęczczok.

Według danych Urzędu Statystycznego w Katowicach z 2004 r. użytki rolne zajmują zaledwie 37,8% jej powierzchni, z czego 24,5% przypada na grunty orne, 12,8% na łąki i pastwiska, a 0,5% na sady. Lasy zajmują 48,1%, natomiast pozostałe grunty i nieużytki 14,1% ogólnej powierzchni gminy.

Rysunek 8 Struktura użytkowania gruntów na terenie Gminy Nędza

Coraz więcej terenów jest zalesianych, co powoduje znaczący wzrost procentu lesistości zauważalny nawet w skali jednego roku. Można prognozować, że ogólna lesistość gminy Nędza może w najbliższym dziesięcioleciu osiągnąć wartość ponad 60%. Niewątpliwie taka sytuacja wpłynie bardzo korzystnie na podniesienie ogólnych walorów przyrodniczo-krajobrazowych gminy i przyczyni się do wzrostu jej atrakcyjności turystycznej, zwłaszcza że należy ona do najczystszych ekologicznie w całym województwie śląskim.

Przez obszar administracyjny gminy Nędza przebiega granica dwóch prowincji – Niżu Środkowopolskiego oraz Wyżyny Małopolskiej. Granica ta jest w terenie doskonale zaznaczona, przez samą południowo-zachodnią krawędź założoną na uskoku tektonicznym oddzielającym zrąb Płaskowyżu Rybnickiego od rowu tektonicznego Doliny Górnej Odry. W podziale przyrodniczo-leśnym Mroczkiewicza (1969) obszar Gminy należy do Krainy Śląskiej, Dzielnicy Kędzierzyńsko-Rybnickiej.

Prawie połowę powierzchni gminy Nędza stanowią lasy. W zdecydowanej większości są to lasy ochronne, użytkowane gospodarczo. Wiele jest stawów, potoków i łąk. W południowo-zachodniej części Gminy usytuowany jest rezerwat przyrody Łęczczok. Nadzwyczajnym walorem gminy Nędza jest, niespotykana w innych rejonach Śląska, bioróżnorodność wynikająca z jej walorów terenowych, takich jak: rzeki Odra i Sumina ze swoimi dolinami, gleby od najżyźniejszych (Zawada Książęca i Łęg) do najuboższych (Górki Śląskie), liczne zbiorniki wodne, dominujący udział żywicznych lasów z przewagą sosny, bogatym podszytem krzewów i obfitą

produkcyjnością runa leśnego (grzyby, jagody). Na szczególną uwagę zasługują również takie walory przyrodnicze jak:

- awifauna Łęczzoka – drugie miejsce pod względem liczby gatunków ptaków w kraju,
- niezwykle zróżnicowane zbiorowiska leśne na obszarze niezbyt dużej gminy: od najżyźniejszych i wilgotnych lasów łęgowych po ubogie bory świeże,
- półnaturalne zbiorowiska roślinności łąkowej: od żyznych łąk nadodrzańskich po suche, psammofilne murawy Górek Śląskich,
- unikatowa, ciepłolubna roślinność wód słodkich,
- niepowtarzalny świat grzybów,
- bogactwo gatunkowe stawonogów, zwłaszcza chrząszczy,
- wiekowe aleje drzew i obfitość grup, jak i pojedynczych drzew o walorach pomników przyrody,
- niezwykle wysoka liczba gatunków różnych grup organizmów objętych ochroną prawną, przewyższająca w wielu przypadkach nawet liczbę gatunków chronionych Puszczy Białowieskiej,
- oryginalność i niepowtarzalność całego świata przyrody, wynikająca między innymi z wpływu klimatu śródziemnomorskiego oraz bliskości Bramy Morawskiej, i położenia na odwiecznym szlaku wędrówki roślin, zwierząt i grzybów z południa na północ i odwrotnie,
- położenie geograficzne pomiędzy Sudetami i Karpatami, oraz wynikająca z tego duża liczba gatunków górskich – zarówno sudeckich, jak karpaccich.

Rezerwat Łęczzok został utworzony w 1957 roku dla ochrony wielogatunkowego lasu łęgowego i pocysterskich stawów rybnych. Zajmuje powierzchnię 408 ha i należy do największych w Polsce.

LEGENDA:

- Staw
- Teren baglenny
- Ścieżka piesza
- Linia kolejowa
- Droga główna (krajowa)
- Szlak Husarii Polskiej
- Szlak Polskich Szkół Mniejszościowych
- Zespół leśny
- Pomnik przyrody
- Roślinność wodna i bagienna
- Dworek myśliwski
- Przystanek PKS

Rysunek 9 Rezerwat przyrody Łęczok

Na terenie rezerwatu występuje pięć dobrze zachowanych zespołów leśnych:

- grąd subkontynentalny, w którym występują drzewostany dębowo-grabowe z dużą domieszką lipy drobnolistnej. Właśnie w tym zespole występuje większość chronionych leśnych gatunków, m.in. lilii złotogłów, barwinek pospolity, bluszcz pospolity, marzanka wonna,

- łąg jesionowo-wiązowy, uważany za najlepiej zachowany i najbardziej charakterystyczny zespół rezerwatu i całego obszaru doliny Odry w tej części Śląska. Na ciężkich i wilgotnych glebach zachował się starodrzew z przewagą dębu szypułkowego, jesionu i klonu, oraz niewielką ilością lip, grabów i wiązów,
- olszowy łąg przypotokowy, występujący w kilku miejscach przy wschodniej granicy rezerwatu. W drzewostanie dominuje tu olsza czarna, z domieszką jesionu, dębu szypułkowego i świerka. W runie występują, obok gatunków łągowych, takich jak np. czarna leśna, niecierpek pospolity i inne, także gatunki olsowe i szuwarowe, a czasem również grądowe,
- ols porzeczkowy, zajmujący niewielkie obszary na północny wschód od stawów Salm Mały i Salm Duży. Na stale podmokłych siedliskach rośnie głównie olsza czarna, natomiast w runie występują, obok roślin typowych dla olsu, także bagienne gatunki traw i turzyc. Gatunkami charakterystycznymi dla olsu są m.in. porzeczka czarna, turzyca długokosa i karbieniec pospolity,
- kwaśna dąbrowa, która zachowała się na najbardziej ubogich i kwaśnych glebach. Rośnie tu głównie dąb szypułkowy i brzoza brodawkowana, z domieszką sosny pospolitej.

W rezerwacie żyją m.in. sarny, lisy, zające. Bytuje tu ponad 210 gatunków ptaków, z czego 121 łągowych. Ocenia się, że pod względem liczby gatunków ptaków rezerwat zajmuje drugie miejsce w Polsce po Stawach Milickich. Szczególne miejsce w awifaunie rezerwatu mają gniazdujące tu ptaki wodno-błotne, co powoduje, że łączok został zaliczony do obszarów o szczególnym znaczeniu dla ptaków wodno-błotnych w Polsce. Spotkać tu można bociana czarnego, kanię czarną, perkoza, trzmielojada, kormorana, orlika krzykliwego i gęś gęgawkę.

Dużą atrakcją rezerwatu są również występujące na jego terenie stawy: Salm Duży, Salm Mały, Babiczak, Tatusiak, Grabowiec, Ligoćnik, Brzeziniak i Markowiak. Stawy te zostały założone do hodowli ryb przez rudzkich cystersów na przełomie XIV i XV wieku. Ich ogólna powierzchnia wynosi około 218 ha. Rosnąca tu roślinność wodna i nawodna należy do unikalnych w skali kraju. Wśród najciekawszych roślin wyróżniają się: kotewka orzech wodny, storczyk, strzałka wodna, salwinia pływająca, grzybień biały, grązel żółty.

Jedną z najcenniejszych wartości przyrodniczych rezerwatu są stare aleje nagrobkowe powstałe co najmniej dwieście kilkadziesiąt lat temu. Są one miejscem życia wyjątkowo licznych gatunków roślin, zwierząt i grzybów, w tym wielu chronionych. W alejach tych udokumentowano obecność kilkuset okazów drzew o wymiarach pomnikowych.

Na terenie łączoka znajduje się też jeden z obiektów zabytkowych gminy, wpisany do rejestru zabytków. Jest nim dworek myśliwski, usytuowany pomiędzy stawami Ligoćnik i Brzeziniak, w południowej części rezerwatu. Został zbudowany przez właściciela dóbr Babice około 1783 roku. Po wojnie mieściła się w nim gajówka, jednakże obecnie budynek stoi opuszczony i jest zdewastowany.

Przez teren rezerwatu przechodzą również dwa długodystansowe szlaki turystyczne: Szlak Husarii Polskiej z Będzina do Krzanowic, upamiętniający przemarsz wojsk króla Jana III Sobieskiego na Wiedeń, oraz Szlak Polskich Szkół Mniejszościowych, przebiegający z Chałupek do Bierawy.

2.5 Turystyka sport i rekreacja

Ze wszystkich gmin wiejskich powiatu raciborskiego gmina Nędza wyróżnia się najwyższym stopniem lesistości i jednocześnie najniższym procentem użytków rolnych. Wszystkie lasy gminy mieszczą się w granicach Parku Krajobrazowego Cysterskie Kompozycje Rud Wielkich. Lasy otaczające stawy rybne położone w południowej części gminy, stanowią rezerwat przyrody łączok. Takie uwarunkowania środowiskowe sprzyjają rozwojowi turystyki i rekreacji.

Na terenie Gminy funkcjonują dwa ośrodki wypoczynkowe w Szymocicach:

- Ośrodek Wypoczynku Niedzielnego w Szymocicach - AQWA-BRAX

Ośrodek położony jest 12 km od Raciborza, przy trasie Racibórz - Gliwice, w pięknej okolicy (stawy hodowlane, ścieżki spacerowe i rowerowe, Park Krajobrazowy Cysterskie Kompozycje Rud Wielkich). Ośrodek posiada bazę noclegową składającą się z 26 domków kempingowych 5-osobowych, 2-pokojowych.

- Ośrodek Rekreacji i Wypoczynku Telekomunikacji Polskiej Łączność w Szymocicach

Sezonowy ośrodek, przeznaczony tylko dla pracowników Telekomunikacji Polskiej S.A. Posiada bazę noclegową składającą się z 7 domków kempingowych typu Brda. Do dyspozycji wczasowiczów jest świetlica, kort tenisowy oraz basen. Poza okresem letnim istnieje możliwość wynajęcia ośrodka lub sali świetlicowej na różnego rodzaju imprezy, np. śluby, konferencje wyjazdowe.

Elementem determinującym rozwój turystyki i rekreacji w Gminie są szlaki turystyczne. Rozwijają one również wiedzę historyczną oraz przyrodniczą tego regionu.

- Szlak Husarii Polskiej

Znakowany na czerwono szlak turystyczny przebiegający z Będzina do Krzanowic.

Upamiętnia przemarsz wojsk króla Jana III Sobieskiego na Wiedeń. Na terenie Gminy szlak ma długość 13 km. Prowadzi leśną drogą od leśniczówki Krasiejów w Jankowicach do leśniczówki w Nędzy. Dalej wiedzie ulicami wsi Nędza: obok stacji kolejowej Nędza Wieś, kościół, szkoły podstawowej ze schroniskiem PTSM, do stacji kolejowej Nędza. Następnie przebiega wzdłuż torów kolejowych do przejazdu i dalej groblą wzdłuż stawów Salm. Na terenie rezerwatu przyrody Łęczok szlak prowadzi wzdłuż stawu Brzeziniak. Dalej przebiegając wzdłuż kanału odpływowego dochodzi do zabudowań Markowic, obecnie będących dzielnicą Raciborza.

- Szlak Polskich Szkół Mniejszościowych

Znakowany na żółto szlak turystyczny przebiegający z Chałupki do Bierawy. Trasa szlaku przebiega obok polskich szkół mniejszościowych, czynnych w okresie międzywojennym w niemieckiej części Górnego Śląska. Szlak wiedzie doliną górnej Odry i przechodzi przez wzgórza Płaskowizny Głubczyckiego i Rybnickiego. Na terenie gminy szlak ma długość 11 km. Prowadzi z Raszczyca przez rezerwat przyrody Łęczok. Zachodnią groblą wychodzi przez łąki do Zawady Książęcej. Dalej biegnie przez Ciechowice do Turza.

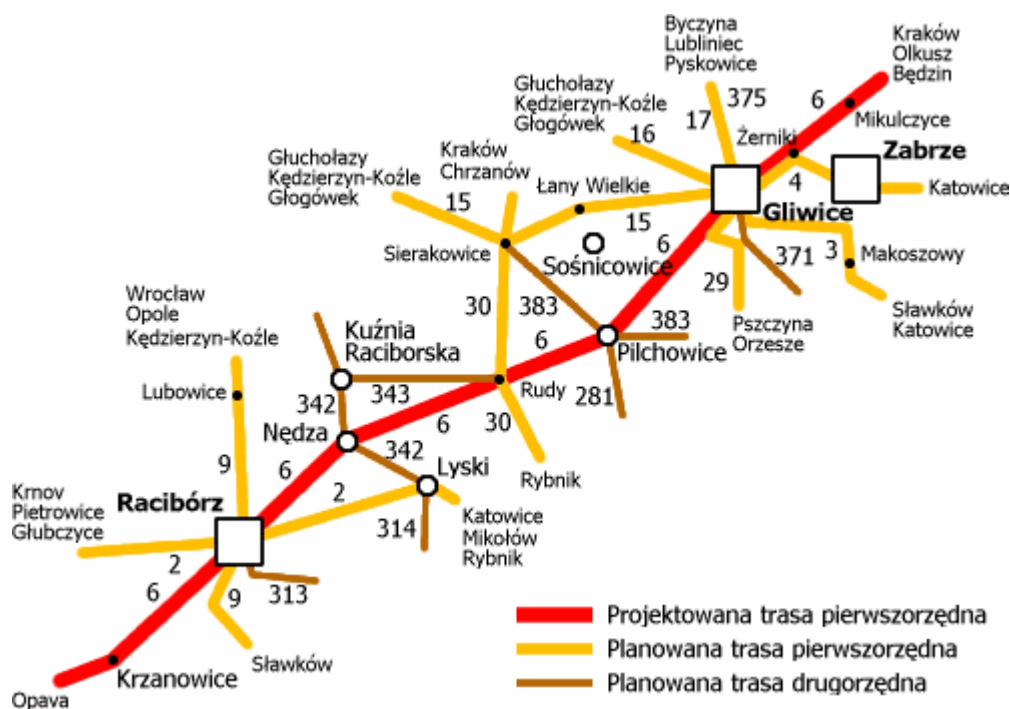
Ponadto na terenie Gminy w ramach projektu *Rowerem po Śląsku* planowane jest wybudowanie i oznakowanie trasy rowerowej nr 6, która będzie przebiegać m.in. przez obszar gminy Nędza. Cała trasa rowerowa będzie miała następujący przebieg: Kraków – Będzin – Gliwice – Krzanowice. Przez obszar gminy Nędza będzie przechodził 11-kilometrowy fragment (od 32,5 km do 43,5 km) odcinka: Gliwice – Rudy – Racibórz. Długość całego odcinka z Gliwic do Raciborza wyniesie 69,5 km.

Na obszarze gminy Nędza trasa będzie prowadziła wzdłuż Szlaku Husarii Polskiej. Jej planowany przebieg przedstawia Tabela 2-3

Tabela 2-3 Planowany przebieg trasy rowerowej

Kilometraż	Punkty charakterystyczne	Nawierzchnia
32,5	Zakręt drogi za Jankowicami	droga leśna, grunt i trawa
33,2	Przecinka leśna	grunt
34,4	Skrzyżowanie dróg leśnych	żwir
36,0	Szkółka leśna	asfalt
37,6	Skraj lasu	jezdnia, asfalt
37,8	Przystanek PKP Nędza Wieś	jezdnia, asfalt
38,2	Nędza – kościół	jezdnia, asfalt
39,2	Droga do stacji PKP Nędza	jezdnia, asfalt

Kilometr	Punkty charakterystyczne	Nawierzchnia
41,0	Przejazd kolejowy	grunt
41,5	Rozwidlenie dróg	żużel
42,1	Markowiak	żużel
43,5	Łęczczok	żużel

Rysunek 10 Projektowana trasa rowerowa

Na terenie Gminy działa Gminy Ośrodek Sportu i Rekreacji będący obiektem sportowym należącym do LKS Baterex Nędza. Na terenie Gminnego Ośrodka Sportu i Rekreacji znajdują się: dwa boiska sportowe do piłki nożnej, hala sportowa, siłownia, kort tenisowy oraz sauna. Co roku na terenie obiektu w dniach od 1 do 3 maja organizowany jest tradycyjny Festyn Majowy.

Kulturę fizyczną mieszkańców Gminy podnoszą organizacje sportowe, do których zaliczyć należy:

- LKS Baterex Nędza,
- LKS Zgoda Zawada Książęca,
- LKS Górki Śląskie,
- LKS Sparta Babice.

Na terenie Gminy organizowane są również liczne imprezy kulturalne i sportowe, które na stałe wpisują się do kalendarza mieszkańców Gminy:

Imprezy kulturalne i sportowe	Termin
Akcja Zima 2004	16-27.02.2004 r.
Ostatki	24.02.2004 r.
XI Festyn Majowy	1-3.05.2004 r.
Piknik Pływałdo 2004	22-23.05.2004 r.

Imprezy kulturalne i sportowe	Termin
Dzień Sportu, Rekreacji i Kultury	27.06.2004 r.
Festyn sportowy w Nędzy	3.07.2004 r.
Akcja Lato 2004	8-26.08.2004 r.
Turniej juniorów w piłce nożnej o puchar przewodniczącego Rady Gminy Nędza	8.08.2004 r.
Dożynki gminne	09.2004 r.
Dzień Edukacji Narodowej	10.2004 r.

2.6 Zagospodarowanie przestrzenne

2.6.1 Uwarunkowania ochrony środowiska naturalnego

Główne czynniki kształtujące możliwości rozwoju gminy Nędza to:

- Zakres wymaganej prawnej ochrony środowiska przyrodniczego,
- Symbioza walorów kulturowych oraz przyrodniczych (wybitne walory krajobrazu naturalnego w powiązaniu z układami ruralistycznymi historycznych jednostek osadniczych, tworzącymi strukturę przestrzenną gminy),
- Położenie znacznej części gminy w obszarze chronionego krajobrazu,
- Występowanie różnorodnych zasobów i walorów przyrodniczych,
- Warunki fizjograficzne,
- Istniejące przeobrażenia i procesy degradacji środowiska.

Teren gminy Nędza charakteryzuje się wysokimi walorami przyrodniczymi. Jest to wynikiem urozmaiconej rzeźby terenu, siedlisk roślin i zwierząt, bogactwa jezior, rzek, strumieni. Istotny jest także bardzo wysoki wskaźnik lesistości Gminy.

2.6.2 Infrastruktura techniczna oraz stan środowiska naturalnego²

2.6.2.1 Gospodarka wodna

Wszystkie wsie gminne są zwodociągowane. Mieszkańcy Gminy zaopatrywani są w wodę z podziemnych ujęć. Ujęcia znajdują się we wsi Nędza:

- Dwa o wydajności 20 m³/h
- Dwa o wydajności 4,0 m³/h
- Jedno o wydajności 5,0 m³/h

oraz w Babicach:

- Jedno o wydajności 22,7 m³/h

Długość sieci wodociągowej w Gminie wynosi 48,8 km. W roku 2003 zostało oddane do użytku 5,6 km sieci wodociągowej w Szymocicach. Wg stanu na koniec 2003 roku łączna ilość przyłączy domowych wynosi 1 396 sztuk. Procent ludności korzystającej z sieci wynosi 93.

² Źródło: Program Ochrony Środowiska dla Gminy Nędza na lata 2004-2015 (Projekt) oraz Plan Gospodarki odpadami dla Gminy Nędza na lata 2004-2015 (Projekt)

Elementy infrastruktury wodociągowej przedstawia

Tabela 2-4.

Tabela 2-4 Elementy infrastruktury wodociągowej

Elementy infrastruktury wodociągowej	Ilość
Sieć wodociągowa	48,82 km
Przyłącza domowe	1 450 szt.
Czynne studnie	4 szt.
Stacja wodociągowa + SUW	1 szt.
Zbiornik wyrównawczy (600 m ³ i 100 m ³)	2 szt.
Kontenerowe pompownie sieciowe	2 szt.
Sieciowy reduktor ciśnienia	1 szt.

2.6.2.2 Gospodarka ściekowa

Żadna z miejscowości w Gminie nie jest skanalizowana. Jediną oczyszczalnią na terenie gminy Nędza jest mini oczyszczalnia ścieków przy Gimnazjum w Nędzy, do której podłączone jest 0,03 km sieci kanalizacyjnej. Liczba mieszkańców korzystających z usług kanalizacyjnych we wsi Nędza wynosi 310 co stanowi 4% ludności wsi. Odbiornikiem ścieków jest row melioracyjny w zlewni rzeki Suminy.

W 2002 roku została podjęta wspólna inicjatywa kompleksowego rozwiązania problemu oczyszczania ścieków jako projekt gminy Racibórz dot. rozbudowy sieci kanalizacyjnej i dociążenia oczyszczalni ścieków w Raciborzu ściekami z sąsiednich gmin: Nędza, Racibórz, Kornowac, Rudnik, Kuźnia Raciborska, Pietrowice Wielkie, częściowo Krzyżanowice. Alternatywnie należy wziąć pod uwagę przyłączenie gminy Nędza do systemu kanalizacyjnego gminy Kędzierzyn-Koźle oraz gminy Lyski. Na terenach, gdzie nie będzie możliwe podłączenie do sieci zbiorowego odprowadzania ścieków proponuje się budowę przydomowych oczyszczalni ścieków.

Łącznie do 2015 roku planuje się wybudowanie na terenie gminy Nędza około 30 km sieci kanalizacyjnej. Liczba ludności obsługiwanej przez sieć kanalizacyjną wyniesie 5 896 osób. Stanowi to prawie 80% mieszkańców gminy (wg stanu na 2003 rok).

2.6.2.3 Hydrologia³

Wody płynące

Obszar Gminy w całości położony jest w dorzeczu rzeki Odry, stanowiącej jednocześnie zachodnią granicę Gminy. Z uwagi na położenie Gminy (niedaleko granicy z Republiką Czeską) oraz kierunek płynięcia rzeki, zmienność stanów wód i przepływów Odry w obrębie analizowanego obszaru jest kształtowana przez warunki fizyczno-geograficzne źródłowej części dorzecza Odry, położonej niemal w całości na terenie Republiki Czeskiej.

Analizując zmienność odpływu rzeki Odry w profilu Krzyżanowice stwierdzono, że amplituda stanów wody (także przepływów) jest niewielka. W średnim z wielolecia cyklu rocznym maksymalne przepływy występują w okresie wiosennym (marzec-kwiecień), a maksimum letnie nie jest w przebiegu wieloletnim obserwowane. Wezbrania wiosenne mają charakter wezbrań roztopowych, a czas trwania wysokich stanów i przepływów jest w każdym roku zależny od warunków hydrometeorologicznych okresu zimowego. Rzadziej występujące wezbrania letnie są

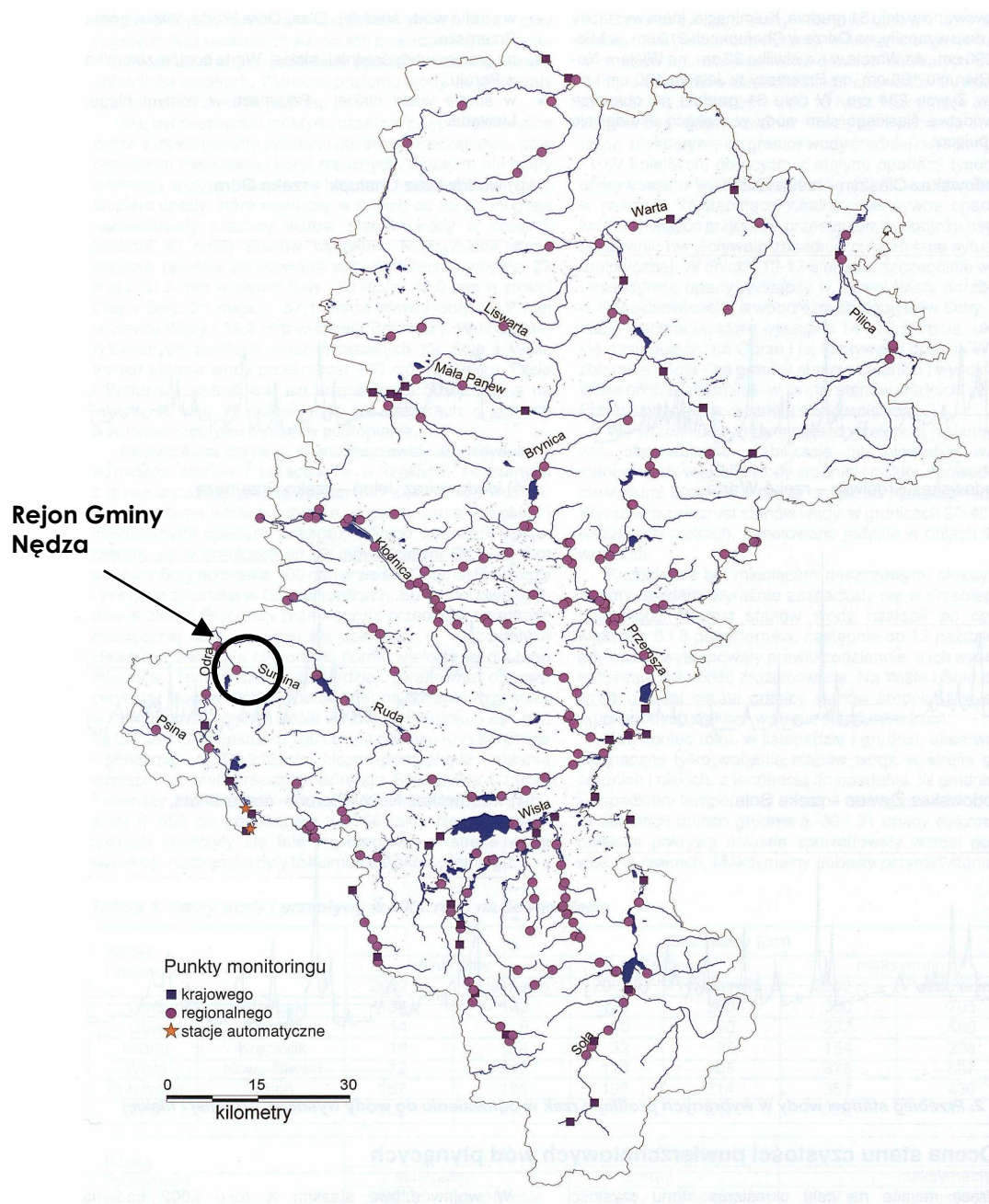
³ Źródło: Stan środowiska w województwie śląskim w 2002 roku. Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach

spowodowane głównie deszczami rozlewnymi i cechują się krótszym od wezbrań roztopowych okresem trwania. Wezbrania te powodują co kilka-kilkanaście lat przepływy o charakterze powodziowym, jak powódź z sierpnia 1972 roku, sierpnia 1985 i lipca 1997 roku.

Najważniejszymi dopływami Odry w gminie Nędza są Sumina i Potok Łęgoń oraz źródłowy odcinek Białego Potoku.

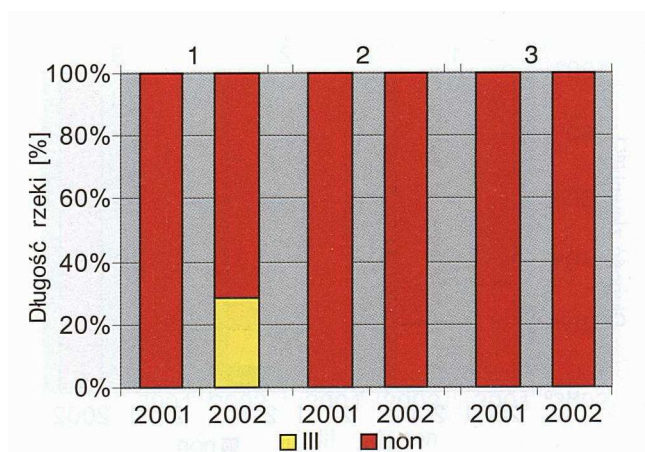
Stan czystości rzek

Stan czystości środowiska jest przedmiotem stałych badań wchodzących w skład systemu Państwowego Monitoringu Środowiska, realizowanego obecnie przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach (WIOŚ). Poniższy rysunek przedstawia lokalizację punktów pomiarowo-kontrolnych jakości wód powierzchniowych w 2002 roku zlokalizowanych na terenie województwa śląskiego.

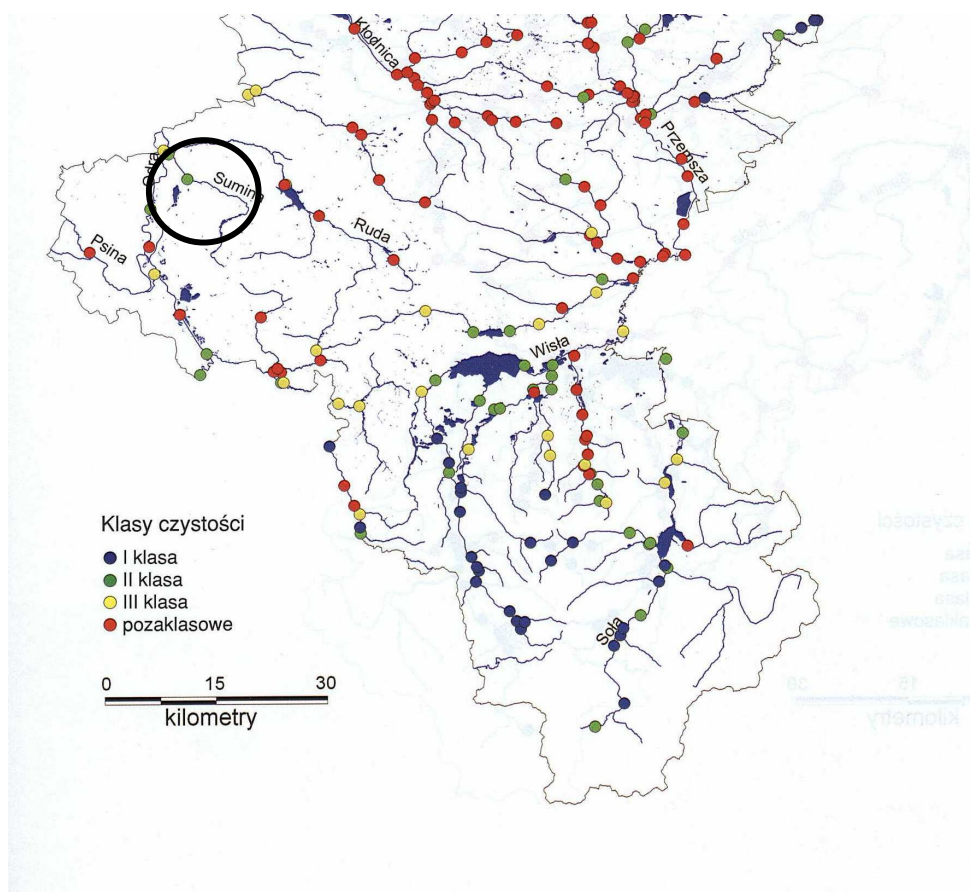

Rysunek 11 Lokalizacja punktów pomiarowo-kontrolnych jakości wód powierzchniowych w 2002 roku

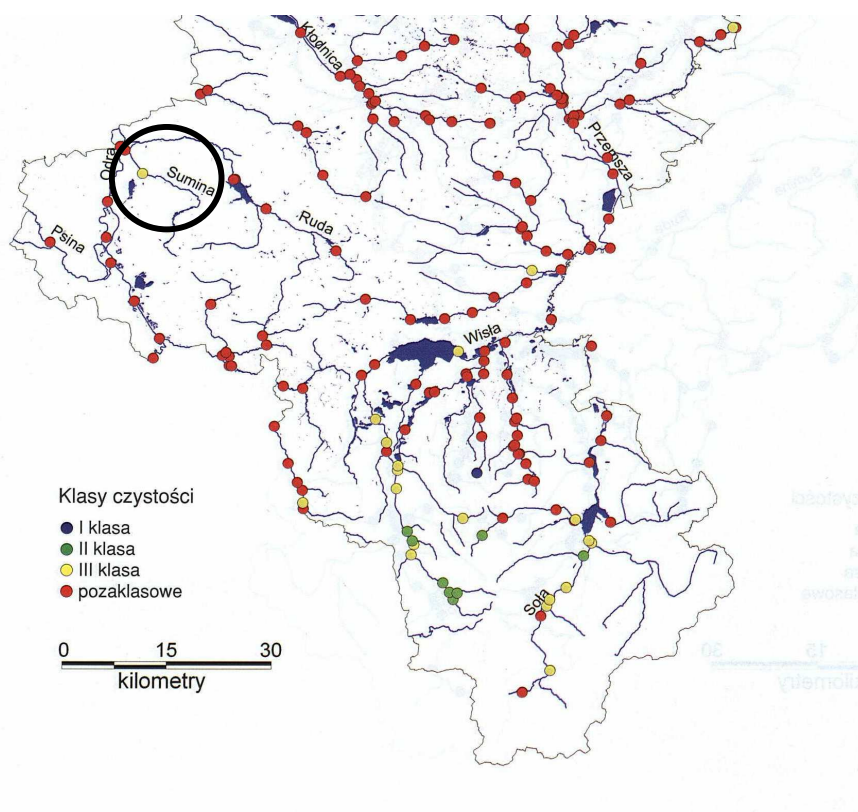
Odra na terenie województwa śląskiego badana była na długości 50,2 km. Bezpośrednio do rzeki wprowadzane były ścieki komunalne i przemysłowe z rejonu Raciborza. Odra na całym badanym odcinku prowadziła wody ponadnormatywnie zanieczyszczone zarówno pod względem fizykochemicznym jak i bakteriologicznym. Jakość wód dyskwalifikowały wysokie stężenia związków organicznych, biogennych, zawiesiny i miano Coli typu kałowego. W stosunku do roku 2001 stan zanieczyszczenia rzeki Odry wg klasyfikacji ogólnej nie uległ zmianie. Odnótowano tylko niewielką poprawę w grupie wskaźników fizykochemicznych (Rysunek 12).

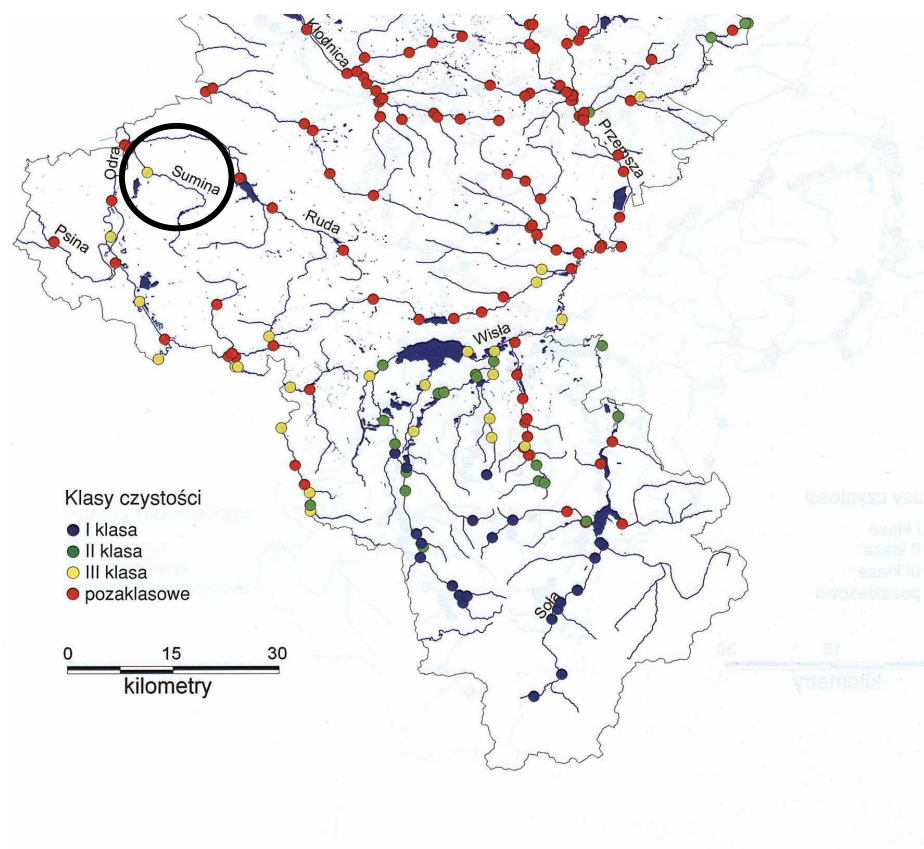
Rysunek 12 Klasyfikacja Odry w latach 2001-2002; 1 – fizykochemiczna, 2 – bakteriologiczna, 3 – ogólna

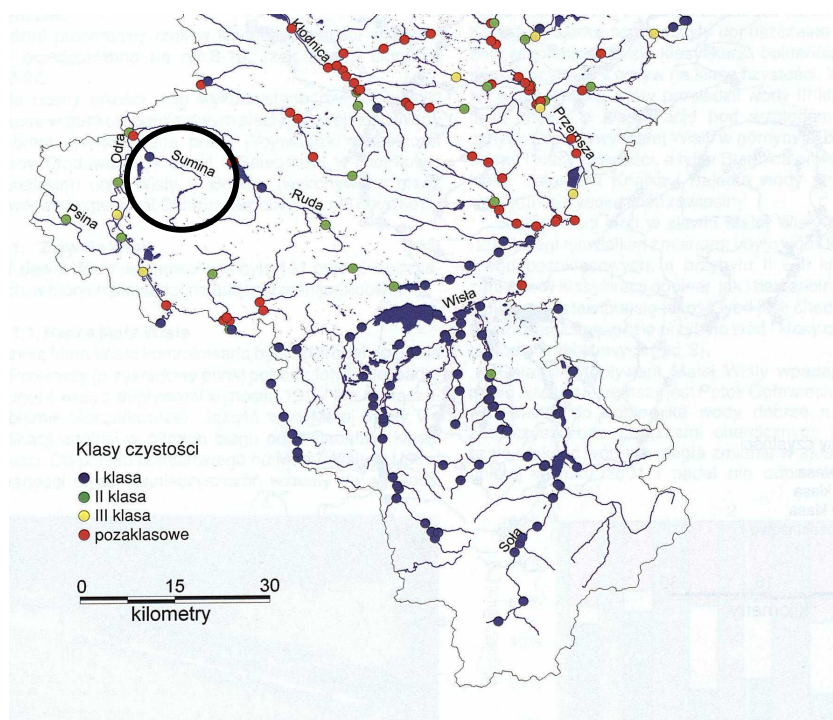
Rysunek 13 Klasyfikacja jakości wód w 2002 roku na podstawie parametrów BZT_5 , $CHZT_{Cr}$, $CHZT_{Mn}$ (środkowa i południowa część województwa śląskiego)

Rysunek 14 Klasyfikacja jakości wód w 2002 roku na podstawie kryterium fizykochemicznego i bakteriologicznego (wg metody statystycznej Nesmeraka $w=90$)

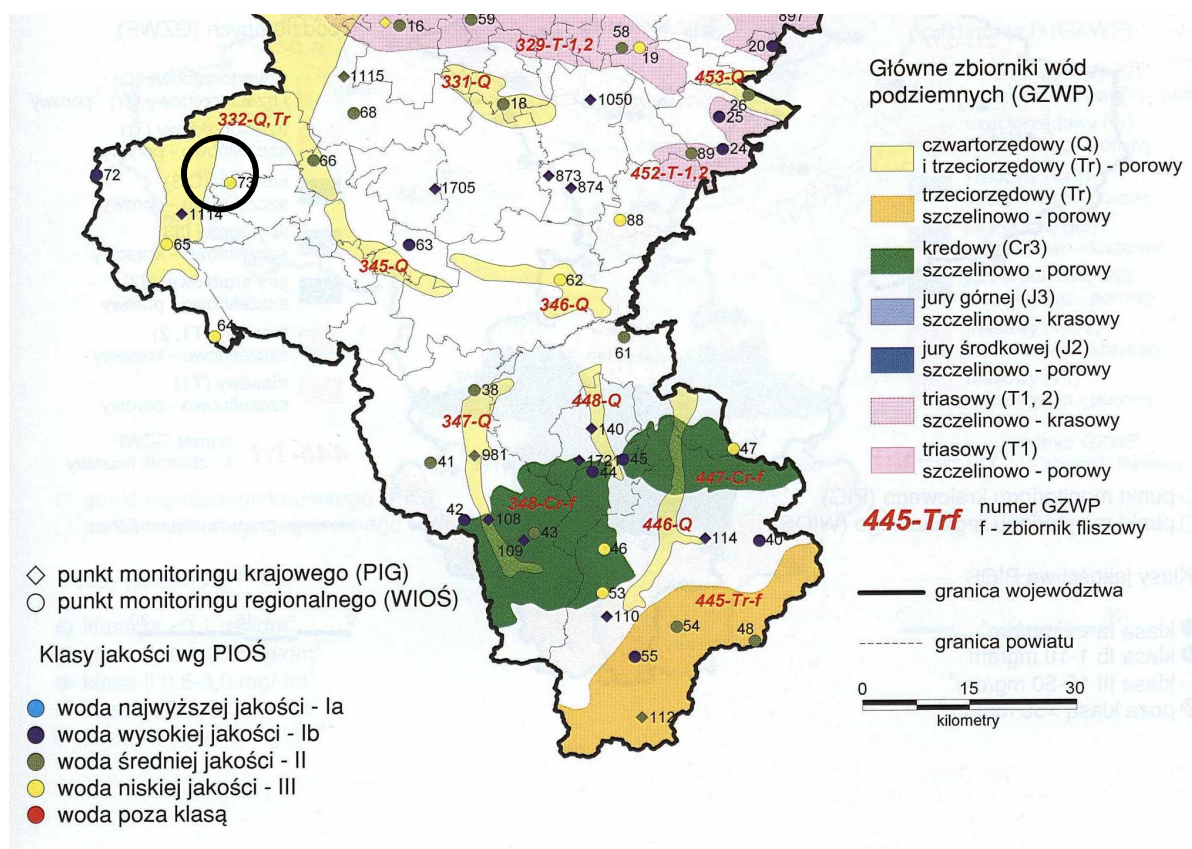
Rysunek 15 Klasyfikacja jakości wód w 2002 roku na podstawie związków biogennych bez azotu azotynowego (wg metody statystycznej Nesmeraka $w=90$)

Rysunek 16 Klasyfikacja jakości wód w 2002 roku na podstawie związków mineralnych (wg metody statystycznej Nesmeraka $w=90$)

Wody podziemne

Na obszarze województwa śląskiego użytkowe wody podziemne występują w utworach czwartorzędu, trzeciorzędu, kredy, jury, triasu, karbonu i dewonu. W obrębie poszczególnych pięter wydzielone zostały użytkowe poziomy wodonośne (UPWP), a w nich główne zbiorniki wód podziemnych (GZWP).

Rysunek Główne zbiorniki wód podziemnych (GZWP), lokalizacja punktów monitoringowych oraz klasy jakości wód – środkowy i południowy fragment województwa śląskiego

Z powyższej mapy wynika, że zasoby wód podziemnych Gminy są ściśle związane z występującym na obszarze powiatu raciborskiego Głównym Zbiornikiem Wód Podziemnych (GZWP). Jest to zbiornik czwartorzędowy (Q) i trzeciorzędowy (Tr) porowy, oznaczony numerem 332 o nazwie Subniecka Kędzierzyńsko-Głubczycka. W jego zasięgu znajduje się jeden punkt monitoringu krajowego wód podziemnych nr 1114, oraz dwa punkty regionalne – nr 65 i 66.

Na obszarze województwa śląskiego wody w utworach trzeciorzędu występują w zachodniej i południowej części. W części zachodniej w zasięgu subregionu kędzierzyńskiego wykształconego jako lądowe utwory sarmatu w postaci: piasków, lokalnie żwirów towarzyszących utworom węglonośnym, bądź też jako żwiry i piaski pliocenu. Wodonośne utwory pliocenu występują lokalnie tworząc łączny kompleks wodonośny wraz z czwartorzędem.

Trzeciorzędowe piętro wodonośne

Wody podziemne trzeciorzędowego piętra wodonośnego związane są z warstwami piaszczystymi sarmatu. Występują one w północnej części powiatu (gminy Nędza i Kuźnia Raciborska) oraz wzdłuż doliny Odry. Trzeciorzędowe poziomy wodonośne występują na znacznych głębokościach od poniżej 40 do 120 m poniżej powierzchni terenu. Generalnie na terenie powiatu warstwy wodonośne trzeciorzędowe są niekorzystnie wykształcone i prowadzą małe ilości wody. Z warstw wodonośnych tego terenu można uzyskać wydajności jednostkowe rzędu 5-8 m³/h na 1 metr depresji i istnieje możliwość uzyskania wydajności z otworu w granicach 30-60 m³/h.

Czwartorzędowe piętro wodonośne

Czwartorzędowe piętro wodonośne występuje na całym obszarze powiatu. Głębokość i wodonośność występujących w osadach czwartorzędowych użytkowych warstw wodonośnych jest bardzo zróżnicowana i zasadniczo odmienna na obszarach wysoczyznowych i dolinnych.

Na obszarach wysoczyznowych - Płaskowyżach Głubczyckim i Rybnickim czwartorzędowe warstwy wodonośne występują w piaskach i żwirach wykształconych bardzo niejednolicie.

Pierwsza warstwa wodonośna nie ma stałych miąższości i zasięgów - warstwa ta wyklinowuje się, zanika, łączy z innymi. Druga i kolejne warstwy wodonośne o poważniejszym znaczeniu zalegają na głębokościach przeważnie 30 - 60 m, lokalnie 10 - 20 m. Zwierciadło wody występuje pod niewielkim napięciem kilku metrów lub jest swobodne. Wydajności pojedynczych ujęć wynoszą średnio kilka do kilkunastu m³/h, rzadko przekraczają 30 m³/h. Wody podziemne w utworach czwartorzędowych charakteryzują się podwyższoną twardością i zawartością żelaza i manganu lokalnie mogą być zanieczyszczone antropogenicznie.

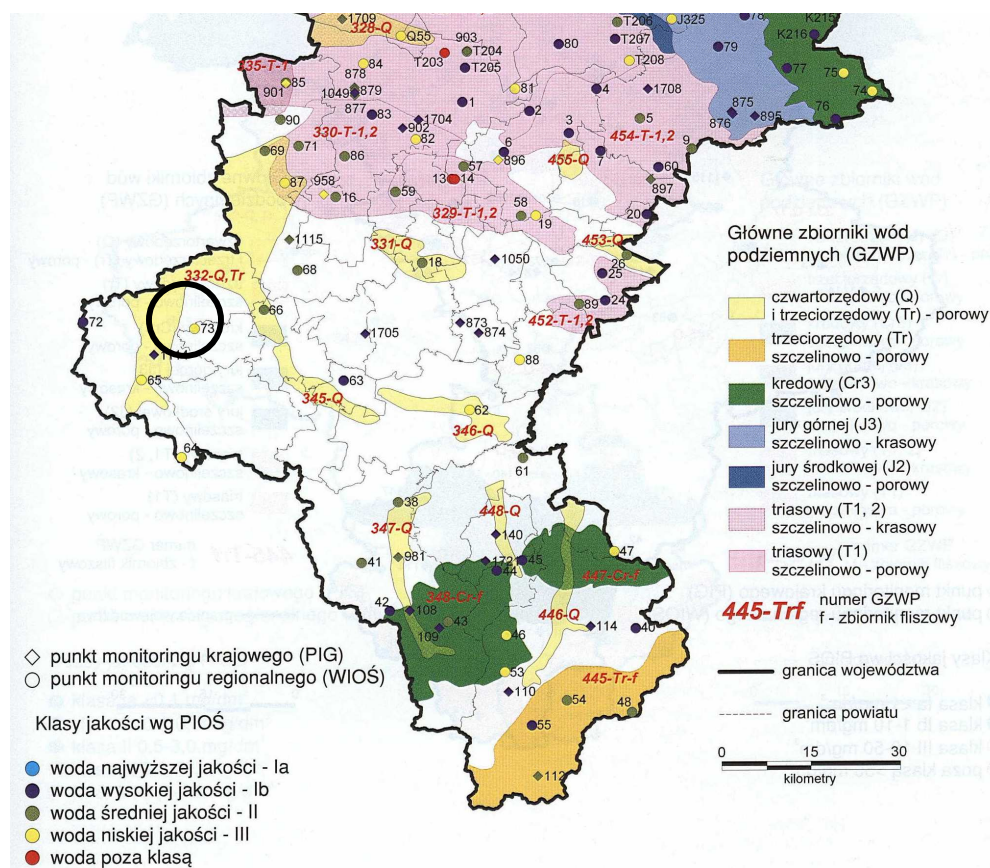
Najkorzystniejsze warunki występowania wód podziemnych w czwartorzędzie związane są ze strukturą geologiczną doliny kopalnej Odry tworzącą tzw. rynną erozyjną Raciborza.

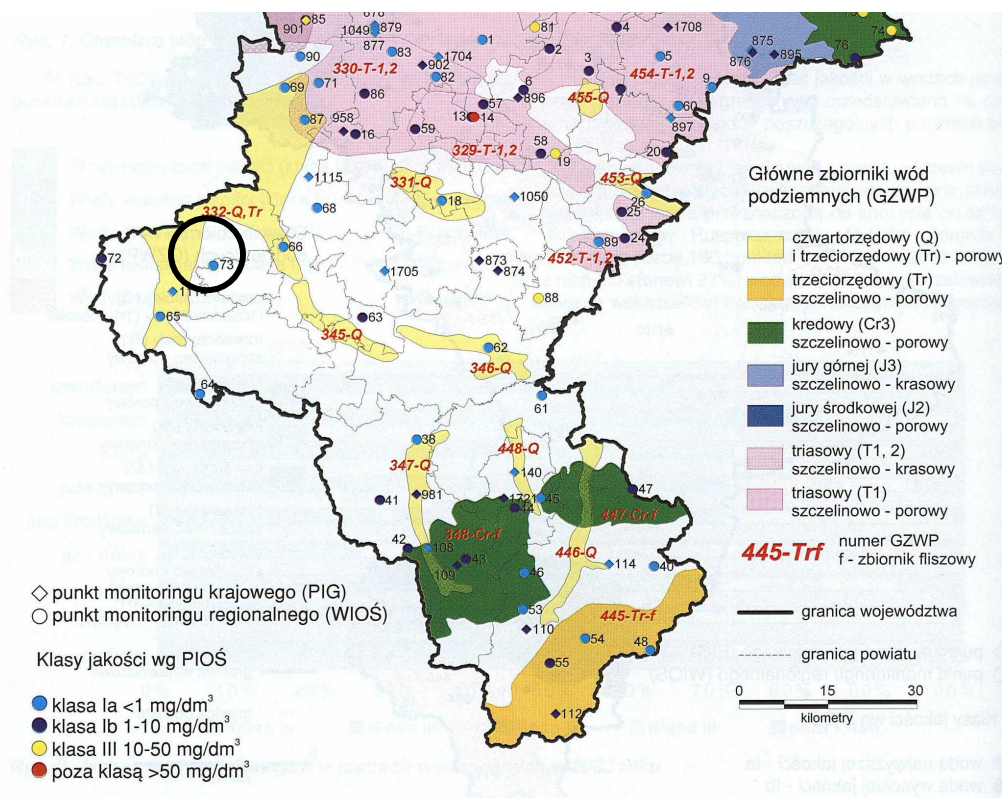
Maksymalne wydajności z pojedynczych ujęć w obrębie tej struktury wynoszą od 120 - 185 m³/h a wydatki jednostkowe od 40 do 100 m³/h na I m depresji, w części brzeżnej struktury wartości są niższe - wydajności pojedynczych studzien spadają do 40 - 80 m³/h a wydatki jednostkowe do 2,5 - 28 m³/h m depresji. Poziom wodonośny w strukturze posiada zwierciadło słabo napięte lub swobodne.

Stan czystości wód podziemnych

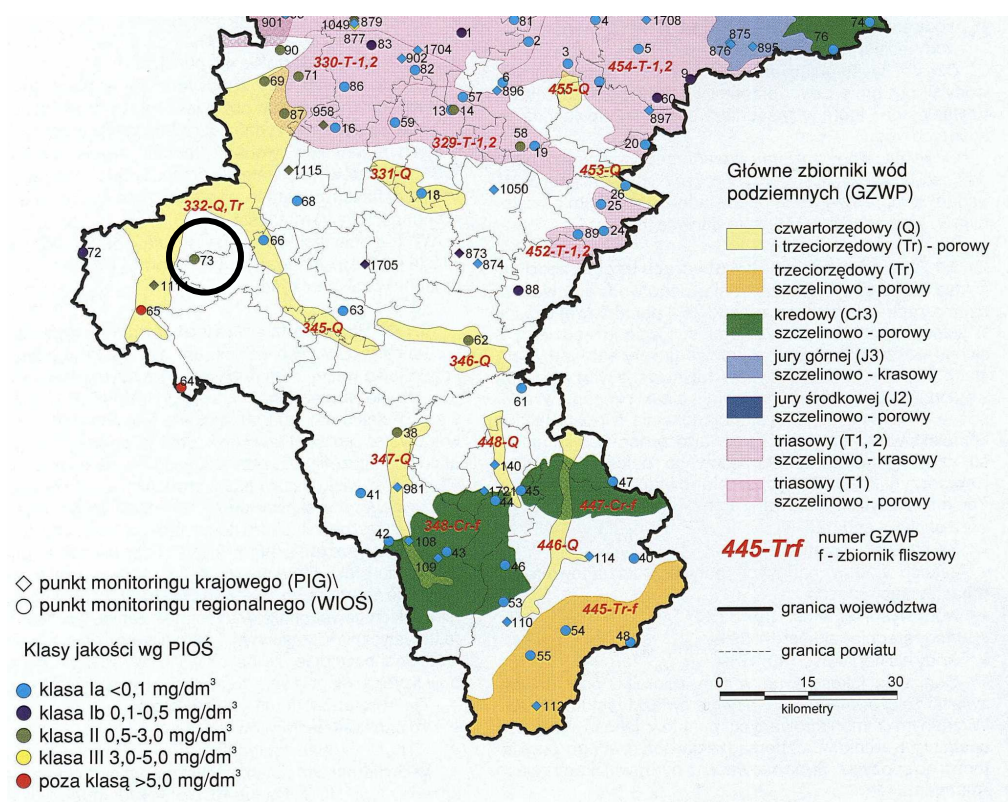
Jakość wód w badanych punktach kształtowała się w następujący sposób:

- wody wysokiej jakości (Ib) 33%,
- wody średniej jakości (I I) 50%,
- wody niskiej jakości (I I I) 17%.

Rysunek 17 Zawartość azotu azotanowego w wodach podziemnych województwa śląskiego w 2002 roku

Rysunek 18 Zawartość żelaza ogólnego w wodach podziemnych województwa śląskiego w 2002 roku

Obniżenie jakości wód w tym zbiorniku powodowały związki żelaza, manganu i lokalnie związki fosforu i azotu. W żadnym z monitorowanych punktów jakość wody nie spełniała warunków rozporządzenia dotyczącego przydatności do spożycia. Spowodowane to było związkami żelaza i manganu.

2.6.2.4 Gospodarka odpadami

Z uwagi na położenie w obrębie Parku Krajobrazowego Cysterskie Kompozycje Krajobrazowe Rud Wielkich Gmina nie posiada własnego składowiska odpadów. Zebrane odpady komunalne są wywożone poza obszar Gminy, przede wszystkim na składowisko firmy KOMART do Knurowa.

W 2002 roku została w Gminie wprowadzona selektywna zbiórka odpadów komunalnych. W centralnych punktach poszczególnych miejscowości zlokalizowane są tzw. gniazda, gdzie zbierane są odpadowe szkło i tworzywa sztuczne. W 2002 roku zebrano łącznie 17,3 Mg odpadów w selektywnej zbiórce (16,8 Mg szkła i 0,5 Mg tworzyw sztucznych), co stanowi ok. 1% zebranych odpadów komunalnych.

Zorganizowaną zbiórką odpadów komunalnych objętych jest ponad 90% mieszkańców Gminy.

Odpady ulegające biodegradacji są na terenie Gminy kompostowane we własnym zakresie. Aby umożliwić selektywne zbieranie odpadów ulegających biodegradacji, już w gospodarstwach domowych mieszkańcy muszą zbierać na bieżąco odpady organiczne oddzielnie, w osobnym pojemniku.

Uregulowania wymaga m.in.: gospodarka odpadami wielkogabarytowymi, budowlanymi, niebezpiecznymi wytwarzanymi w grupie odpadów komunalnych.

W Planie Gospodarki Odpadami dla Gminy Nędza na lata 2004-2015 zostały przyjęte założenia i rozwiązania dotyczące powyższych problemów:

Do zbierania odpadów wielkogabarytowych stosowane będą następujące systemy:

1. Okresowy odbiór bezpośrednio od ich właścicieli oraz stworzenie warunków do zamówienia takiej usługi indywidualnie jako „usługa na telefon”
2. Dostarczanie odpadów do zakładu zagospodarowania odpadów lub centrum recyklingu przez właścicieli własnym transportem.
3. Bezpośredni odbiór przez producenta (dotyczy przede wszystkim zbierania sprzętu elektronicznego i sprzętów gospodarstwa domowego). Ta forma pozyskiwania odpadów wielkogabarytowych upraszcza system zbierania odpadów i ich usuwania. Odpady te nie zasilają ogólnego strumienia odpadów komunalnych.
4. System wymienny polegający na przekazaniu jeszcze dobrego, ale konstrukcyjnie przestarzałego sprzętu w zamian za nowy egzemplarz.

Zbieraniem i transportem odpadów budowlanych z miejsc ich powstawania zajmować się będą:

1. Wytwórcy tych odpadów np. firmy budowlane, rozbiórkowe, osoby prywatne prowadzące prace remontowe.
2. Specjalistyczne firmy zajmujące się zbieraniem odpadów.

Zaleca się, aby już na placu budowy składować w oddzielnych miejscach (pojemnikach) posegregowane odpady budowlane. Pozwoli to na selektywne wywożenie ich do zakładu zagospodarowania odpadów lub na składowisko.

Przy zbieraniu odpadów niebezpiecznych wytwarzanych w grupie odpadów komunalnych zaleca się stosowanie następujących systemów organizacyjnych:

1. Zbieranie w punktach zbiorczych: odpady donoszone są przez mieszkańców do punktów zbiorczych (centrum recyklingu, Gminny Punkt Zbiórki Odpadów Niebezpiecznych – GPZON). Ich ilość uzależniona będzie od potrzeb. W każdym przypadku będzie to indywidualna decyzja miejscowych władz, poprzedzona analizą warunków lokalnych. Dla celów bilansowych w niniejszym planie przyjęto budowę w latach 2004 – 2015 jednego GPZON.

2. Regularny odbiór odpadów przez specjalny pojazd (Mobilny Punkt Zbiórki Odpadów Niebezpiecznych). Do tego celu stosowane będą specjalne samochody z pojemnikami objeżdżające w określone dni wyznaczony obszar (średnio cztery razy w roku).
3. Zbieranie poprzez sieć handlową np. apteki, sklepy fotograficzne, sklepy z farbami itp. Władze komunalne zawierają umowy z różnymi placówkami handlowymi w zakresie przyjmowania i przechowywania różnych rodzajów odpadów niebezpiecznych. Specjalny pojazd zabiera z tych placówek odpady niebezpieczne na żądanie.

Na obszarze Gminy obserwuje się powstawanie tzw. nielegalnych wysypisk. Powstają one często tam, gdzie mieszkańcy mają utrudniony dostęp do pojemników na odpady. Innym powodem ich powstawania jest niewłaściwa postawa mieszkańców.

Nielegalne wysypiska mają negatywny wpływ na środowisko, tym bardziej, że mogą się na nich znajdować niebezpieczne odpady budowlane (np. płyty azbestowe, resztki farb i lakierów, oleje), odpady z rzemiosła (np. oleje) i opakowania po pestycydach. Istotne jest, aby nie dopuszczać do powstawania nowych miejsc nielegalnego składowania odpadów.

„Dzikie wysypiska” są na bieżąco inwentaryzowane i likwidowane.

2.6.2.5 Ochrona powierzchni ziemi i gleb

Teren gminy Nędza charakteryzuje się zróżnicowaniem glebowym, wynikającym z warunków geomorfologicznych i geologicznych. Cała gmina położona jest w zasięgu Kotliny Raciborskiej. Występujące tutaj gleby zostały wytworzone na podłożu piasków słabogliniastych i piasków gliniastych. Są to gleby przepuszczalne, okresowo suche i ubogie w składniki pokarmowe. Należą do IVb i V klasy bonitacyjnej, do kompleksu zbożowo-pastewnego lub do przeznaczenia na cele nierolnicze np. zalesianie. Należą do gleb ubogich w składniki pokarmowe, odznaczających się bardzo kwaśnym i kwaśnym odczynem.

W dolinie rzeki Odry z naniesionych przez rzekę namułów, wykształciły się mady rzeczne. Charakteryzują się one dobrze wykształconym profilem glebowym, w którym dominującą warstwę stanowi poziom próchniczny. Są to gleby ciężkie i bardzo ciężkie o odczynie lekko kwaśnym lub zasadowym.

W gminie Nędza w Szymocicach znajduje się punkt pomiarowy monitoringu gleb w sieci krajowej, prowadzonego przez Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa w Puławach. Gleba pobrana w tym punkcie ma stopień zanieczyszczenia 0 tzn., że jest to gleba niezanieczyszczona, o naturalnej zawartości metali śladowych, która może być przeznaczona pod wszystkie uprawy rolnicze, zgodnie z zasadami racjonalnego wykorzystania rolniczej przestrzeni produkcyjnej.

Pod względem zawartości metali ciężkich gminę Nędza podobnie jak cały powiat raciborski zakwalifikowano do klasy A, wg opracowanej przez Instytut Ekologii Terenów Uprzemysłowionych w Katowicach trójstopniowej skali lokalizacji użytków rolnych pod kątem ich przydatności do produkcji żywności. Klasa A oznacza, że lokalizacja jest korzystna i dopuszczalna jest uprawa wszystkich gatunków roślin jadalnych i paszowych.

Prawie 66% całości gruntów ornych w powiecie raciborskim to ziemia najwyższej jakości mieszcząca się w przedziale I – III a klasy bonitacyjnej. Szczególnie korzystne warunki glebowe występują w gminach lewobrzeżnej (zachodniej) części powiatu, gdzie udział klas najwyższych (I - IIIa) w ogólnej powierzchni gruntów ornych wynosi:

- W gminie Krzanowice 87,1%,
- W gminie Pietrowice Wielkie 84,1%,
- W gminie Krzyżanowice 80,5%,
- W gminie Rudnik 74,0%,
- W gminie Racibórz 58,5%.

W gminach prawobrzeżnych (wschodniej części powiatu) udział gleb najlepszych jest znacznie mniejszy i wynosi średnio (Kuźnia Raciborska, Kornowac, Nędza) ok. 7,8% ogólnej powierzchni gruntów ornych. Są to gminy mocno zalesione, w których rolnictwo nie stanowi podstawowej działalności gospodarczej, a ich łączny udział w powierzchni gruntów ornych powiatu wynosi zaledwie 15,9%.

Tabela 2-5 Jakość gruntów ornych w powiecie raciborskim według klas bonitacyjnych, według stanu na 1.01.2000 rok

L.p.	Gmina	Grunty orne, klasy								Razem
		I	II	IIIa	IIIb	IVa	IVb	V	VI	
1	Racibórz	55	860	1553	689	429	317	268	46	4217
2	Kuźnia Raciborska – miasto					2	14	63	67	146
	Kuźnia Raciborska – wieś		17	92	106	159	154	274	321	1123
3	Kornowac		1	86	451	474	337	322	30	1701
4	Krzanowice	400	1310	1403	337	75	30	21		3576
5	Krzyżanowice	13	1074	2738	657	207	41	22		4752
6	Nędza		16	129	237	317	149	180	351	1379
7	Pietrowice Wielkie	460	1708	2207	520	201	54	48	2	5200
8	Rudnik	184	1471	2291	1077	230	72	8	1	5334
	Razem powiat – ha	1112	6457	10499	4074	2094	1168	1206	818	27428
	Razem powiat - %	4,1	23,5	38,3	14,8	7,6	4,3	4,4	3,0	100,0

Źródło: Strategia Rozwoju Powiatu Raciborskiego

2.6.2.6 Ochrona powietrza

Na terenie gminy Nędza brak jest zakładów przemysłowych będących źródłem emisji przemysłowej. Mimo to położenie między Raciborzem a Kuźnią Raciborską, może wpływać na występowanie zanieczyszczeń powietrza z poza źródeł gminnych.

Istotnym źródłem zanieczyszczenia powietrza na terenie gminy, przede wszystkim w okresie jesienno-zimowym jest emisja niska, obejmująca emisję ze źródeł niezorganizowanych, do których zalicza się paleniska domowe, małe kotłownie, warsztaty rzemieślnicze i rolnicze. Wielkość tej emisji zależy od stopnia zgazyfikowania obszaru. W powiecie raciborskim jedynie miasto Racibórz oraz Kuźnia Raciborska posiadają rozwiniętą sieć ciepłowniczą. Na system grzewczy gminy składają się lokalne kotłownie i indywidualne paleniska domowe. Wielkość emisji niskiej jest trudna do oszacowania.

Zaopatrywanie Gminy w energię elektryczną odbywa się z Głównych Punktów Zasilających 110/30/15 kV. Punkty zasilane są przeważnie z wykorzystaniem linii elektroenergetycznych o napięciu 110 kV oraz 30 kV.

Kolejnym, istotnym źródłem emisji są zanieczyszczenia komunikacyjne. Ze względu na dynamiczny w ostatnich latach wzrost liczby samochodów, oddziaływanie ruchu samochodowego na środowisko ma tendencje rosnące. Na terenie gminy największa emisja komunikacyjna występuje wzdłuż dróg wojewódzkich: 925 i 422.

Na terenie gminy Nędza znajduje się jeden punkt pomiarowy w Szymolicach w sieci monitoringu regionalnego. Badany jest opad pyłu i opad metali.

Tabela 2-6 Opad pyłu na terenie gminy Nędza w latach 2001-2002 roku

Lokalizacja punktu pomiarowego	Opad pyłu [g/m ²]							
	grzewczy zimowy		letni		grzewczy jesienny		rok	
	2001	2002	2001	2002	2001	2002	2001	2002
Wartości dopuszczalne: 200g/m ² rok								
Nędza Szymocice	6	4	15	13	3	7	23	24

Tabela 2-7 Opad metali na terenie gminy Nędza w latach 2001-2002 roku (stanowisko w Szymocicach)

Opad metali [mg/m²]																	
Pb		Zn		Cd		Cu		Cr		Ni		Fe [g/m²]		Mn		Co	
Wartości dopuszczalne																	
100		-		10		-		-		-		-		-		-	
2001	2002	2001	2002	2001	2002	2001	2002	2001	2002	2001	2002	2001	2002	2001	2002	2001	2002
6	8	313	9	0,39	0,37	11	5	0,9	0,5	1,2	1,8	0,3	0,3	16	11	0,33	0,42

W żadnym przypadku nie zostały przekroczone wartości dopuszczalne.

2.6.2.7 Ochrona przed hałasem

W ostatnich latach nie przeprowadzano badań hałasu na terenie żadnej z gmin powiatu raciborskiego, dlatego trudne jest określenie klimatu akustycznego tego terenu. Wykonane badania dotyczą jedynie planowanych inwestycji w zakresie budowy dróg. U źródeł uciążliwości związanych z hałasem na terenie gminy Nędza, leży przede wszystkim komunikacja. Hałas w ujęciu przestrzennym, przyjmuje w tym przypadku charakter liniowy i związany jest z przebiegiem tras komunikacyjnych. Największe uciążliwości związane są z komunikacją samochodową wzdłuż dróg wojewódzkich i powiatowych, w mniejszym stopniu dróg gminnych. Jednak ze względu na niski stopień zagęszczenia zabudowy mieszkaniowej powoduje, że zdolności przepustowe w odniesieniu do ruchu samochodowego są duże.

2.6.3 Stan obiektów dziedzictwa kulturowego

Historia

Na terenie Raciborza odkryto liczne ślady najstarszych osad słowiańskich. Brak jest natomiast jednoznacznych dowodów archeologicznych na występowanie osadnictwa na terenie obecnej Gminy ludzi z epoki kamiennej, a także ludności okresu kultury łużyckiej. Niewątpliwie znacznie lepsze gleby ziem położonych na zachód od Odry były już użytkowane rolniczo w pierwszych wiekach naszej ery. Prawobrzeżne dorzecze Odry porastały natomiast lasy. Jeśli wcześniej były tu jakieś plemiona myśliwskie, to do 874 r. należały one do Gotężyców. Do końca X wieku ziemia raciborska należała do Państwa Wielkomorawskiego, a później do czeskich Przemyślidów.

Pierwsze osady, które pojawiły się nad samą Odrą na początku XIV wieku to Zawada i Ciechowice. Ziemia raciborska wchodzi wówczas w skład piastowskiego księstwa raciborskiego.

W 1532 r. umiera ostatni książę piastowski. Księstwo przejmuje margrabia brandenburski Jerzy Hohenzollern, który w 1512 r. na mocy woli króla czeskiego Władysława Jagiellończyka wygrał spór o sukcesję raciborsko-opolską. Rozpoczyna się okres wojen religijnych. W 1551 r. księstwo przejmuje Habsburgowie. Ziemia raciborska staje się przedmiotem licznych zastawów w kłopotach finansowych i interesach dynastycznych.

Po wojnach śląskich, w latach 1741-1763 ziemia raciborska przechodzi pod panowanie pruskie. Zarówno Habsburgowie, jak i Prusacy dążyli do germanizacji miejscowej ludności. Jednak pomimo słabych związków z Rzeczpospolitą mieszkańcy Nędzy i okolicznych wsi oparli się naciskowi germanizacji. Niejako wyrazem polskich uczuć patriotycznych było żywiołowe powitanie wojsk króla Jana III Sobieskiego w drodze pod Wiedeń w 1683 r.

W 1918 r. odżyły nadzieje przyłączenia ziemi raciborskiej do odrodzonej Polski. Wybory do rad gminnych w 1919 r. wygrali Polacy. O ostatecznym losie Górnego Śląska miał zadecydować plebiscyt. Wynik plebiscytu był dla Polaków mniej korzystny w porównaniu z wyborami gminnymi. 20 marca 1921 r. ludzie poszli do urn i głosowali: 1379 za Polską, natomiast 1648 za Niemcami. Wydawało się, że los ziemi raciborskiej jest przesądzony, lecz lud Górnego Śląska jeszcze raz zerwał się do walki. 3 maja 1921 r. wybuchło III powstanie śląskie. Po początkowym entuzjazmie i sukcesach IV Raciborskiego Pułku Piechoty Wojsk Powstańczych nastął czas walk wzdłuż Odry, a później ustaliła się linia demarkacyjna na osi Rudy – Brzezie. 7 lipca 1921 r. zakończono walki. Postanowieniem Ligi Narodów teren obecnej gminy Nędza znalazł się na granicy polsko-niemieckiej, lecz już po stronie niemieckiej. Przypominają o tym fakcie tzw. domy celne w Nędzy i w Górkach Śląskich.

29 stycznia 1945 r. oddziały armii radzieckiej dotarły do Zawady Książęcej nad Odrą. Rozpoczęły się uciążliwe walki niemiecko-radzieckie o przyczółek na prawym brzegu Odry, w rejonie Ciechowice – Podlesie. Do końca marca 1945 r. wsie obecnej gminy Nędza leżały na linii frontu. Wiele domostw legło w gruzach.

Po wojnie na terenie ówczesnego województwa śląsko-dąbrowskiego powołano Zarząd Gminy w Markowicach, do którego należała również wieś Nędza. W 1950 r. w wyniku reformy administracyjnej, Nędza znalazła się na terenie nowo utworzonego województwa opolskiego. W 1957 r. zlikwidowano gminy, a na ich miejsce powołano Gromadzkie Rady Narodowe i taką właśnie Radę utworzono również we wsi Nędza. Po ponownej reorganizacji systemu administracyjnego, 1 stycznia 1973 r. powstała gmina Nędza w powiecie raciborskim, w której skład wchodziły wsie: Nędza, Babice, Szymocice, Górki Śląskie, Zawada Książęca, Łęg i Ciechowice. W 1975 r. gminę z pozostałymi miejscowościami ziemi raciborskiej wyłączono z województwa opolskiego i przyłączono do województwa katowickiego. W wyniku reformy samorządu terytorialnego, dokonanej w 1999 roku, gminę przyłączono do województwa śląskiego. Na podstawie Uchwały Rady Gminy (nr VII/34/99 z dnia 3 lutego 1999 roku) gmina Nędza przystąpiła do Stowarzyszenia Gmin Dorzecza Górnej Odry, z siedzibą w Raciborzu.

Obiekty historyczne i zabytkowe⁴

1. Zawada Książęca:

Przy ul. Raciborskiej stoi neogotycka kapliczka zbudowana w 1934 r. Wewnątrz znajduje się drewniana, polichromowana figura św. Jana Nepomucena, z pierwszej połowy XIX wieku.

Przy drodze do Łęgu znajduje się krzyż kamienny Boża Męka, postawiony tam około 1880 r. Posiada on trójkondygnacyjny, uskokowy postument, zwieńczony gzymsem, na którym stoi wysmukły krucyfiks. W półkolistej wnęcie widać figurkę Matki Boskiej Bolesnej.

Inny krzyż stoi przy ul. Polnej. Postawiono go około 1880 r. Posiada dwukondygnacyjny, uskokowy postument, na którym umocowano kamienny krzyż z profilowanymi ramionami oraz żeliwną figurkę Chrystusa Ukrzyżowanego.

Przy ul. Szkolnej 2 położony jest budynek szkolny, zbudowany około 1900 r. Jest to obiekt murowany, parterowy z poddaszem. Posiada 6-osiową, niesymetryczną fasadę oraz 3-osiowy ryzalit z wystawką szczytową i przyczółkiem. Okna zamknięte są odcinkowo, z belkowaniem. W 1925 r. w budynku tym otwarto polską szkołę mniejszościową (dla 11 dzieci). Nauczyciele Jan Resza, a później Hałas, prowadzili również działalność kulturalną. Szkołę zamknięto w 1933 r. Fakt ten upamiętnia żeliwna tablica umieszczona na ścianie budynku. Na tablicy znajduje się następująca inskrypcja: „W TYM BUDYNKU W LATACH 1925–33 MIEŚCIŁA SIĘ POLSKA SZKOŁA

⁴ Źródło: www.nedza.pl

MNIEJSZOŚCIOWA. TABLICĘ UFUNDOWAŁO SPOŁECZEŃSTWO W XV ROCZNICĘ PRZYŁĄCZENIA ŚLĄSKA DO MACIERZY".

Na uwagę zasługują też budynki mieszkalno-gospodarcze, znajdujące się na terenie wsi:

- ul. Dzwonkowa 8 – dach kryty łupkiem, budynek jest obecnie opuszczony i zniszczony;
- ul. Raciborska 42 – w szczycie mała wnęka z figurką Matki Boskiej Bolesnej;
- ul. Raciborska 35 – budynek zbudowany około 1920 r. i przebudowany około 1985 r.; jest to obiekt piętrowy, murowany i potynkowany, 3-osiowy; na osi znajduje się odcinkowy ryzalit wejściowy, przechodzący w wieżyczkę z okulusem i piramidalnym, 8-połaciowym hełmem z pinaklem i kogucikiem; posiada szalowane szczyty, dwuspadowy dach z trójkątnymi lukarnami oraz okap podparty słupkami z zastrzałami;
- ul. Raciborska 70 – budynek zbudowany około 1880 r., posiadający okna z obramieniem żąbkowanym i kostkowy fryz podokapowy;
- ul. Szkolna 1 – budynek zbudowany około 1900 r., posiadający dekorację ceglano-tynkową w postaci ceglanych obramień okien zamkniętych odcinkowo oraz fryzów kostkowych.

2. Ciechowice:

Przy ul. Odrzańskiej usytuowana jest kapliczka, zbudowana na początku XX wieku. Jest to obiekt murowany, potynkowany, rozmieszczony na planie kwadratu. W szczycie ma przepruty uskokowy przyczółek z sygnaturką. Posiada proste wejście i półkoliście zamknięte okna. Wewnątrz znajduje się współczesny ołtarzyk.

W północnej części wsi, na rozwidleniu dróg, w pobliżu przeprawy promowej, od 1876 r. stoi kamienny krzyż Boża Męka. Zamocowany jest na trójkondygnacyjnym, uskokowym postumencie, zwieńczonym gzymsem. W półkolistej wnęcie widać figurkę Matki Boskiej Bolesnej.

Wśród zabudowy wsi na uwagę zasługują też budynki mieszkalne, zbudowane około 1890 r. Wszystkie są murowane i potynkowane. Do tych obiektów można zaliczyć m.in.:

- ul. Raciborska 8 - budynek z chlewikiem, oborą i stodołą pod wspólnym dachem;
- ul. Raciborska 11.

3. Nędza:

W odległości 1 km na zachód od Nędzy znajdują się zabudowania dawnego folwarku Trawniki (w 1799 r. folwark nosił nazwę Trawnick), należącego do majątku Babice. W północnej części wsi w XIX wieku powstała osada leśna Rogol, na terenie której obecnie znajduje się osiedle domków jednorodzinnych.

W centralnej części wsi, przy ul. Jana Pawła II usytuowany jest kościół parafialny pw. Matki Boskiej Różańcowej. Powstał w roku 1908 jako kościół filialny parafii w Markowicach i został rozbudowany w stylu neobarokowym w 1929 r. 5 października 1929 roku rozbudowany obiekt konsekrował ks. kard. Adolf Bertram, ordynariusz diecezji wrocławskiej. Przy okazji poświęcił nowo wybudowane dla potrzeb parafii plebanię i Dom Młodzieży. W styczniu 1945 r. kościół został uszkodzony i zdemolowany działaniami wojennymi. Remont świątyni trwał w latach 1945–48.

Wokół kościoła znajduje się cmentarz, założony na początku XX wieku. Z tego też okresu zachowało się kilka kamiennych krzyży nagrobnych.

W bezpośrednim sąsiedztwie kościoła stoi kapliczka zbudowana na początku naszego wieku.

Obok domu przy ul. Jana Pawła II nr 27, tuż za przydrożnym rowem stoi kamienny krzyż, ufundowany w 1874 r. przez Pawła i Józefę Czogalla z Nędzy.

W okresie międzywojennym przy ul. Mickiewicza 51 znajdował się żeński dom klasztorny, zbudowany około 1910 r.

Z tego samego okresu pochodzą tzw. domy celne przy ul. Mickiewicza 24. Mieszkali w nich niemieccy pracownicy celni pobliskiej granicy państwowej. Budynki te powstały około 1925 r., są

murowane, potynkowane i połączone niskim łącznikiem z bramką. Obecnie są to budynki mieszkalne, z których część jest administrowana przez Urząd Gminy.

Pierwsza wzmianka o szkole w Nędzy pochodzi z 1832 r. Przedwojenny budynek szkoły podstawowej w Nędzy został w latach 60-tych przebudowany i obecnie znajduje się w nim gimnazjum przy ul. Leśnej 1. Obecny budynek szkolny, mieszczący się przy ul. Jana Pawła II 55, został zbudowany około 1920 r. Jest to piętrowy obiekt murowany z poddaszem.

W 1902 r. uruchomiono linię kolejki wąskotorowej z Trynku do Raciborza Płoni przez Rudy. Przez lata w kierunku Gliwic jechały płody rolne i ogrodnicze na zaopatrzenie okręgu przemysłowego, a w kierunku wsi raciborskich przywożono produkty śląskich fabryk oraz węgla. Do pracy w przemyśle gliwickim dojeżdżali mieszkańcy Nędzy i okolicznych wsi. Kilka lat temu przez Nędzę przejechał ostatni pociąg wąskotorowy. Tory zarosły krzewami i drzewami, budynek stacji przy ul. Gliwickiej 11 w Małej Nędzy zamieniono na dom mieszkalny, a kolejkę wąskotorową wpisano do rejestru zabytków techniki. Budynek stacji zbudowano w 1902 r.

przełomu wieków XIX i XX pochodzi znaczna liczba budynków mieszkalnych, usytuowanych na terenie wsi. Charakterystyczne dla tej zabudowy są budynki murowane z cegły, potynkowane, parterowe, szerokofrontowe, z dwuspadowymi dachami. Do tej grupy należą m.in. następujące obiekty:

- ul. Jana Pawła II 16 – dekoracja ceglana, ramowe podziały ścian, gzymsy kostkowe i arkadkowe w elewacjach bocznych;
- ul. Jana Pawła II 38 – dekoracja ceglana, gzyms opaskowy, przyczołki okien, plakietki rombowe;
- ul. Jana Pawła II 45 – okna obramione, dach z wydatnymi okapami;
- ul. Mickiewicza 60 – budynek z częścią gospodarczą znajdującą się pod wspólnym dachem.

4. Górki Śląskie

Na skrzyżowaniu dróg w centrum wsi stoi kapliczka, zbudowana na początku XX wieku. Przy ul. Ofiar Oświęcimskich 62 usytuowany jest budynek szkolny, zbudowany około 1900 r. Tuż obok, przy ul. Ofiar Oświęcimskich 58, stoją dwa domy celne, zbudowane w latach 1920–25.

W zachodniej części wsi, przy ul. Ofiar Oświęcimskich 39, znajduje się budynek mieszkalny, zbudowany około 1890 r.

5. Babice

W centralnej części wsi, przy ul. Wiejskiej, usytuowany jest kościół parafialny pw. św. Anny. Zbudowano go tuż przed II wojną światową, w latach 1937-39. Naprzeciwko kościoła stoi, zbudowana na początku XIX wieku, kapliczka. Obok kapliczki znajduje się krzyż Boża Męka, ufundowany w 1896 r. przez Augusta Przybillę z Babic. Podobny krzyż stoi na skarpie przy skrzyżowaniu ul. Arki Bożka i ul. Raciborskiej, gdzie został postawiony w końcu XIX wieku.

Dla wsi Babice charakterystyczne są również budynki mieszkalno-gospodarcze, zbudowane około 1890 r. Wszystkie są murowane, potynkowane, z częścią gospodarczą usytuowaną pod wspólnym dachem. Przykładami takiej zabudowy są m.in. obiekty:

- ul. Arki Bożka 4;
- ul. Polna 11;
- ul. Wiejska 62;
- ul. Wiejska 71 – obecnie opuszczony;
- ul. Wiejska 72;
- ul. Wiejska 74 – obecnie opuszczony.

6. Szymocice

Przy ul. Gliwickiej 24 stoi murowana, neogotycka kapliczka z początku XX wieku. Przy ul. Wiejskiej 20 stoi kapliczka drewniana, pochodząca z końca XIX wieku. Na terenie przysiółku Piła, znajdującego się za przystankiem kolejowym Szymocice na linii Kędzierzyn–Rybnik, na obszernej polanie stoi drewniana kapliczka z II połowy XIX wieku.

7. Łęg

W północnej części wsi, na granicy z Zawadą Książęcą, zlokalizowany jest cmentarz, założony około 1870 r.

W centralnej części cmentarza na prostopadłościennym postumencie stoi kamienna figura Pięta z 1870 r.

Obok bocznego wejścia na cmentarz stoi kamienny krzyż Boża Męka z 1935 r. Z drugiej strony wejścia na cmentarz znajduje się mogiła żołnierzy niemieckich poległych podczas ostatniej wojny.

Przy ul. Saperskiej usytuowana jest kapliczka zbudowana na początku XX wieku. Obok kapliczki stoi kamienny krucyfiks z końca XIX wieku.

Podobna kapliczka, zbudowana w 1909 r., stoi przy ul. Szkolnej. W jej wnętrzu znajduje się drewniana, polichromowana figura św. Jana Nepomucena z połowy XIX w.

W ogrodzie przy ul. Okrężnej stoi kamienny krzyż Boża Męka, pochodzący prawdopodobnie z 1900 r.

Tuż przy zwirowni, w otoczeniu drzew, usytuowana jest kapliczka z końca XIX wieku.

We wsi na uwagę zasługują też budynki zbudowane około 1890 roku. Wszystkie są parterowe, murowane i potynkowane. Posiadają część gospodarczą pod wspólnym dachem. Do tego typu obiektów należą m.in. następujące budynki:

- ul. Stwosza 3 - na osi drewniany ganek z dekoracyjnym układem listew;
- ul. Szkolna 12 - wejście do chlewika z ząbkowatym obramieniem;
- ul. Szkolna 14;
- ul. Wyzwolenia 3.

2.6.4 Identyfikacja problemów

Problemy przyrodnicze i ekologiczne

- Konieczność zachowania wysokich walorów środowiska przyrodniczego oraz przestrzegania przepisów obowiązujących na terenach prawnie chronionych, przede wszystkim na obszarach chronionego krajobrazu, w strefach ochronnych ujęć wodnych, przy jednoczesnej potrzebie rozwoju działalności gospodarczych.
- Stosowanie głównie węgla i mieszanek węglowo – koksowych, zwłaszcza w okresie grzewczym, obniża komfort życia mieszkańców.
- Niezadawalający stan czystości wód powierzchniowych powodowany przez dopływ zanieczyszczeń ze ściekami komunalnymi oraz ściekami deszczowymi.
- Zanieczyszczenie wód rozproszonymi zrzutami ścieków na nieskanalizowanych terenach Gminy, spływy powierzchniowe z powierzchni rolniczych, spływy zanieczyszczeń z powierzchni dróg.
- Wysokie zagrożenie zanieczyszczenia wód podziemnych wynikające z budowy geologicznej i płytkiego zalegania wód.
- Dopływ substancji biogenych i organicznych z pól.

Problemy środowiska kulturowego

- Występujące zużycie techniczne zasobów kulturowych, wpływające niekorzystnie na atrakcyjność krajobrazu kulturowego (np. relikty historycznych folwarków, leśniczówek, tradycyjna wiejska architektura).
- Przekształcenia w obszarze historycznych struktur osadniczych, powodujące "zatarcia" układu przestrzennego oraz zmianę skali zabudowy.
- Likwidacja kolejki wąskotorowej wraz z budynkami stacji i przystanków kolejowych, stanowiącej potencjał turystyczny.
- Ujawniające się tendencje przebudowy istniejącej zabudowy historycznej zmieniające charakterystyczne cechy tradycyjnego lokalnego typu budownictwa.
- Zauważalna dążność do zabudowywania terenów rolniczych prowadząca do rozproszenia zabudowy i chaosu przestrzennego szczególnie atrakcyjnych pod względem krajobrazowym obszarów.

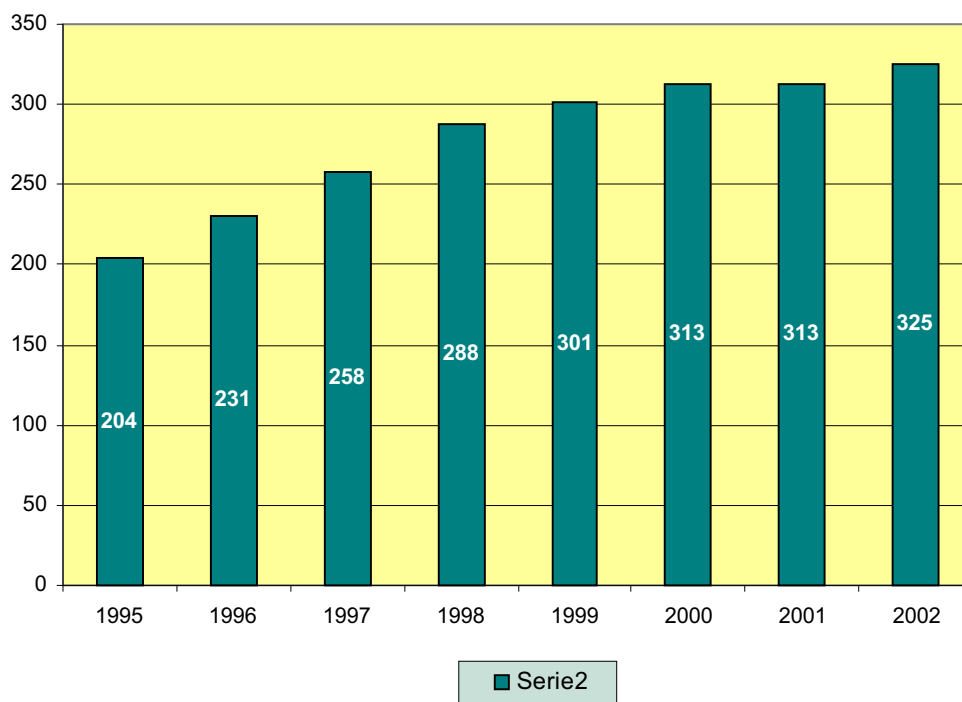
Problemy związane z infrastrukturą techniczną

- Nieuporządkowana gospodarka ściekowa. Na terenie objętym opracowaniem stopień zwodociągowania jest wysoki (ok. 97%). Natomiast brak jest sieci kanalizacyjnej. Jedyna oczyszczalnia ścieków działa dla potrzeb Gimnazjum w Nędzy przy ul. Leśnej 1.
- Brak systemowej gospodarki odpadami komunalnymi. Prawie wszystkie odpady komunalne są składowane, co stwarza duży problem w świetle wymagań, jakie muszą być spełnione w najbliższej przyszłości.
- Niska emisja zanieczyszczeń w okresach grzewczych ze względu na wykorzystywanie niskiej jakości węgla.

2.7 Gospodarka

Na terenie Gminy nie występują większe zakłady przemysłowe, z większych można wymienić jedynie tartak oraz żwirownię. Pozostałe przedsiębiorstwa świadczą usługi dla ludności.

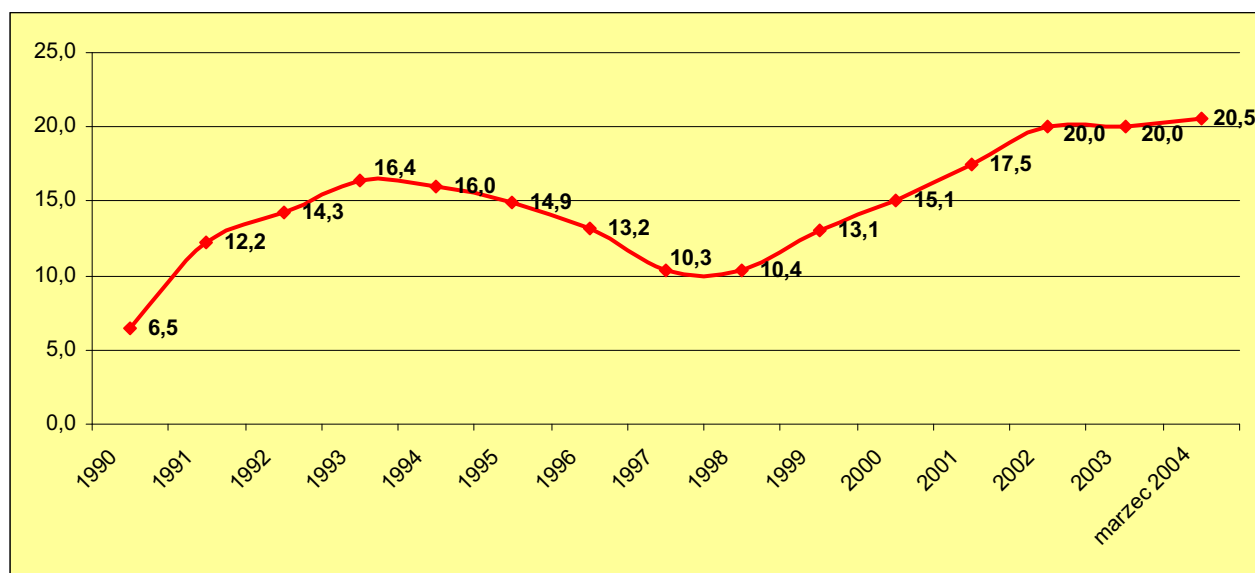
Na koniec 2002 roku w systemie REGON zarejestrowanych było 325 podmiotów działających na terenie gminy Nędza. W porównaniu z liczbą podmiotów funkcjonujących w połowie lat 90. oznacza to przyrost na poziomie 37%.

Rysunek 19 Jednostki zarejestrowane w systemie REGON na terenie gminy Nędza

Bezrobocie

Od 1990 roku w Polsce obserwowany jest długotrwały trend wzrostu bezrobocia. Bezrobotni zarejestrowani w urzędach pracy w końcu marca 2004 r. stanowili 20,5% cywilnej ludności aktywnej zawodowo (w lutym 2004 r. i marcu 2003 r. - 20,6%). Najwyższą stopę bezrobocia odnotowano w województwach: warmińsko-mazurskim (31,0%), zachodniopomorskim (28,7%) i lubuskim (27,7%). Najniższą stopę bezrobocia charakteryzowały się województwa: mazowieckie (15,6%), małopolskie (16,7%) oraz podlaskie i wielkopolskie (po 17,6%).

Rysunek 20 Stopa bezrobocia w Polsce w latach 1990-2004

Liczba zarejestrowanych bezrobotnych w gminie Nędza w 2001r. wynosiła 287 osób w tym 62 % kobiet. Stanowi to ok. 6 % ludności w wieku produkcyjnym. Poziom bezrobocia w 2001r. kształtował się na niższym poziomie jak średnia wojewódzka (10,2%) czy powiatowa (6,8%)

3 Zadania polegające na poprawie sytuacji na danym obszarze

Głównymi celami rozwoju gminy Nędza, zapisanymi w Strategii rozwoju i Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, są:

1. Zapewnienie mieszkańcom warunków do podwyższania poziomu życia (OBSZAR PRIORYTETOWY: SPOŁECZEŃSTWO).
2. Stworzenie warunków do umiejętnego wykorzystania zasobów przyrodniczych i istniejącej bazy turystycznej dla rozwoju gminy (OBSZAR PRIORYTETOWY: GOSPODARKA).
3. Zapewnienie wysokiej jakości środowiska przyrodniczego i ładu przestrzennego (OBSZAR PRIORYTETOWY: PRZESTRZEŃ).

Są to 3 cele generalne rozwoju gminy Nędza wynikające z nakreślonej wizji, która brzmi:

„Gmina Nędza jako miejsce o dobrych warunkach życia, czyste we wszystkich elementach środowiska, atrakcyjne turystycznie”

W ramach każdego z celów generalnych wyróżniono cele szczegółowe, które w miarę potrzeby można uzupełniać. Zbiór celów generalnych i szczegółowych przedstawia Tabela 3-1.

Tabela 3-1 Cele rozwoju gminy Nędza

Cel generalny 1: Zapewnienie mieszkańcom warunków do podwyższania poziomu życia	
Cele szczegółowe 1.x.:	
1.1.	Przeciwdziałanie bezrobociu
1.2.	Wykształcenie człowieka kreatywnego, przedsiębiorczego, którego kwalifikacje będą poszukiwane na rynku pracy
1.3.	Zaspokojenie potrzeb w zakresie usług komunalnych
1.4.	Zaspokojenie potrzeb w zakresie opieki społecznej
1.5.	Zaspokojenie potrzeb w zakresie opieki medycznej
1.6.	Zachowanie tradycji i kultury na terenie gminy Nędza
1.7.	Stworzenie warunków do dalszego rozwoju sportu
1.8.	Podniesienie poziomu bezpieczeństwa publicznego
Cel generalny 2: Stworzenie warunków do umiejętnego wykorzystania zasobów przyrodniczych i istniejącej bazy turystycznej dla rozwoju Gminy	
Cele szczegółowe 2.x.:	
2.1.	Wzrost atrakcyjności turystycznej obszaru gminy Nędza
2.2.	Zwiększenie efektywności rolnictwa i poprawa ekonomiczna gospodarstw rolnych
2.3.	Rozwój małych i średnich przedsiębiorstw
2.4.	Rozwój usług
2.5.	Utrzymanie i rozwój gospodarki leśnej gminy
Cel generalny 3: Zapewnienie wysokiej jakości środowiska przyrodniczego i ładu przestrzennego	
Cele szczegółowe 3.x.:	
3.1.	Poprawa jakości wód powierzchniowych

3.2.	Właściwa gospodarka odpadami komunalnymi
3.3.	Zachowanie zasobów przyrodniczych i krajobrazowych
3.4.	Poprawa estetyki i zachowanie tradycji w architekturze
3.5.	Zahamowanie dalszego rozproszenia zabudowy na terenach wiejskich
3.6.	Zabezpieczenie komunikacyjnych potrzeb indywidualnych społeczności oraz podmiotów gospodarczych
3.7.	Zaspokojenie zapotrzebowania w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe po możliwie najniższych kosztach
3.8.	Zaspokojenie potrzeb telekomunikacyjnych mieszkańców

Zidentyfikowane do osiągnięcia cele główne i cząstkowe oraz wyniki analizy SWOT pozwolą w dalszej części opracowania na zdefiniowanie zadań służących rozwojowi lokalnemu.

3.1 Lista zadań

Lista zadań do realizacji w bezpośredniej bądź dalszej przyszłości powstała na podstawie analizy celów rozwoju Gminy, jej mocnych i słabych stron a także szans i zagrożeń. Zadania te, pogrupowane tematycznie, a w dalszej części niniejszego dokumentu ułożone według kryterium ważności, rozwiązywane będą poprzez realizację konkretnych projektów inwestycyjnych. Dla każdego projektu realizowanego w latach 2004-2006 określone zostaną ramy czasowe jego realizacji, a także źródła finansowania, oczekiwane rezultaty oraz instytucje odpowiedzialne za wprowadzenie projektu w życie. Projekty długoterminowe, planowane do realizacji w latach późniejszych, zostaną opisane analogicznie na większym poziomie ogólności (dotyczy to w szczególności montażu finansowego poszczególnych projektów).

Zadania służące realizacji Planu Rozwoju Lokalnego Gminy Nędza na lata 2004 – 2013 zostały przyporządkowane zdefiniowanym wcześniej celom szczegółowym. W ramach każdego z nich projekty zostały uszeregowane według kryterium ważności:

■ Cele społeczno – gospodarcze:

1. Budowa Gminnego Ośrodka Sportu i Rekreacji,
2. Termoizolacja budynku Urzędu Gminy wraz z modernizacją kotłowni,
3. Rozbudowa Szkoły Podstawowej o salę gimnastyczną wraz z zapleczem (Zawada Ks.),
4. Reorganizacja szkolnictwa podstawowego i przedszkolnego w Górkach Śl. w związku z powstaniem zespołu szkolno - przedszkolnego Wymiana okien w SP w Górkach Śl. wraz z malowaniem sal lekcyjnych,
5. Modernizacja kuchni w Przedszkolu w Nędzy,
6. Modernizacja stołówki przy ZSG w Nędzy,
7. Modernizacja kotłowni wraz z częściową wymianą okien w ZSG w Nędzy,
8. Adaptacja budynku po Gimnazjum w Nędzy,
9. Wymiana okien w budynkach administrowanych przez Urząd Gminy,
10. Zakup gruntów,
11. Zakupy inwestycyjne – zakup środków trwałych dla Urzędu Gminy,
12. Zakupy inwestycyjne dla jednostek organizacyjnych Gminy- GOPS.

■ Cele rozwoju infrastruktury technicznej i transportowej z uwzględnieniem bezpieczeństwa państwa:

1. Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w sołectwach nie objętych zorganizowaną gospodarką ściekową w ramach w ramach programu budowy systemu kanalizacji w Gminach Dorzecza Górnej Odry z odprowadzeniem ścieków do istniejącej oczyszczalni w Raciborzu (projekt gminy Racibórz dot. rozbudowy sieci kanalizacyjnej i dociążenia oczyszczalni ścieków w Raciborzu ściekami z sąsiednich gmin: Nędza, Racibórz, Kornowac, Rudnik, Kuźnia Raciborska, Pietrowice Wielkie, częściowo Krzyżanowice),
2. Modernizacja dróg dojazdowych do pól,
3. Budowa i odbudowa dróg gminnych w celu poprawy bezpieczeństwa w ruchu drogowym,
4. Budowa ujęcia wód podziemnych na terenie Gminy Nędza, dla celów zaopatrzenia ludności w wodę do picia,
5. Inwentaryzacja wodociągu gminnego,
6. Wykonanie dodatkowego pomieszczenia SUW do celów socjalnych,
7. Rozbudowa sieci wodociągowej w Gminie,
8. Utwardzenie istniejącego parkingu na skrzyżowaniu ulic Betonowej i Raciborskiej w Zawadzie Książęcej.

4 Realizacja zadań i projektów

Lista zadań, zestawiona w poprzednim rozdziale, przekłada się na poszczególne działania. Te z kolei często podlegają etapowaniu. W poniższej tabeli zestawiono przewidywany harmonogram realizacji projektów. Tabela ta pozwoli na określenie stopnia zapotrzebowania na środki budżetowe i pozabudżetowe w poszczególnych latach.

Tabela zawiera zestawienie działań pogrupowanych według przynależności do dwóch wyznaczonych wcześniej celów częściowych. Zakłada się, że projekty nie zrealizowane w założonym do realizacji roku przechodzą na rok następny.

[illegible]

Działanie	Przewidywany okres realizacji									
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Wymiana okien w budynkach administrowanych przez Urząd Gminy										
Realizacja inwestycji										
Remont kapitalny dachu w budynku administrowanym przez Urząd Gminy										
Realizacja inwestycji										
Zakup gruntów										
Nabycie działek na cele budownictwa										
Zakupy inwestycyjne – zakup środków trwałych dla Urzędu Gminy										
Zakup sprzętu komputerowego, oraz ksero										
Zakupy inwestycyjne dla jednostek organizacyjnych Gminy- GOPS										
Zakup wyposażenia i sprzętu										
CELE ROZWOJU INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ I TRANSPORTOWEJ:										
Budowa systemu kanalizacji na terenie Gminy										
Budowa kanalizacji sanitarnej gmin Dorzecza Górnej Odry z odprowadzeniem ścieków do istniejącej oczyszczalni w Raciborzu										
Realizacja inwestycji										
Polepszenie stanu dróg										
Utwardzenie istniejącego parkingu na skrzyżowaniu ulic Betonowej i Raciborskiej w Zawadzie Ks.										
Realizacja inwestycji										
Budowa chodnika w Górkach Śl. (w porozumieniu z Powiatem)										
Realizacja inwestycji										
Modernizacja dróg dojazdowych do pól										

Działanie	Przewidywany okres realizacji									
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Realizacja inwestycji										
Przebudowa ul. Jagodowej w Szymolicach										
Realizacja inwestycji										
Przebudowa ul. Wodnej w Ciechowicach										
Realizacja inwestycji										
Przebudowa ul. Drzymały w Nędzy										
Realizacja inwestycji										
Przebudowa ul. Kwiatowej w Nędzy										
Realizacja inwestycji										
Przebudowa ul. Melioracyjnej w Ciechowicach										
Realizacja inwestycji										
Przebudowa ul. Piaskowej w Nędzy										
Realizacja inwestycji										
Przebudowa ul. Gołębiej w Nędzy										
Realizacja inwestycji										
Przebudowa ul. Betonowej w Zawadzie Ks.										
Realizacja inwestycji										
Przebudowa ul. Ofiar Oświęcimskich (od posesji Gronert do Machnik w Górkach Śl.)										
Realizacja inwestycji										
Przebudowa tącznika pomiędzy ul. Okrężną i Saperską w Łęgu										
Realizacja inwestycji										
Modernizacja i rozbudowa sieci wodociągowej										

[illegible]

5 Powiązanie projektów z innymi działaniami realizowanymi na terenie gminy, powiatu, województwa

Plan Rozwoju Lokalnego jest dokumentem programowym, który integruje potrzeby społeczności lokalnej w zakresie ładu kulturowo – ekologicznego, społecznego, gospodarczo – infrastrukturalnego. W swoich ustaleniach bazuje na dokumentach i programach planistycznych będących podstawą polityki regionalnej zarówno na poziomie krajowym, wojewódzkim jak i powiatowym. Zgodność Planu Rozwoju Lokalnego ze strategicznymi dokumentami planistycznymi jest warunkiem koniecznym jego skutecznej realizacji.

Plan Rozwoju Lokalnego gminy Nędza ze swoimi celami nadrzędnymi oraz celami cząstkowymi wpisuje się w cele Strategii Rozwoju Powiatu Raciborskiego. W wyniku analizy i społecznej konsultacji przyjęto w ramach strategii powiatu raciborskiego następujący zestaw celów strategicznych:

1. Cele rozwoju społecznego,
2. cele rozwoju gospodarczego,
3. Restrukturyzacja i rozwój wsi i rolnictwa,
4. Rozwój turystyki i rekreacji,
5. Ochrona i kształtowanie środowiska

Większość z działań przewidzianych do realizacji przez niniejszy Plan wynika z założeń programowych Strategii Rozwoju Powiatu Raciborskiego. Są to zarówno zadania, których wdrożenie należy do kompetencji władz samorządowych gminy Nędza, jak również inne projekty, których realizacja zależy od zaangażowania władz powiatowych, lokalnej społeczności lub inwestorów zewnętrznych. Zadaniemi tymi są:

1. W zakresie rozwoju społecznego:
 - Ograniczenie skali bezrobocia do poziomu akceptowalnego społecznie, w tym również na obszarach wiejskich,
 - Stworzenie możliwości zatrudnienia i wynagradzania umożliwiającego godziwy poziom życia i ograniczenie emigracji zarobkowej,
 - Zapewnienie pełnego bezpieczeństwa, ładu i porządku publicznego mieszkańcom.
2. W zakresie rozwoju gospodarczego:
 - Stworzenie sprzyjającego klimatu i podjęcie działań na rzecz szybkiego rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw,
 - Zachowanie i dalszy rozwój dotychczasowych głównych funkcji powiatu i miasta Racibórz,
 - Stworzenie możliwości aktywizacji i rozwoju przemysłu przetwórstwa rolno-spożywczego i przemysłu kooperującego z przedsiębiorstwami sąsiednich ośrodków i okręgów przemysłowych,
 - Modernizacja i przebudowa systemu dróg kołowych, kolejowych i wodnych oraz ich powiązanie z systemem autostrad i głównych dróg kraju i Republiki Czeskiej,
 - Rozwój nowych funkcji w powiecie raciborskim - turystyczno-rekreacyjnych oraz współpracy międzynarodowej i trans-granicznej.

3. W zakresie rozwoju turystyki i rekreacji:

- Spopularyzować i ożywić istniejące w powiecie atrakcyjne obiekty turystyczne,
- Tworzyć warunki dla rozwoju turystyki zmotoryzowanej i rowerowej oraz agroturystyki,
- Wyeksponować i popularyzować istniejące w powiecie wartościowe obiekty kultury materialnej oraz miejsca związane z pobytem sławnych postaci na Ziemi Raciborskiej,
- Opracować plan ogólny zagospodarowania przestrzennego zachodniego obrzeża zbiornika Racibórz, zorganizować sposób realizacji zadań określonych w tym planie,
- Podjąć starania o budowę zbiornika retencyjnego "mokrego" w ramach zbiornika Racibórz Dolny,
- Stworzyć warunki zachęty materialnej dla nowych inwestycji turystycznych w powiecie.

4. W zakresie rozwoju środowiska naturalnego:

- Ograniczenie stopnia zanieczyszczenia środowiska
- Zapewnienie bezpieczeństwa przeciwpowodziowego ludności zamieszkującej tereny nadodrzańskie
- Spowodowanie poprawy stanu czystości wód granicznych Odry i Olzy
- Ochrona przed zanieczyszczeniami zasobów wód podziemnych (GZWP nr 332)
- Doprowadzić wody rzeki Odry do II klasy czystości na odcinku górnej Odry.

Systematyczne wdrażanie zadań przewidzianych w Strategii Rozwoju Powiatu Raciborskiego przez gminy członkowskie pozwoli na zrównoważony rozwój tego obszaru, wzrost jakości życia mieszkańców, wzrost atrakcyjności powiatu jako miejsca zamieszkania, działalności gospodarczej, atrakcji turystycznej.

Działania przewidziane do realizacji w niniejszym Planie są również spójne z ustaleniami Planu Gospodarki Odpadami Powiatu Raciborskiego. Strategiczne cele zdefiniowane w tym dokumencie to:

- likwidacja i rekultywacja nieczynnych i dzikich składowisk odpadów,
- przeciwdziałanie powstawaniu nowych, nielegalnych składowisk oraz minimalizacja stopnia występowania odpadów rozproszonych (zaśmiecanie środowiska),
- minimalizacja ilości powstających odpadów i zmniejszenie ich toksyczności,
- konsekwentna i skuteczna egzekucja przepisów prawa,
- optymalne zagospodarowanie odpadów.

Plan Gospodarki Odpadami Powiatu Raciborskiego przewiduje skupienie gmin powiatu wokół miasta Racibórz i stworzenie regionalnego systemu utylizacji odpadów komunalnych. Zakłady budżetowe gminy Racibórz administrują linią do doczyszczania surowców wtórnych, prasą do konfekcjonowania tworzyw sztucznych i papieru oraz składowiskiem pozostałych odpadów komunalnych. Dodatkowo można wyznaczyć miejsca do demontażu odpadów wielkogabarytowych, zagospodarowania odpadów budowlanych oraz tymczasowego magazynowania odpadów niebezpiecznych pochodzących ze strumienia odpadów komunalnych. Gminy korzystające z usług systemu powinny być w zgodzie z zasadą „bliskości” wyrażoną w ustawie o odpadach z dnia 27 kwietnia 2001 roku. Przyjęto, że optymalna odległość centrum gminy nie będzie większa niż 30 km od składowisk.

Strategia Rozwoju Powiatu Raciborskiego oraz Plan Gospodarki Odpadami Powiatu Raciborskiego muszą być spójne z ustaleniami dokumentów programowych na poziomie regionalnym. Ich cele, a co za tym idzie – zadania przewidziane do wdrożenia, wynikają z wytycznych „Strategii rozwoju województwa śląskiego” oraz „Planu zagospodarowania przestrzennego województwa”.

Zgodność Projektu z celami Narodowego Planu Rozwoju

Rada Ministrów przyjęła 14 stycznia 2003 roku *Narodowy Plan Rozwoju 2004-2006 (NPR)* będący kompleksowym dokumentem określającym strategię społeczno-gospodarczą Polski w pierwszych latach członkostwa w Unii Europejskiej. NPR określa cele, priorytetowe działania oraz ramy instytucjonalne i finansowe działań strukturalnych państwa. Jest to strategiczny, średniookresowy dokument planistyczny, scalający rozwiązania horyzontalne, sektorowe i regionalne na poziomie krajowym, wskazującym na kierunki rozwoju gospodarczego Polski w pierwszych latach po akcesji.

Obecnie łączna suma środków publicznych (4 Fundusze Strukturalne, Fundusz Spójności, środki krajowe) zaangażowanych w realizację Narodowego Planu Rozwoju 2004-2006 wyniesie 14891,5 mln euro, z czego 11368,6 mln euro tj. 76,3% całości sumy pochodzić będzie ze środków wspólnotowych. Środki te będą wydatkowane począwszy od roku 2004 do roku 2009, a w przypadku Funduszu Spójności nawet do 2010 r.

Ostateczny podział środków na priorytety i działania nastąpi w ramach każdego z programów operacyjnych NPR.

**CELEM STRATEGICZNYM NARODOWEGO PLANU ROZWOJU JEST ROZWIJANIE
KONKURENCYJNEJ GOSPODARKI OPARTEJ NA WIEDZY
I PRZEDSIĘBIORCZOŚCI, ZDOLNEJ DO DŁUGOFALOWEGO, HARMONIJNEGO ROZWOJU,
ZAPEWNIĄCEJ WZROST ZATRUDNIENIA ORAZ POPRAWĘ SPÓJNOŚCI SPOŁECZNEJ,
EKONOMICZNEJ I PRZESTRZENNEJ Z UNIĄ EUROPEJSKĄ NA POZIOMIE REGIONALNYM I KRAJOWYM.**

Realizacja celu strategicznego odbywać się będzie poprzez osiągnięcie celów częściowych, zdefiniowanych w odpowiedzi na wyzwania konkurencji globalnej, przed jakimi stoi Polska wraz z innymi krajami UE oraz z wniosków wynikających z analizy słabych i mocnych stron polskiej gospodarki, a także szans i zagrożeń przed nią stojących w pierwszych latach członkostwa w UE.

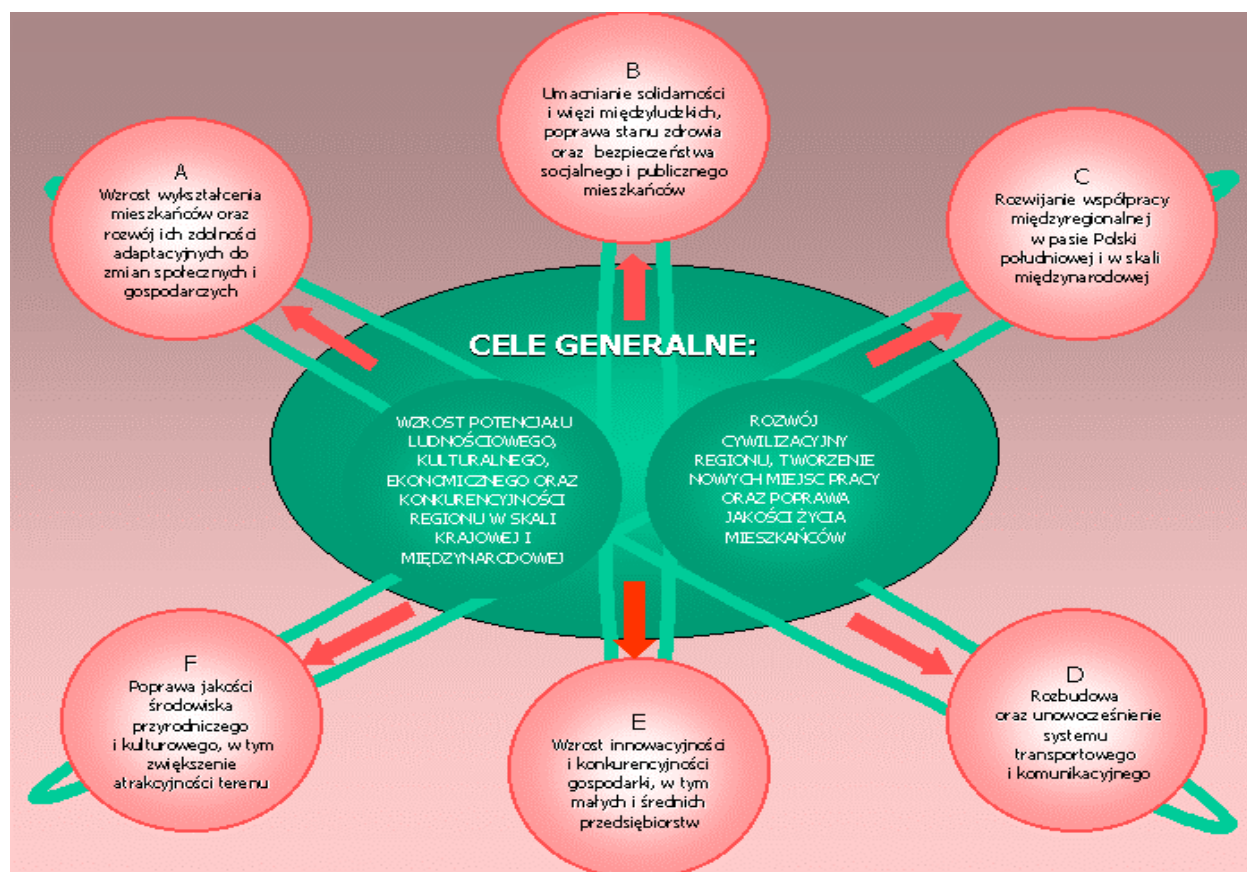
W świetle tych założeń przyjęto pięć podstawowych celów częściowych NPR na lata 2004-2006:

1. Wspomaganie osiągnięcia i utrzymania w dłuższym okresie wysokiego wzrostu PKB.
2. Zwiększanie poziomu zatrudnienia i wykształcenia.
3. Włączenie Polski w europejskie sieci infrastruktury transportowej i informacyjnej.
4. Intensyfikacja procesu zwiększenia w strukturze gospodarki udziału sektorów o wysokiej wartości dodanej, rozwój technologii społeczeństwa informacyjnego.
5. Wspomaganie udziału w procesach rozwojowych i modernizacyjnych wszystkich regionów i grup społecznych w Polsce.

Projekt inwestycyjny opisywany w niniejszym Studium wpisuje się w cele 1, 2, 5 Narodowego Planu Rozwoju.

Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego na lata 2000-2015

Przyjmuje się dwa cele generalne rozwoju Województwa Śląskiego: „Wzrost potencjału ludnościowego, kulturalnego, ekonomicznego oraz konkurencyjności regionu w skali krajowej i międzynarodowej”, „Rozwój cywilizacyjny regionu, tworzenie nowych miejsc pracy oraz poprawa jakości życia mieszkańców” Cele te są podstawą wyznaczenia priorytetów, na których koncentrowane będą działania Samorządu Województwa Śląskiego do roku 2015. Dla osiągnięcia celów generalnych i wizji rozwoju konieczna jest koncentracja działań na sześciu dziedzinach zwanych priorytetami rozwoju Województwa Śląskiego, które są podstawą kształtowania celów strategicznych. Zależności te przedstawia Rysunek 21.

Rysunek 21 Wizja i priorytety rozwoju województwa śląskiego

Zadania przedstawione do realizacji na terenie gminy Nędza swoimi skutkami tak pośrednimi jak i bezpośrednimi wpływają na trzy z sześciu priorytetów rozwoju województwa śląskiego:

- Priorytet A: Wzrost wykształcenia mieszkańców oraz rozwój ich zdolności adaptacyjnych do zmian społecznych i gospodarczych;
- Priorytet D: Rozbudowa oraz unowocześnienie systemu transportowego i komunikacyjnego;
- Priorytet F: Poprawa jakości środowiska przyrodniczego i kulturowego, w tym zwiększenie atrakcyjności terenu;

Dokumenty planistyczne na poziomie regionalnym muszą być zgodne z Konsepcją Polityki Przestrzennego Zagospodarowania Kraju. To opracowanie zawiera zadania o charakterze rządowym, regionalnym i ponadlokalnym planowane do wdrożenia. Ich ogólny zarys przekłada się na uszczegółowienie w dokumentach planistycznych niższych rządów.

Spójność dokumentów planistycznych wszystkich rządów ma zapewnić zrównoważony rozwój naszego kraju we wszystkich dziedzinach życia.

6 Oczekiwane wskaźniki osiągnięć Planu Rozwoju Lokalnego

Realizacja Planu Rozwoju Lokalnego będzie poddawana sprawdzeniu na poszczególnych etapach, na koniec każdego okresu programowania (2004 – 2006, 2007 – 2013) oraz na koniec okresu objętego niniejszym Planem. Kontrolę podlegać będzie stopień realizacji poszczególnych celów, monitorowanie postępu wdrażania zaplanowanych działań, ich zgodności z harmonogramem, sposób finansowania oraz rezultaty.

W wyniku wdrożenia działań zaplanowanych w Planie Rozwoju Lokalnego na lata 2004 – 2006 przewiduje się osiągnięcie następujących wskaźników ogólnych:

- Wzrost poziomu skanalizowania Gminy,
- Modernizacja sieci wodociągowej,
- Polepszenie stanu dróg gminnych i co za tym idzie warunków ruchu drogowego
- Polepszenie stanu dróg dojazdowych do pól,
- Budowa Gminnego Ośrodka Sportu i Rekreacji,
- Polepszenie stanu technicznego budynków administrowanych przez Urząd Gminy,

Ponadto każde działanie będzie podlegać kontroli i ocenie. Stopień realizacji poszczególnych działań zostanie określony przy pomocy wskaźników produktu, rezultatu i oddziaływania. W poniższej tabeli zestawiono przykładowe rodzaje wskaźników dla różnych rodzajów zadań oraz sposób ich pomiaru.

Tabela 6-1 Przykładowe rodzaje wskaźników dla różnych rodzajów zadań oraz sposób ich pomiaru

Wskaźniki	Jednostka miary	Sposób pomiaru
Wskaźniki produktu		
1. Długość dróg gminnych o utwardzonej powierzchni	km	Monitoring w miejscu realizacji projektów
2. Długość nowozbudowanej sieci kanalizacyjnej	mb	j.w.
3. Długość sieci wodociągowej – nowej i zmodernizowanej	mb	j.w.
4. Długość zmodernizowanych dróg gminnych	szt.	j.w.
5. Długość zbudowanych chodników	km	j.w.
6. Długość zmodernizowanych dróg dojazdowych do pól	km	j.w.
7. Ilość wybudowanych Ośrodków Sportu i Rekreacji	szt.	j.w.
8. Powierzchnia nowourządzonych ośrodków	m ²	j.w.
9. Powierzchnia budynku Urzędu Gminy poddana termoizolacji	m ²	j.w.

Wskaźniki	Jednostka miary	Sposób pomiaru
10. Powierzchnia dobudowanej sali gimnastycznej w szkole podstawowej w Zawadzie Ks.	m ²	j.w.
11. Powierzchnia zmodernizowanych i wyremontowanych pomieszczeń budynków administrowanych przez Urząd Gminy	m ²	j.w.
Wskaźniki rezultatu		
1. Ilość nowopodłączonych gospodarstw domowych do wodociągu i kanalizacji	%	Statystyka gminna
2. Stosunek ilości budynków podłączonych do wodociągu oraz kanalizacji do wszystkich budynków	%	Statystyka gminna
4. Ilość nowych pomieszczeń gospodarczych oraz powierzchnia zmodernizowanych i wyremontowanych pomieszczeń w budynkach administrowanych przez Urząd Gminy	szt.	Statystyka gminna
5. Wskaźnik powierzchni dróg objęty modernizacją i ulepszeniem nawierzchni	%	Statystyka gminna i powiatowa
6. Ilość inwestorów pozyskanych na terenie Gminy	szt.	Statystyka gminna
Wskaźniki oddziaływania		
1. Ilość osób korzystających z sieci wodociągowej i kanalizacyjnej	szt.	Statystyka gminna
2. Polepszenie stanu środowiska naturalnego (ilość odprowadzanych i oczyszczanych ścieków, zmniejszenie emisji zanieczyszczeń do powietrza atmosferycznego)	%	Statystyka gminna
3. Wielkość migracji	szt.	Statystyka gminna, US w Olsztynie
4. Wzrost poziomu życia mieszkańców	%	Badania ankietowe
5. Wzrost ruchu turystycznego	%	Statystyka gminna, US w Olsztynie
6. Zwiększenie aktywności pozalekcyjnej uczniów w postaci ilości organizowanych zajęć sportowych	%	Statystyka szkolna i gminna
7. Wskaźnik poprawy jakości dróg w wyniku przeprowadzonej ich modernizacji i ulepszenia nawierzchni	%	Badanie ankietowe (kierowców zgłaszających się do Powiatowego Wydziału Komunikacji)

Wskaźniki	Jednostka miary	Sposób pomiaru
8. Wzrost atrakcyjności turystycznej gminy	%	Badania ankietowe
9. Ilość osób korzystających z nowowybudowanego Gminnego Ośrodka Sportu i Rekreacji	szt.	j.w.

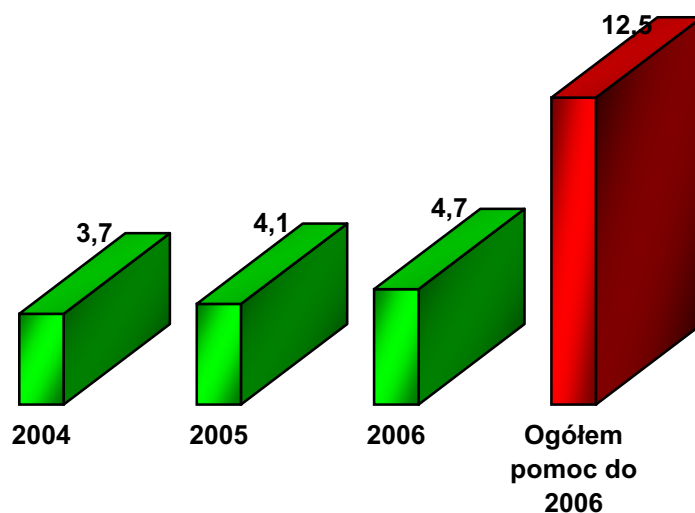
7 Plan finansowy na lata 2004-2006 i na następne planowane lata

Realizacja zadań przedstawionych w Planie Rozwoju Lokalnego Gminy Nędza wymaga zarezerwowania środków finansowych, które znacząco przewyższają możliwości budżetowe jednostek samorządu terytorialnego. Istnieje zatem konieczność pozyskania zewnętrznych źródeł finansowego wsparcia przedsięwzięć inwestycyjnych.

Dla jednostek samorządowych dostępnymi sposobami finansowania inwestycji są:

- środki własne,
- kredyty i pożyczki udzielane w bankach komercyjnych,
- kredyty i pożyczki o oprocentowaniu preferencyjnym udzielane przez instytucje wspierające rozwój gmin,
- dotacje państwowe z funduszy krajowych i zagranicznych,
- emisja obligacji.

W kontekście akcesji Polski do struktur Unii Europejskiej, najważniejszymi środkami realizacji Programu Ochrony Środowiska będą środki Funduszu Spójności i funduszy strukturalnych.

Rysunek 22 Pomoc strukturalna UE przyznana Polsce na lata 2004-2006 (mld euro)

Źródło: *Rzeczpospolita*, nr 165 (6545), 17 lipca 2003 r.

Głównym celem polityki regionalnej Unii Europejskiej jest wyrównanie różnic międzyregionalnych w poziomie życia i w rozwoju gospodarczym pomiędzy najbiedniejszymi a najbogatszymi regionami państw członkowskich, a przez to zwiększenie społecznej i gospodarczej spójności Unii. Polityka strukturalna i regionalna UE realizowana jest poprzez współfinansowanie za pomocą funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności określonych programów i projektów rozwoju regionalnego. Na realizację wymienionego wyżej celu pomoc z funduszy strukturalnych kierowana jest (w okresie budżetowym UE 2000-2006) do regionów, których zamożność, liczona za pomocą wskaźnika poziomu produktu krajowego brutto na jednego mieszkańca (za ostatnie trzy lata według parytetu siły nabywczej) jest mniejsza niż 75% przeciętnej wartości tego wskaźnika w całej UE.

Obecnie Polska w całości spełnia kryteria zakwalifikowania, bowiem poziom produktu krajowego brutto na jednego mieszkańca liczony za trzy ostatnie lata według parytetu siły nabywczej jest niższy od 75% średniego poziomu w UE. Według obecnych regulacji funduszy strukturalnych oznacza to możliwość uzyskania wspólnotowego wsparcia na rozwój społeczno-gospodarczy dla całej Polski, z zasobów wszystkich funduszy strukturalnych. Oprócz tego będzie możliwe uzyskanie wsparcia z Funduszu Spójności.

Istnieją cztery fundusze strukturalne Unii Europejskiej:

- Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (European Regional Development Fund - ERDF),
- Europejski Fundusz Socjalny (European Social Fund - ESF),
- Europejski Fundusz Orientacji i Gwarancji Rolnych (European Agriculture Guidance and Guarantee Fund -EAGGF) sekcja "Orientacji"
- Instrument Finansowy Wspierania Rybołówstwa (Financial Instrument for Fisheries Guidance- FIFG).

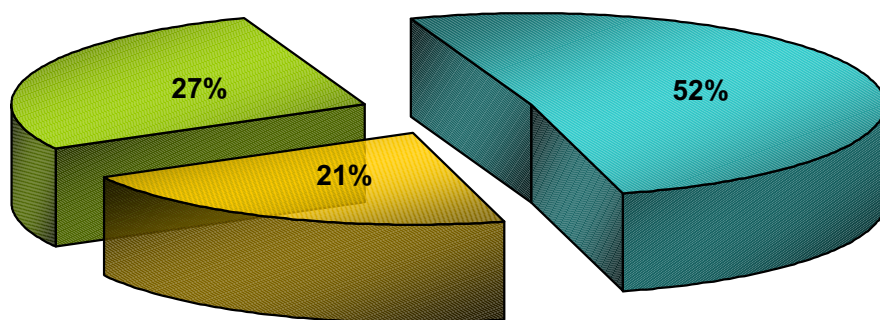
Inicjatywy w dziedzinie ochrony środowiska będą miały możliwości otrzymania dofinansowania głównie z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego. Jego głównym zadaniem jest niwelowanie dysproporcji w poziomie rozwoju regionalnego krajów należących do UE. Pomoc w ramach tego funduszu obejmuje inicjatywy w następujących dziedzinach:

- Inwestycje produkcyjne umożliwiające tworzenie lub utrzymanie stałych miejsc pracy,
- Inwestycje w infrastrukturę, z uwzględnieniem tworzenia sieci transeuropejskich dla regionów objętych celem nr 1 polityki strukturalnej UE,
- Inwestycje w edukację i opiekę zdrowotną w regionach objętych celem nr 1 polityki strukturalnej UE,
- Rozwój potencjału lokalnego: małych i średnich przedsiębiorstw,
- Działalność badawczo-rozwojowa,
- Inwestycje związane z ochroną środowiska.

Rada Ministrów przyjęła 14 stycznia 2003 roku *Narodowy Plan Rozwoju 2004-2006 (NPR)* będący kompleksowym dokumentem określającym strategię społeczno-gospodarczą Polski w pierwszych latach członkostwa w Unii Europejskiej. NPR określa cele, priorytetowe działania oraz ramy instytucjonalne i finansowe działań strukturalnych państwa. Jest to strategiczny, średniookresowy dokument planistyczny, scalający rozwiązania horyzontalne, sektorowe i regionalne na poziomie krajowym, wskazującym na kierunki rozwoju gospodarczego Polski w pierwszych latach po akcesji. Priorytety środowiskowe współfinansowane z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego będą realizowane w ramach dwóch programów operacyjnych, przygotowanych przez rząd Polski na podstawie Narodowego Planu Rozwoju 2004-2006:

- Sektorowego Programu Operacyjnego "Wzrost Konkurencyjności Gospodarki"
- Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego.

Celem *Sektorowego Programu Operacyjnego - „Wzrost konkurencyjności gospodarki”* jest wsparcie działań (także proekologicznych) prowadzących do wzrostu konkurencyjności polskiej gospodarki i zwiększających jej zdolność do funkcjonowania w warunkach otwartego rynku. Na program operacyjny w latach 2004 - 2006 przeznaczone będzie łącznie 2 529,7 mln euro, w tym środki unijne 1 300 mln euro, krajowy wkład publiczny 536,7 mln euro, wkład prywatny 693 mln euro.

■ Wkład wspólnotowy ■ Krajowy wkład publiczny ■ Wkład prywatny

Rysunek 7-23 Udział poszczególnych źródeł finansowania dla Sektorowego Programu Operacyjnego (w mln euro)

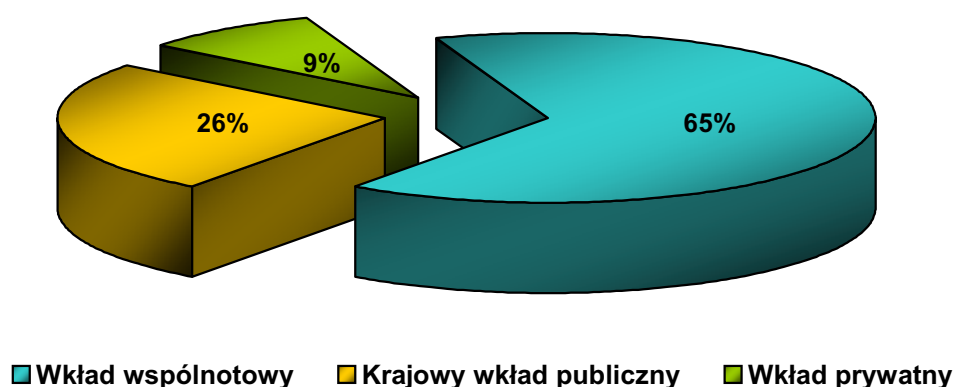
Źródło: opracowanie własne na podstawie: Sektorowy Program Operacyjny – „Wzrost konkurencyjności gospodarki”, Ministerstwo Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej, Warszawa 2003

Sektorowy Program Operacyjny – „Wzrost konkurencyjności gospodarki” opiera się na trzech priorytetach:

- Rozwój przedsiębiorczości i wzrost innowacyjności z wykorzystaniem instytucji otoczenia biznesu
- Wzmocnienie pozycji konkurencyjnej przedsiębiorstw działających na Jednolitym Rynku Europejskim
- Pomoc techniczna

Wsparcie w ramach programu adresowane jest do dużych, małych i średnich przedsiębiorstw z wyłączeniem z wyłączeniem komunalnych. Program nie jest kierowany do podmiotów publicznych.

Celem generalnym Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego jest zapewnienie wszystkim regionom w Polsce, w powiązaniu z działaniami podejmowanymi w ramach innych programów operacyjnych, udziału w procesach rozwojowych i modernizacyjnych gospodarki poprzez tworzenie warunków wzrostu konkurencyjności regionów oraz przeciwdziałanie marginalizacji niektórych obszarów. Program będzie finansowany ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (ERDF) i Europejskiego Funduszu Społecznego (ESF) oraz ze środków krajowych. Ogółem na program operacyjny w latach 2004 - 2006 przeznaczone będzie 4 385,2 mln euro, w tym z funduszy strukturalnych - 2 869,5 mln euro, krajowy wkład publiczny – 1 127,0 mln euro, wkład prywatny – 388,7 mln euro.

Rysunek 7-24 Udział poszczególnych źródeł finansowania dla Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego (w mln euro)

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego, Ministerstwo Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej, Warszawa 2003

Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego bazuje na czterech priorytetach:

- **Rozbudowa i modernizacja infrastruktury służącej wzmocnieniu konkurencyjności regionów**
- Wzmocnienie regionalnej bazy ekonomicznej i zasobów ludzkich
- **Rozwój lokalny**
- Pomoc techniczna

W ramach priorytetu: *Rozbudowa i modernizacja infrastruktury służącej wzmocnieniu konkurencyjności regionów* przewiduje się działanie: *Infrastruktura ochrony środowiska*. Z kolei, w kontekście priorytetu: *Rozwój lokalny* wymienia się działania: *Rozwój obszarów wiejskich oraz Rewitalizacja obszarów zdegradowanych*.

Tabela 7-1 Nakłady finansowe ZPORR na przedsięwzięcia inwestycyjne w obszarze ochrony środowiska (mln euro)

Wyszczególnienie	Koszty ogółem	Publiczne							Prywatne
		Ogółem	Wkład wspólnotowy		Krajowy wkład publiczny				
			Ogółem	ERDF	Ogółem	Budżet państwa	Budżety jednostek samorządu teryt.	Inne	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Priorytet 1: Rozbudowa i modernizacja infrastruktury służącej wzmocnieniu konkurencyjności regionów	878,3	858,3	643,7	643,7	214,6	85,9	128,7		20,0
2. Infrastruktura ochrony środowiska	575,5	575,1	407,3	407,3	167,8		135,8	32,0	
Priorytet 3: Rozwój lokalny	878,3	858,3	643,7	643,7	214,6	85,9	128,7		20,0
1. Infrastruktura lokalna	673,3	673,3	504,9	504,9	168,4	67,4	101,0		

Wyszczególnienie	Koszty ogółem	Publiczne							Prywatne
		Ogółem	Wkład wspólnotowy		Krajowy wkład publiczny				
			Ogółem	ERDF	Ogółem	Budżet państwa	Budżety jednostek samorządu teryt.	Inne	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
2. Rewitalizacja obszarów zdegradowanych	205,1	185	138,8	138,8	46,2	18,5	27,7		20,0

Beneficjentami końcowymi pomocy są przede wszystkim samorządy województw, powiatów i gmin, stowarzyszenia oraz związki gmin i powiatów, instytucje naukowe, instytucje rynku pracy, agencje rozwoju regionalnego i instytucje wspierania przedsiębiorczości, a za ich pośrednictwem przedsiębiorstwa, w tym głównie małe i średnie.

Od daty wejścia Polski do Unii Europejskiej beneficjenci będą mogli składać wnioski o finansowanie projektów wpisujących się w działania SPO WKG. Jednakże przed datą akcesji beneficjenci mogą składać karty opisu potencjalnego projektu, w bazie danych potencjalnych projektów - Internetowym Systemie Ewidencji Kart Projektów ERDF (ISEKP). Celem tego systemu jest zapewnienie jak najlepszego przygotowania polskich beneficjentów do wykorzystania środków unijnych i zidentyfikowanie potencjalnych projektów do finansowania. Jego celem nie jest jednak jeszcze gromadzenie gotowych wniosków, lecz próba rozeznania co do ich ewentualnej liczby.⁵

Kolejnym bardzo ważnym instrumentem finansowym Unii jest Fundusz Spójności. Z jego środków finansowane są duże (o minimalnej wartości 10 mln EUR) projekty infrastrukturalne w zakresie ochrony środowiska oraz transeuropejskich sieci transportowych. Pomoc z Funduszu Spójności przyznawana jest krajom, w których produkt narodowy brutto na głowę mieszkańca jest mniejszy od 90 % średniej dla Unii Europejskiej. Pomoc ta ma ułatwić krajom-beneficjentom dostosowanie się do wymogów unii walutowej. W przeciwieństwie do zasad obowiązujących w funduszach strukturalnych, Fundusz Spójności finansuje konkretne projekty, a nie programy operacyjne. Zgodnie z obecnie obowiązującymi kryteriami przyznawania pomocy, Polska po przystąpieniu do Unii Europejskiej będzie beneficjentem tego funduszu. Oznacza to, że wydatkowanie jego środków nie podlega zasadom i procedurom Funduszy Strukturalnych, w szczególności zaś nie wymaga przygotowania złożonych dokumentów programowych. Wystarczy przygotować dobrze opracowane projekty (grupy projektów) i z należytym uzasadnieniem przedłożyć Komisji Europejskiej. Jakkolwiek nie jest on funduszem strukturalnym, to jednak ze względu na swój charakter jest jednym z najważniejszych instrumentów realizacji polityki spójności społeczno-gospodarczej.

Funduszu Spójności różni się od funduszy strukturalnych:

- krajowym, a nie regionalnym zasięgiem pomocy,
- podejmowaniem finalnej decyzji o przyznaniu środków na dofinansowanie przez Komitet Zarządzający Funduszem Spójności przy Komisji Europejskiej a nie indywidualnie przez państwo członkowskie; kompetencją państwa aplikującego do funduszu jest wskazanie propozycji do dofinansowania.

Środki z Funduszu Spójności kierowane są najpierw do państw członkowskich, a następnie przekazywane na realizację projektów do poszczególnych regionów potrzebujących wsparcia.

⁵ Por. <http://www.mos.gov.pl>, w oparciu o: Narodowy Plan Rozwoju 2004-2006, Rada Ministrów RP, Warszawa, styczeń 2003

Korzystanie ze środków Funduszu Spójności w Polsce oparte będzie na Strategii Wdrażania Funduszu Spójności utworzonej na podstawie Narodowego Planu Rozwoju 2004-2006. Strategia Wdrażania Funduszu Spójności jest dokumentem przygotowanym przez Ministerstwo Gospodarki, Pracy i Polityki Socjalnej w ścisłej współpracy z Ministerstwem Infrastruktury i Ministerstwem Ochrony Środowiska, prezentującym proponowane przez stronę polską kierunki i indykatywne przedsięwzięcia do wsparcia przez Fundusz Spójności w obszarze infrastruktury transportowej oraz infrastruktury środowiskowej i wodnej (łącznie z energetyczną i odnawialnymi źródłami energii).

Zakłada się, że z Funduszu Spójności w latach 2004-2006 będzie możliwe uzyskanie na ochronę środowiska łącznie kwoty około 1 867 mln euro. Poszczególne przedsięwzięcia będą mogły uzyskać wsparcie tylko z jednego funduszu europejskiego. Przedsięwzięcia wspierane przez Fundusz Spójności powinny być efektywne ekonomicznie. Nie jest to tożsame z opłacalnością finansową. Analiza społecznych kosztów i korzyści powinna wykazać korzyść netto dla społeczeństwa wynikającą z realizacji inwestycji. Projekty, które mają szansę uzyskać wsparcie ze środków Funduszu Spójności, nie muszą być opłacalne finansowo bez subwencji ze źródeł publicznych. Jednakże wraz z subwencjami (zwłaszcza z Funduszu Spójności) wskaźniki finansowe (IRR i NPV) dla inwestora powinny przekroczyć próg opłacalności, co jest warunkiem koniecznym, aby przedsięwzięcie mogło być zrealizowane. Należy też wykazać płynność finansową projektu w okresie eksploatacji albo udokumentować, że inwestor będzie w stanie sfinansować deficyty przepływów pieniężnych, jeżeli się pojawią. Zbyt wysoka rentowność finansowa przedsięwzięcia z punktu widzenia inwestora może spowodować odmowę lub zmniejszenie subwencji z Funduszu Spójności, gdyż będzie oznaczała, że projekt może być sfinansowany ze źródeł komercyjnych. W każdym przypadku będzie analizowana zdolność przedsięwzięcia do generowania przychodów. Źródłem przychodów w infrastrukturze ochrony środowiska jednostek samorządu terytorialnego są opłaty ponoszone przez użytkowników (gospodarstwa domowe, podmioty gospodarcze). Konieczne będzie obliczenie wysokości opłat, które pokryją koszty eksploatacji, remontów oraz odtworzenia majątku (amortyzacja). Wymagane będą także obliczenia pełnego kosztu średniorocznego (zannualizowanego), który jest odpowiednikiem pełnego zapotrzebowania inwestycji na roczne przychody, aby mogła się ona samofinansować. Opłaty za korzystanie z infrastruktury publicznej będzie można podwyższać stopniowo pod warunkiem wykazania, że zbyt szybkie podniesienie stawek opłat nie obciąży nadmiernie budżetów gospodarstw domowych. Przychody z opłat, które użytkownicy będą w stanie zapłacić, powinny obniżyć udział Funduszu Spójności w finansowaniu przedsięwzięcia, gdyż po skapitalizowaniu zostaną odjęte od kosztów kwalifikowanych stanowiących podstawę obliczania udziału środków publicznych. Innymi słowy, w projektach, które generują dochód, wskaźnik pomocy z Funduszu będzie niższy niż 80-85% wartości (kosztów kwalifikowanych) i ustalany indywidualnie dla każdego projektu przez Komisję Europejską, z uwzględnieniem szacowanego dochodu netto. Udział środków pochodzących z Funduszu Spójności w finansowaniu projektów może osiągnąć do 85% udziału funduszy publicznych. Dodatkowe finansowanie ze źródeł publicznych będzie dostępne w formie dotacji i subwencjonowanych pożyczek z Narodowego i wojewódzkich funduszy ochrony środowiska. Część wydatków inwestycyjnych będzie musiało być zapewnione z zysków albo funduszy amortyzacyjnych przedsiębiorstw komunalnych. Domknięcie inwestycji może odbywać się dzięki środkom samorządowym, (np. budżet gminy), środkom międzynarodowych instytucji finansowych (np. EBI czy EBOR).

Tabela 7-2 Zestawienie priorytetów środowiskowych proponowanych do wsparcia z Funduszu Spójności w ramach NPR 2004-2006

Lp.	Nazwa priorytetu	Indykatywna kwota i udział	
		mln euro	%
1	2	3	4
1.	Poprawa jakości wód powierzchniowych, polepszenie jakości i dystrybucji wody przeznaczonej do spożycia oraz zapewnienie bezpieczeństwa przeciwpowodziowego	1 548,2	82,9
2.	Racjonalizacja gospodarki odpadami i ochrona powierzchni ziemi	242,5	13,0
3.	Poprawa jakości powietrza	75,9	4,1
4.	RAZEM	1 866,6	100

Inną metodą realizacji zadań Jednostki samorządowej może być rozważenie (zalecanego w rozporządzeniach unijnych) Partnerstwa Prywato-Publicznego (PPP). Termin „prywatno-publiczne partnerstwo” (PPP) jest pojęciem ogólnym, które może oznaczać co najmniej kilka form powierzenia podmiotom prywatnym obowiązku świadczenia usług o charakterze publicznym. Poszczególne formy partnerstwa różnią się między sobą stopniem ponoszonego ryzyka gospodarczego, podziałem odpowiedzialności za jakość świadczenia, okresem świadczenia usług oraz charakterem własności majątku służącego do spełniania świadczeń. Główne cechy najczęściej występujących form publiczno-prywatnego partnerstwa opisane zostały w Tabeli 7-3. W praktyce stosuje się kombinacje przedstawionych rozwiązań.

Tabela 7-3 Podstawowe formy publiczno-prywatnego partnerstwa w sektorze usług komunalnych

I.p.	Forma ppp	Własność majątku	Bieżąca działalność i konserwacja	Inwestycje	Ryzyko gospodarcze	Okres świadczenia
1	2	3	4	5	6	7
1	Umowa o świadczenie usług	publiczna	jednostki publiczne i prywatne	sektor publiczny	sektor publiczny	1-2 lata
2	Kontrakt Menedżerski	publiczna	jednostki prywatne	sektor publiczny	sektor publiczny	3-5 lat
3	Leasing	publiczna	jednostki prywatne	sektor publiczny	współudział	8-15 lat
4	Koncesja	publiczna	jednostki prywatne	sektor prywatny	sektor prywatny	25-30 lat
5	Umowa typu budowa-eksploatacja-przekazanie (BOT)	prywatna i publiczna	jednostki prywatne	sektor prywatny	sektor prywatny	20-30 lat
6	Przeniesienia prawa własności mienia komunalnego	prywatna lub prywatna i publiczna	jednostki prywatne	sektor prywatny	sektor prywatny	nieokreślony (może być określony w licencji)

Poszczególne formy partnerstwa mogą stać się atrakcyjne dopiero wtedy, gdy określone zostaną stabilne regulacje prawne zapewniające równowagę pomiędzy interesami prywatnych podmiotów gospodarczych a interesami ich klientów, warunkując tym samym możliwości uzyskania zwrotu z inwestycji prywatnego kapitału.

7.1 Ogólna sytuacja finansowa gminy Nędza.

Analiza ekonomiczno-finansowa gminy Nędza dotyczy przede wszystkim oceny skali osiągniętych i planowanych dochodów i wydatków oraz źródeł pozyskiwania środków finansowych w latach 2002, 2003. W oparciu o te dane będzie możliwe przeprowadzenie symulacji długoterminowej podstawowych kategorii ekonomicznych budżetu i powiązanie ich z oszacowanymi nakładami inwestycyjnymi w zakresie ochrony środowiska.

Syntezę uwarunkowań finansowych gminy Nędza w latach 2002-2009 przedstawia Tabela 7-4.

Tabela 7-4 Sytuacja finansowa gminy Nędza w latach 2002, 2003 oraz prognoza przepływów pieniężnych do roku 2009 (w zł.)

Wyszczególnienie	Wykonanie	Wykonanie	Prognoza na okres spłaty kredytu/pożyczki					
	Rok 2002	Rok 2003	Rok 2004	Rok 2005	Rok 2006	Rok 2007	Rok 2008	Rok 2009
Ogółem dochody	8 617 262	9 508 060	9 487 387	9 760 000	9 820 000	9 880 000	9 900 000	9 900 000
Dochody własne razem z udziałami w podatkach budżetu państwa	3 508 760	4 272 256	4 846 181	5 042 000	5 060 000	5 080 000	5 090 000	5 080 000
Subwencje z budżetu państwa	4 372 612	4 586 011	4 355 549	4 428 000	4 450 000	4 470 000	4 480 000	4 490 000
Dotacje celowe	735 890	649 793	285 657	290 000	310 000	330 000	330 000	330 000
W tym: dotacje na zadania własne inwestycyjne	0	28 284	0	0	0	0	0	0
Przychody ogółem (wg art. 112 ustawy o finansach publicznych)	1 172 597	1 232 975	1 773 913	0	0	0	0	0
W tym:								
- ze sprzedaży papierów wartościowych	0	0	0	0	0	0	0	0
- kredytów	0	0	1 244 920	0	0	0	0	0
- pożyczek	0	0	0	0	0	0	0	0
- prywatyzacji majątku	0	0	0	0	0	0	0	0
- nadwyżki	1 172 597	1 232 975	528 993	0	0	0	0	0
- wolnych środków	0	0	0	0	0	0	0	0
Ogółem wydatki	8 556 884	9 071 462	11 196 950	11 200 000	11 250 000	11 350 000	11 400 000	11 400 000
Wydatki bieżące	7 597 958	8 045 379	8 868 390	8 868 390	8 893 400	8 943 400	8 968 400	8 970 000
W tym:								
- potencjalne spłaty poręczeń wraz z odsetkami	0	0	0	0	0	0	0	0
- odsetki od kredytów i pożyczek	6 237	1 777	7 000	5 000	15 000	31 000	26 000	18 000
Wydatki majątkowe	958 926	1 026 083	2 328 560	2 331 610	2 356 600	2 406 600	2 431 600	2 430 000
Wynik finansowy	60 378	436 598	-1 709 563	-1 440 000	-1 430 000	-1 470 000	-1 500 000	-1 500 000
Raty spłat kredytów i pożyczek	151 502	134 699	64 350	64 350	214 350	514 350	408 097	294 920
Zadłużenie w % (liczone wg art. 113 ustawy o finansach publicznych)	1,44	1,44	0,75	0,71	2,33	5,52	4,38	3,16

W 2003 roku nastąpił wzrost dochodów i wydatków budżetowych odpowiednio o ok. 9,4% i 5,7% w stosunku do roku 2002. Należy zaznaczyć, iż wzrost wydatków odnotowano także w obszarze środków przeznaczanych na rozwój Gminy – nakłady inwestycyjne zwiększyły się o ok. 6,5% w stosunku do roku poprzedniego. Plan na rok 2004 przewiduje nieznaczny spadek dochodów – 0,2% oraz 19% wzrost wydatków budżetowych w relacji do roku 2003. Środki przeznaczone na inwestycje zwiększą się aż o ok. 56% w porównaniu z rokiem poprzednim.

Ważnym z punktu widzenia polityki pozyskiwania środków finansowych na inwestycje jednostek samorządu terytorialnego jest określenie limitu długu na koniec roku oraz limitu zobowiązań do pokrycia w danym roku. Szczegółowo kwestie te reguluje Ustawa o finansach publicznych (art. 113 i art. 114).

Tabela 7-5 Zestawienie planowanych wydatków inwestycyjnych gminy Nędza z planowanymi nakładami na realizację Planu Rozwoju Lokalnego.

Wyszczególnienie	2004	2005	2006	Razem
Planowane wydatki inwestycyjne	2 328 560,00	2 331 610,00	2 356 600,00	7 016 770,00
Planowany wkład własny na realizację PRL (15% kosztów planowanych w danym roku budżetowym ogółem)	392 734,72	164 250	1 934 145,45	2 491 130,17
Nadwyżka	1 935 825,28	2 167 360	422 454,55	4 525 639,83

Z powyższej tabeli wynika, że realizacja Planu Rozwoju Lokalnego nie powinna być zagrożona przez niedobór środków własnych Gminy. Sytuacja, w której wszystkie kwalifikujące się do wsparcia w ramach ZPORR projekty wsparcie takie otrzymują jest oczywiście sytuacją idealną. Uzyskanie dotacji zależeć będzie od wielu czynników, m. in. od jakości przygotowania poszczególnych projektów, od konkurencji ze strony innych gmin, od ilości alokowanych środków i wielu innych, w większym lub mniejszym stopniu przewidywalnych czynników. Pamiętać jednak trzeba, że w przypadku braku środków na sfinansowanie projektu zgodnie z planowanym harmonogramem jego realizacja może zostać przesunięta na rok kolejny. I odwrotnie, wolne środki finansowe w danym roku mogą posłużyć na sfinansowanie przyszłorocznych inwestycji. Poza tym, stosunkowo niski aktualny i planowany stan zadłużenia gminy pozwala dodatkowo zwiększyć możliwości inwestycyjne dzięki zewnętrznym źródłom finansowania.

Biorąc pod uwagę:

- planowane wydatki inwestycyjne Gminy (wyszczególnione w tabelkach powyżej)
- możliwości dofinansowania oferowane przez program ZPORR,
- możliwości dofinansowania z innych źródeł publicznych (pomoc udzielana jednostkom samorządu terytorialnego na realizację inwestycji infrastrukturalnych nie jest pomocą publiczną wg zapisów ustawowych; wsparcie może kumulować się nawet do 100% wydatków),
- uwzględniając zadłużenie gminy oraz koszty związane z jego obsługą,

można stwierdzić, że Plan Rozwoju Lokalnego gminy Nędza jest wykonalny z finansowego punktu widzenia.

Gmina zgodnie z dokumentami tematycznymi programów operacyjnych UE musi zapewnić część środków potrzebnych na realizację inwestycji. Po ogólnym oszacowaniu kosztów poszczególnych projektów dokonano ich podziału na źródła finansowania zgodnie z posiadanymi na dzień dzisiejszy informacjami o Zintegrowanym Programie Operacyjnym Rozwoju Regionalnego.

Poniżej przedstawiona została tabela z poszczególnymi projektami i ich finansowaniem i harmonogramem realizacji. Szczególna uwaga została zwrócona na inwestycje przewidziane na lata 2005 – 2007 (z uwagi na koszty już poniesione w 2004 roku nie zostały one uwzględnione w tabeli).

Na kolejny okres zostanie przygotowany nowy Plan Rozwoju Lokalnego. Uszczegółowieniu poddane będą wówczas harmonogram, finansowanie oraz szczegółowy opis projektów.

Planowane inwestycje	Rok 2005				Rok 2006				Rok 2007				2005 - 2007			
	w złotych															
	Razem	Środki własne	ERDF	Budżet państwa	Razem	Środki własne	ERDF	Budżet państwa	Razem	Środki własne	ERDF	Budżet państwa	Razem	Środki własne	ERDF	Budżet państwa
1. Budowa kanalizacji sanitarnej gmin Dorzecza Górnej Odry z odprowadzeniem ścieków do istniejącej oczyszczalni w Raciborzu	397104	59565,6	297828	39710,4	4808549	721282,4	3606412	480854,9	12552303	1882845	9414227	1255230	17757956	2663693	13318467	1775796
2. Budowa Gminnego Ośrodka Sportu i Rekreacji	320000	48000	240000	32000	0	0	0	0	0	0	0	0	320000	48000	240000	32000
3. Termoizolacja budynku Urzędu Gminy wraz z modernizacją kotłowni	190000	28500	142500	19000	10000	1500	7500	1000	0	0	0	0	200000	30000	150000	20000
4. Rozbudowa Szkoły Podstawowej o salę gimnastyczną wraz z zapleczem w Zawadzie Ks.	307000	46050	230250	30700	0	0	0	0	0	0	0	0	307000	46050	230250	30700
5. Reorganizacja szkolnictwa podstawowego i przedszkolnego w Górkach Śl. w związku z powstaniem zespołu szkolno - przedszkolnego	150000	22500	112500	15000	250000	37500	187500	25000	125000	18750	93750	12500	525000	78750	393750	52500
6. Modernizacja kuchni w Przedszkolu w Nędzy	15000	2250	11250	1500	0	0	0	0	0	0	0	0	15000	2250	11250	1500
7. Modernizacja stołówki przy ZSG w	20000	3000	15000	2000	10000	1500	7500	1000	10000	1500	7500	1000	40000	6000	30000	4000

Planowane inwestycje	Rok 2005				Rok 2006				Rok 2007				2005 - 2007			
	w złotych															
	Razem	Środki własne	ERDF	Budżet państwa	Razem	Środki własne	ERDF	Budżet państwa	Razem	Środki własne	ERDF	Budżet państwa	Razem	Środki własne	ERDF	Budżet państwa
Nędzy																
8. Modernizacja kotłowni wraz z częściową wymianą okien w ZSG w Nędzy	50000	7p500	37500	5000	150000	22500	112500	15000	150000	22500	112500	15000	350000	52500	262500	35000
9. Modernizacja zaplecza Sali gimnastycznej w ZSG w Nędzy	75000	11250	56250	7500	0	0	0	0	0	0	0	0	75000	11250	56250	7500
10. Adaptacja budynku po Gimnazjum w Nędzy	20000	3000	15000	2000	50000	7500	37500	5000	50000	7500	37500	5000	120000	18000	90000	12000
11. Wymiana okien w budynkach administrowanych przez Urzqd Gminy	24000	3600	18000	2400	20000	3000	15000	2000	0	0	0	0	44000	6600	33000	4400
12. Remont kapitalny dachu w budynku administrowanym przez Urzqd Gminy	50000	7500	37500	5000	25000	3750	18750	2500	0	0	0	0	75000	11250	56250	7500
13. Budowa studni na terenie Gminy Nędza	100000	15000	75000	10000	100000	15000	75000	10000	100000	15000	75000	10000	300000	45000	225000	30000
14. Inwentaryzacja wodociągu gminnego	20000	3000	15000	2000	0	0	0	0	0	0	0	0	20000	3000	15000	2000
15. Wykonanie dodatkowego pomieszczenia do celów socjalnych na SUW w Nędzy	10000	1500	7500	1000	25000	3750	18750	2500	0	0	0	0	35000	5250	26250	3500
16. Wykonanie odcinka sieci wodociągowej na ul. Sosnowej i	100000	15000	75000	10000	50000	7500	37500	5000	0	0	0	0	150000	22500	112500	15000

Planowane inwestycje	Rok 2005				Rok 2006				Rok 2007				2005 - 2007			
	w złotych															
	Razem	Środki własne	ERDF	Budżet państwa	Razem	Środki własne	ERDF	Budżet państwa	Razem	Środki własne	ERDF	Budżet państwa	Razem	Środki własne	ERDF	Budżet państwa
Akacyjowej w Nędzy																
17. Wykonanie odcinka sieci wodociągowej łączącej sołectwa Łęg z Zawadą Ks.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
18. Zakup gruntów	40000	6000	30000	4000	0	0	0	0	0	0	0	0	40000	6000	30000	4000
19. Zakupy inwestycyjne – zakup środków trwałych dla Urzędu Gminy	35000	5250	26250	3500	0	0	0	0	0	0	0	0	35000	5250	26250	3500
20. Zakupy inwestycyjne dla jednostek organizacyjnych Gminy- OSP	6000	900	4500	600	0	0	0	0	0	0	0	0	6000	900	4500	600
21. Utwardzenie istniejącego parkingu na skrzyżowaniu ulic Betonowej i Raciborskiej w Zawadzie Ks.	150000	22500	112500	15000	55000	8250	41250	5500	0	0	0	0	205000	30750	153750	20500
22. Budowa chodnika w Górkach Śl. (w porozumieniu z Powiatem)	30000	4500	22500	3000	30000	4500	22500	3000	30000	4500	22500	3000	90000	13500	67500	9000
23. Modernizacja dróg dojazdowych do pól	50000	7500	37500	5000	0	0	0	0	0	0	0	0	50000	7500	37500	5000
24. Przebudowa ul. Jagodowej w Szymocicach	142000	21300	106500	14200	0	0	0	0	0	0	0	0	142000	21300	106500	14200
25. Przebudowa ul. Wodnej w	41500	6225	31125	4150	0	0	0	0	0	0	0	0	41500	6225	31125	4150

Planowane inwestycje	Rok 2005				Rok 2006				Rok 2007				2005 - 2007			
	w złotych															
	Razem	Środki własne	ERDF	Budżet państwa	Razem	Środki własne	ERDF	Budżet państwa	Razem	Środki własne	ERDF	Budżet państwa	Razem	Środki własne	ERDF	Budżet państwa
Ciechowicach																
26. Przebudowa ul. Drzymały w Nędzy	36000	5400	27000	3600	0	0	0	0	0	0	0	0	36000	5400	27000	3600
27. Przebudowa ul. Kwiatowej w Nędzy	36000	5400	27000	3600	0	0	0	0	0	0	0	0	36000	5400	27000	3600
28. Przebudowa ul. Melioracyjnej w Ciechowicach	18000	2700	13500	1800	0	0	0	0	0	0	0	0	18000	2700	13500	1800
29. Przebudowa ul. Piaskowej w Nędzy	42000	6300	31500	4200	0	0	0	0	0	0	0	0	42000	6300	31500	4200
30. Przebudowa ul. Gołębiej w Nędzy	26500	3975	19875	2650	0	0	0	0	0	0	0	0	26500	3975	19875	2650
31. Przebudowa ul. Betonowej w Zawadzie Ks	Kosztorys w trakcie opracowania															
32. Przebudowa ul. Ofiar Oświęcimskich (od posesji Gronert do Machnik w Górkach Śl.)	26000	3900	19500	2600	0	0	0	0	0	0	0	0	26000	3900	19500	2600
33. Przebudowa łącznika pomiędzy ul. Okrężną i Saperską w Łęgu	12000	1800	9000	1200	0	0	0	0	0	0	0	0	12000	1800	9000	1200
Razem	2539104	380865,6	1904328	253910,4	5583549	837532,4	4187662	558354,9	13017303	1952595	9762977	1301730	21139956	3170993	15854967	2113996

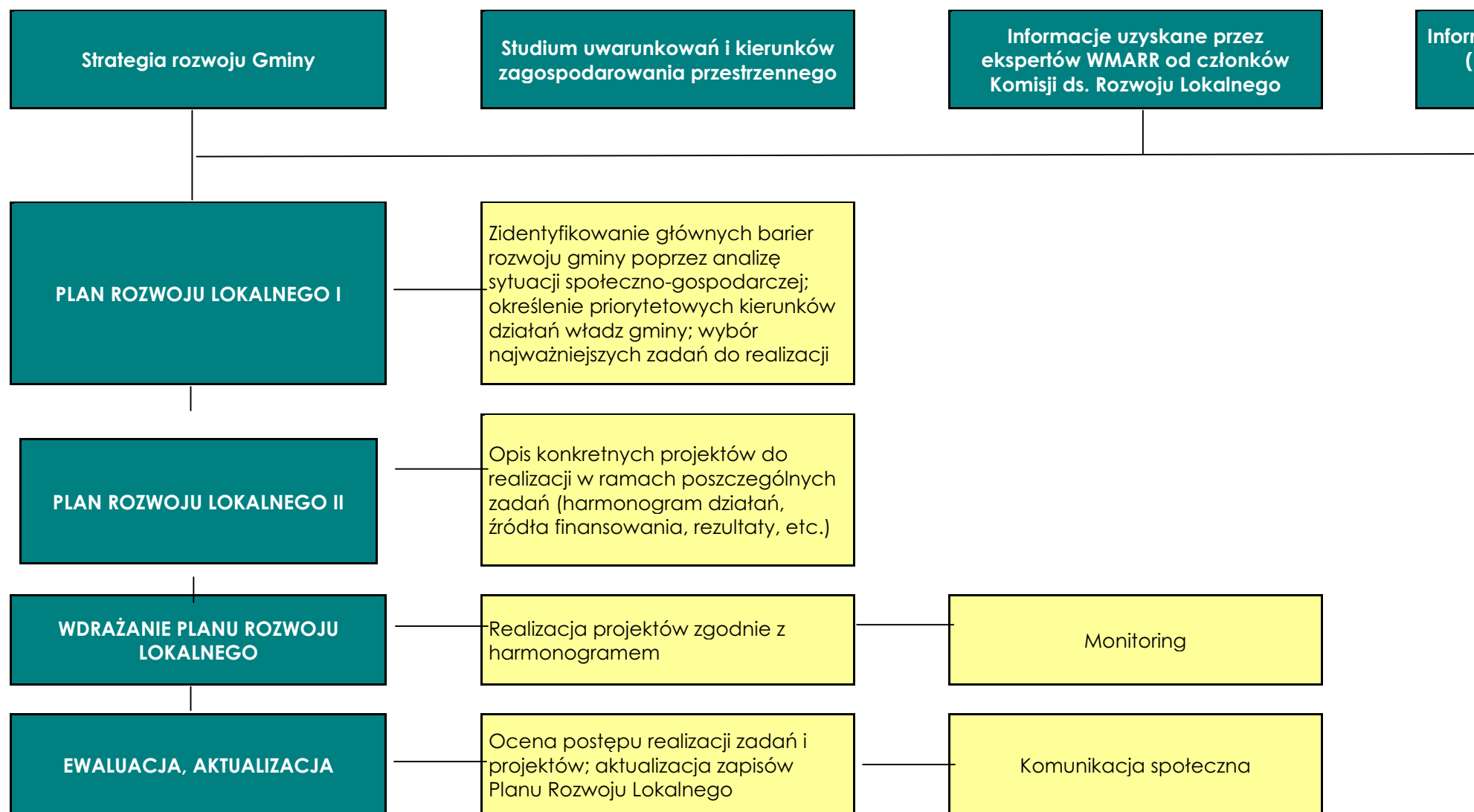
Kolejny okres programowania Unii Europejskiej, to jest na lata 2007 – 2013, będzie wymagał sporządzenia odrębnych dokumentów strategicznych na szczeblu centralnym i krajowym. Ponadto zostaną sporządzone nowe dokumenty programowe dotyczące wsparcia z funduszy strukturalnych. W związku z tym planowane obecnie projekty, które mają być zrealizowane w ciągu lat 2007 – 2013, mogą podlegać różnym kryteriom kwalifikowalności kosztów oraz poziomom wsparcia. W związku z nieznaną obecnie procedurą przyznawania wsparcia na kolejny okres programowania UE przyjęto poziom 75% kosztów kwalifikowanych jako wysokość refundacji z ERDF w ramach Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego.

8 System wdrażania i monitorowania Planu

Plan Rozwoju Lokalnego jest dokumentem ponadkadencyjnym, określającym cele i programy działań na kilka lat oraz wymagającym ciągłej pracy nad podnoszeniem jego jakości. Proces jego wdrażania jest złożonym przedsięwzięciem, wymagającym dobrego przygotowania informacyjnego i stałej komunikacji ze społeczeństwem. Wdrożeniu programu towarzyszyć będzie jego ewaluacja, która będzie się opierać na pozyskiwaniu obiektywnej informacji o jego przebiegu, skutkach i publicznym odbiorze.

Ze względu na swój długookresowy charakter wdrażanie założeń Planu Rozwoju Lokalnego jest procesem ciągłym, wymagającym stałego śledzenia zmian prawnych, gospodarczych, politycznych oraz elastyczności w dostosowaniu się do priorytetów w zakresie uzyskiwania zewnętrznych środków finansowych.

Zasady programowania, wdrażania i ewaluacji Planu Rozwoju Lokalnego obrazuje poniższy schemat.

Poszczególne projekty wdrażane są w oparciu o harmonogram realizacji projektów zawarty we wcześniejszej części niniejszego dokumentu. Realizacja Planu Rozwoju Lokalnego obejmuje następujące podokresy:

1. 2004 – grudzień 2006
2. Styczeń 2007 – grudzień 2013.

Finansowanie

Realizacja Planu Rozwoju Lokalnego uzależniona jest od wysokości pozyskanych środków zarówno krajowych jak i z funduszy strukturalnych. Biorąc pod uwagę prognozę dopuszczalnej wysokości zobowiązań w poszczególnych latach i wysokość środków jakie mogą być wydatkowane bezpośrednio z budżetu, możliwości finansowe Gminy wskazują, że na realizację przyjętych celów zostanie zabezpieczone 25% wkładu w stosunku do uzyskanych środków wspólnotowych.

Zakłada się, że niewykonanie wszystkich planowanych zadań w latach 2004-2006 powoduje przesunięcie ich realizacji na lata następne.

Plan finansowy z uwzględnieniem różnych źródeł finansowania oraz harmonogramu na poszczególne lata został przedstawiony w rozdziale VII.

Zarządzanie

Funkcję Instytucji Zarządzającej i koordynującej realizację Planu Rozwoju Lokalnego będzie pełnić specjalnie powołana w tym celu Komisja do spraw Rozwoju Lokalnego. Zostanie ona powołana na podstawie Uchwały Rady Gminy Nędza w sprawie wszczęcia procedury opracowania Planu Rozwoju Lokalnego Gminy Nędza. Zakres zadań Komisji do spraw Rozwoju Lokalnego obejmuje m.in.:

- Opiniowanie tekstu Planu w trakcie jego sporządzania oraz bieżącą koordynację prac,
- Przeprowadzanie konsultacji społecznych w celu zapoznania mieszkańców gminy z treścią Planu oraz zebrania uwag i wniosków,
- Rekomendowanie tekstu Planu Radzie Gminy Nędza w celu jego uchwalenia,
- Zapewnienia zgodności realizacji Planu z poszczególnymi dokumentami programowymi wyższego rzędu, w tym w szczególności w zakresie zamówień publicznych, zasad konkurencji, ochrony środowiska, jak też zagwarantowanie przestrzegania zasad zawierania kontraktów publicznych,
- Zbieranie danych statystycznych i finansowych na temat postępów wdrażania oraz przebiegu realizacji projektów w ramach Planu,
- Zapewnienie przygotowania i wdrożenia planu działań w zakresie informacji i promocji Planu,
- Przygotowanie rocznych raportów na temat wdrażania Planu,
- Zbieranie informacji do rocznego raportu o nieprawidłowościach,
- Dokonanie oceny po zakończeniu realizacji Planu.

Instytucja wdrażająca Plan Rozwoju Gminy

Urząd Gminy Nędza, jako instytucja wdrażająca Plan, odpowiedzialny będzie za:

- Opracowanie i składanie wniosków o finansowanie zewnętrzne,
- Bezpośrednia realizacja działań przewidzianych w Planie w zakresie przygotowania przetargów, gromadzenia dokumentacji bieżącej, nadzoru nad wykonawcą pod kątem terminowości i jakości wywiązania się z zobowiązania,
- Zapewnienie informowania o współfinansowaniu przez UE realizowanych projektów.

Monitoring wdrażania Planu Rozwoju Lokalnego

Monitorowania wdrażania Planu Rozwoju Lokalnego oraz jego poszczególnych elementów dokonywać będzie Komisja do spraw Rozwoju Lokalnego. Aby zachować ciągłość procesu przygotowania Planu i jego realizacji, w skład Komisji wchodzić będą członkowie grupy roboczej, zaangażowanej w sporządzanie Planu Rozwoju Lokalnego.

Zebrania Komisji do spraw Rozwoju Lokalnego odbywać się będą raz na pół roku. Istnieje możliwość częstszych spotkań po uprzednim zawiadomieniu członków Komisji. Funkcję Sekretariatu Komisji do spraw Rozwoju Lokalnego pełnić będzie Sekretariat Wójta Gminy Nędza. Obowiązkiem Sekretariatu będzie zawiadamianie członków Komisji o terminach posiedzeń oraz przygotowywanie na ww. posiedzenia szczegółowych informacji na temat postępów w realizacji Planu Rozwoju Lokalnego w formie standardowego raportu monitorującego. Obowiązkiem Sekretariatu będzie także przygotowywanie protokołów z posiedzeń Komisji do spraw Rozwoju Lokalnego, zawierających ustalenia ww. posiedzeń i przesyłanie ich do członków Komisji. Ponadto Komisja do spraw Rozwoju Lokalnego analizować będzie ilościowe i jakościowe informacje na temat wdrażanych projektów i całego Planu Rozwoju Lokalnego w aspekcie finansowym i rzeczowym. Celem takiej analizy jest zapewnienie zgodności realizacji projektów i Planu z wcześniej zatwierdzonymi założeniami i celami. Jeśli w raportach monitoringowych ujawnione zostaną problemy związane z wdrażaniem Planu, Komisja do spraw Rozwoju Lokalnego powinna podjąć działania mające na celu wyeliminowanie pojawiających się trudności wdrożeniowych.

Na koniec każdego podokresu planowania (tzn. w styczniu 2007 i w styczniu 2014 r.) Komisja do spraw Rozwoju Lokalnego sporządzi raport końcowy, obrazujący faktycznie zrealizowane zadania w kontekście założeń Planu Rozwoju Lokalnego. Wszelkie rozbieżności pomiędzy ustaleniami Planu a jego rzeczywistym wykonaniem będą w w/w raporcie szczegółowo wyjaśnione. Raport końcowy będzie dostępny do wglądu w Sekretariacie Wójta.

Proponuje się przeprowadzenie ankiety na początku 2007 oraz na początku 2014 roku. Jej celem będzie uzyskanie informacji od mieszkańców gminy Nędza na temat zmiany warunków życia w odniesieniu do początku każdego okresu programowania.

9 Sposoby oceny i komunikacji społecznej

Podstawowym warunkiem wiarygodności i skuteczności ewaluacji jest jej niezależność. Z warunku tego wynika konieczność utworzenia niezależnej organizacyjnie od zespołów zaangażowanych w proces tworzenia i wdrażania Planu Rozwoju Lokalnego komórki ewaluacyjnej w strukturze Urzędu Gminy Nędza. W jej skład wchodziłoby pracowników zajmujących się ewaluacją ex-post. Celem tej ewaluacji jest określenie faktycznych efektów zrealizowanych projektów w ramach Planu.

Skład komórki oceniającej przedstawiać się będzie zatem następująco:

- Wójt Gminy Nędza (Przewodniczący Komitetu),
- Sekretarz Gminy,
- Przewodniczący Rady Gminy,
- Skarbnik Gminy,
- Kierownik Referatu Gospodarki Terenowej,
- przedstawiciel przedsiębiorców z terenu Gminy,
- przedstawiciel instytucji oświatowej.

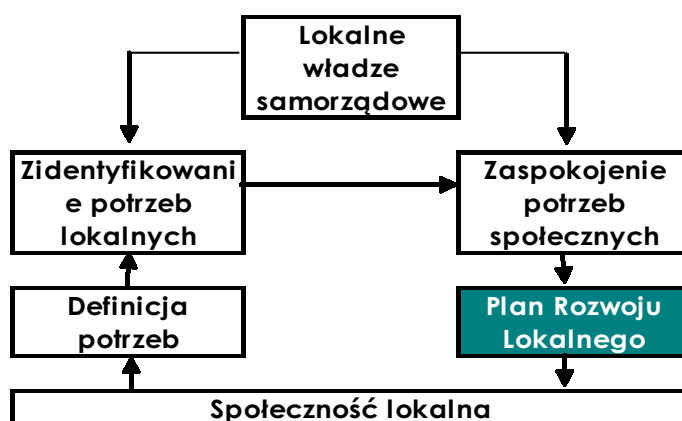
Osoby te będą dokonywać oceny postępów wdrażania Planu Rozwoju Lokalnego oraz poszczególnych projektów. Ocena ta będzie się odbywać na podstawie raportów ewaluacyjnych przygotowywanych przez Komisję do spraw Rozwoju Lokalnego.

Pracownicy Komisji do spraw Rozwoju Lokalnego do 31 stycznia każdego roku przygotowują raport ewaluacyjny (wg formatu zamieszczonego w Załączniku 2), dotyczący roku poprzedniego. W raporcie tym znajdują się w szczególności informacje o:

- skuteczności - kryterium to pozwala określić czy cele danego projektu (jak i całego Planu) określone na etapie programowania zostały osiągnięte,
- efektywności - kryterium to porównuje zasoby finansowe zaangażowane przy realizacji projektu i Planu z rzeczywistymi osiągnięciami projektu i Planu na poziomie produktu, rezultatu lub oddziaływania,
- użyteczności - kryterium to pozwala ocenić faktyczne efekty projektu i Planu na poziomie produktu, rezultatu i oddziaływania w nawiązaniu do wcześniej zdefiniowanych w Planie Rozwoju Lokalnego potrzeb i problemów.

W raporcie ewaluacyjnym zawarte będą także rekomendacje i proponowane zmiany w Planie Rozwoju Lokalnego. Plan Rozwoju Lokalnego będzie aktualizowany uchwałą Rady Gminy na podstawie rekomendacji i propozycji zmian zawartych w raporcie ewaluacyjnym. Szczegółowe zasady wprowadzania korekt i aktualizowania Planu powinna określać specjalna uchwała w sprawie Planu Rozwoju Lokalnego.

Władze samorządowe w trakcie wdrażania Planu Rozwoju Lokalnego muszą znaleźć skuteczną metodę przekazywania informacji do otoczenia. Powinny także zwrócić baczność na sprawny system przyjmowania informacji z otoczenia, od partnerów społecznych.

Możemy wyróżnić dwa główne typy otoczenia społecznego, z którym władze Gminy muszą się komunikować. Po pierwsze jest to otoczenie wewnętrzne, obejmujące pracowników Urzędu, którzy uczestniczą bezpośrednio w administrowaniu gminą, ich wiedzę, motywację, umiejętności praktyczne, kompetencje interpersonalne, lecz także technologię i zasoby organizacji. Jest również otoczenie zewnętrzne. Otoczenie zewnętrzne bliższe obejmuje przede wszystkim ogół mieszkańców gminy, w którym jednak można wyróżnić szereg grup, organizacji, stowarzyszeń i instytucji czy przedsiębiorstw. Otoczenie zewnętrzne dalsze jest to faktyczne otoczenie gminy jako wspólnoty terytorialnej – sąsiednie gminy, struktury powiatowe, wojewódzkie i ogólnopolskie.

Obszary działań w zakresie komunikacji dwustronnej i współpracy władz gminy Nędza ze społecznością lokalną to:

- informacja o postępach wdrażania Planu Rozwoju Lokalnego - każdy mieszkaniec Gminy będzie miał możliwość uzyskania informacji o aktualnym stanie prac wdrożeniowych Planu Rozwoju Lokalnego w siedzibie sekretariatu Urzędu Gminy Nędza, wraz z wglądem w dokumentację (raporty monitoringowe, raporty ewaluacyjne),
- możliwość udziału mieszkańców w posiedzeniach Komisji do spraw Rozwoju Lokalnego (po wcześniejszym zgłoszeniu swojej obecności),
- podjęcie współpracy z mediami lokalnymi - podawanie informacji o wdrażanych projektach w mediach lokalnych przynajmniej raz w roku,
- informacje z prac Komisji do spraw Rozwoju Lokalnego zamieszczane na stronie WWW.

Instytucja Zarządzająca zapewnia środki informacyjne i promocyjne w zakresie udzielonej pomocy z funduszy strukturalnych. Wykorzystywane środki informacyjne i promocyjne będą miały na celu przede wszystkim informowanie potencjalnych i faktycznych odbiorców pomocy o możliwościach wsparcia ze strony UE oraz informowanie opinii publicznej o zakresie i wymiarze pomocy unijnej dla poszczególnych projektów i rezultatach tych działań.

Informowanie i promocja odbywać się będzie poprzez podawanie w prasie lokalnej i regionalnej oraz w Internecie podawane będą systematycznie informacje na temat zaangażowania finansowego UE w realizację projektów oraz stanie zaawansowania realizacji zadań i ich efektów w ramach Planu. Sprawy związane ze środkami informacyjnymi i promocyjnymi stosowanymi przez Państwa Członkowskie odnośnie pomocy z funduszy strukturalnych reguluje Rozporządzenie Komisji Europejskiej nr 1159/2000.

Raport monitoringowy z realizacji projektu

.....

[illegible]

a) planowany

Etapy realizacji projektu	Rok 200...				Rok 200...				Rok 200...				Rok 200...			
	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV

b) rzeczywisty

Etapy realizacji projektu	Rok 200...				Rok 200...				Rok 200...				Rok 200...			
	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV

6. Finansowa realizacja projektu

Etapy realizacji projektu	Źródło 1		Źródło 2		Źródło 3		Razem	
	Planowane wydatki	Faktyczne wydatki	Planowane wydatki	Faktyczne wydatki	Planowane wydatki	Faktyczne wydatki	Planowane wydatki	Faktyczne wydatki
RAZEM								

7. Działania jakie zostaną zrealizowane w najbliższym czasie

.....

.....

8. Informacje o problemach związanych z realizacją projektu

.....

.....

Załącznik nr 2.**Raport ewaluacyjny realizacji projektu**

1. Tytuł projektu

.....

2. Kolejny numer raportu i okres objęty raportem ewaluacyjnym

.....

3. Podstawa sporządzenia raportu ewaluacyjnego (nr raportu monitoringowego z realizacji projektu)

.....

.....

4. Dane teleadresowe osoby przygotowującej

.....

.....

5. Skuteczność realizacji projektu

Cele:

a) zakładane

.....

.....

.....

.....

b) osiągnięte

.....

.....

.....

.....

1. Efektywność realizacji projektu

Procentowy wskaźnik rzeczywiście zaangażowanych środków finansowych na realizację projektu w stosunku do zakładanych wydatków w okresie raportowania

.....

.....

.....

.....

2. Użyteczność realizacji projektu

Porównanie efektów przeprowadzenia inwestycji (mierzalnych wskaźników) w stosunku do wartości zakładanych w projekcie.

.....

.....

.....

.....

8. Zalecane zmiany w przebiegu realizacji projektu

.....

.....

.....

.....

9. Uwagi

.....

.....

.....

.....